

III. ULUSAL ECZACILIK EĞİTİMİ VE AKREDİTASYON KONGRESİ

17-19 KASIM 2021

(ÇEVİRİM İÇİ)

ECZACILIK EĞİTİMİ PROGRAMLARINI DEĞERLENDİRME VE
AKREDİTASYON DERNEĞİ (ECZAKDER)
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ

KONGRE BİLDİRİ KİTAPÇIĞI

eczakkongre@yahoo.com

www.eczakkongre.com

ONURSAL BAŞKAN

Prof. Dr. Sevim ROLLAS

KONGRE BAŞKANLARI

Prof. Dr. Meryem Seçkin ÖZDEN

Prof. Dr. Erdal CEVHER

BİLİMSEL SEKRETERYA

Prof. Dr. Benay CAN EKE

Prof. Dr. Gül ÖZHAN

SAYMAN

Prof. Dr. Mesut SANCAR

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Emine AKALIN

Prof. Dr. Nuriye AKEV

Prof. Dr. Nilgün KARALI

Prof. Dr. Sedef KIR

Prof. Dr. Belma KOÇER GÜMÜŞEL

Prof. Dr. Yıldız ÖZSOY

Prof. Dr. Yusuf ÖZTÜRK

Prof. Dr. N. Aysun PABUÇÇUOĞLU

Prof. Dr. Şule RABUŞ

Prof. Dr. Meral TUNÇBİLEK

Prof. Dr. Gülberk UÇAR

Prof. Dr. B. Sönmez UYDEŞ DOĞAN

Dr. Öğr. Üyesi Gülsev ÖZEN

Dr. Öğr. Üyesi Nazlı ŞENCAN

Arő. Gör. Öznur Ö. ALTIPARMAK

Arő. Gör. Fatıma Nur YILMAZ

Uzm. Ecz. Vedat EĞİLMEZ

BİLİMSEL KURUL

- Prof. Dr. Sibel AKSU YILDIRIM
- Prof. Dr. Mehmet AKYÜZ
- Prof. Dr. Öztekin ALGÜL
- Prof. Dr. Hacı Ömer ATEŞ
- Prof. Dr. Pınar ATUKEREN
- Prof. Dr. Mutlu AYTEMİR
- Prof. Dr. Yavuz BAĞCI
- Prof. Dr. Ahmet BAŞARAN
- Prof. Dr. Kadir BATÇIOĞLU
- Prof. Dr. Asuman BOZKIR
- Prof. Dr. Sema BURGAZ
- Prof. Dr. Derya BÜYÜKKAYHAN
- Prof. Dr. Necmiye CANACANKATAN
- Prof. Dr. Abdülcenap CEVHERİ
- Prof. Dr. İhsan ÇALIŞ
- Prof. Dr. Nevin ÇELEBİ
- Prof. Dr. İsmail Tuncer DEĞİM
- Prof. Dr. Rümeyza DEMİRDAMAR
- Prof. Dr. Hatice Kübra ELÇİOĞLU
- Prof. Dr. Muzaffer ELMAS
- Prof. Dr. İlkay ERDOĞAN ORHAN
- Prof. Dr. Bülent ERGUN
- Prof. Dr. Murat GÜNEY
- Prof. Dr. Rıfki HAZIROĞLU
- Prof. Dr. Yücel KADIOĞLU
- Prof. Dr. Sedef KIR
- Prof. Dr. Neşe KIRIMER
- Prof. Dr. Murat KOCA
- Prof. Dr. Müberra KOŞAR
- Prof. Dr. Meriç KÖKSAL AKKOÇ
- Prof. Dr. Ayşegül KÖROĞLU
- Prof. Dr. Eda KUMCU
- Prof. Dr. Güniz KÜÇÜKGÜZEL
- Prof. Dr. İmer OKAR
- Prof. Dr. Güliden Zehra OMURTAG
- Prof. Dr. Nazmi ÖZER
- Prof. Dr. Ufuk ÖZGEN
- Prof. Dr. Yalçın ÖZKAN
- Prof. Dr. Bülent SARAÇ
- Prof. Dr. Elif İpek SATAR
- Prof. Dr. Semra ŞARDAŞ
- Prof. Dr. Sevda ŞENEL
- Prof. Dr. Ahmet Zeki ŞENGİL
- Prof. Dr. Gülay ŞEREN
- Prof. Dr. Mehmet TANOL
- Prof. Dr. Gülaçtı TOPÇU
- Prof. Dr. Gülhan TURAN
- Prof. Dr. Gülberk UÇAR
- Prof. Dr. Mert ÜLGEN
- Prof. Dr. Ayfer YALÇIN
- Prof. Dr. Yavuz YARDIM
- Prof. Dr. Emine Yasemin YAZAN
- Prof. Dr. M. Betül YERER AYCAN
- Prof. Dr. Mustafa YILDIZ

Sevgili Akademisyenlerimiz, Meslektaşlarımız ve Öğrencilerimiz,

Toplumların refah seviyesinde artış eğitimde kaliteye ve kalitenin sürdürülebilirliğine bağlıdır. Günümüzde yönetim anlayışı, bilim ve teknolojiye görülen değişim ve gelişmeler, toplumun lokal ve global düzeyde gereksinimleri yükseköğretimde kalite güvence sistemine ihtiyacı artırmıştır. Kalite güvence sistemi ve bu sistemin en önemli halkası olan akreditasyon uygulamalarına dünyada bölgesel düzeyde yürütülen Avrupa Yükseköğrenim Alanı (EHEA) projesinde önemli yer verilmektedir. Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun paydaşı akreditasyon kuruluşları ve bu kuruluşlar arasında önemli yer edinen Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (ECZAKDER), eğitim akreditasyonunda ulusal ve uluslararası standartlara uygun çalışmalar yürütmektedir.

Ulusal Eczacılık Eğitimi Akreditasyon Kurulu (ECZAK) ve tüzel kişilik kazanmak amacıyla kurulan ECZAKDER, eczacılık eğitimi programları için akreditasyon, değerlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yaparak Türkiye'de eczacılık eğitiminin kalitesinin yükseltilmesine ve sürekli gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, eczacılık eğitimindeki ulusal ve uluslararası gereksinimleri ve beklentileri paydaşlarımız ile değerlendirmek, eczacılık eğitimindeki güncel gelişmeleri paylaşmak, kalite güvencesi konusunda farkındalık yaratmak ve ulusal eczacılık eğitim akreditasyon standartlarının güncellenmesine katkı sağlamak amacıyla 3. Ulusal Eczacılık Eğitimi ve Akreditasyon Kongresi 17-19 Kasım 2021 tarihlerinde İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi ev sahipliğinde çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir.

Siz paydaşlarımızın katılımı ve katkıları kongremize değer kazandırmış ve eczacılık eğitiminin daha da güçlenmesine katkı sağlamıştır.

Çevrimiçi kongremize katılımınız ve değerli katkılarınız için teşekkür ederiz.

Saygılarımızla,

Prof. Dr. Meryem Seçkin ÖZDEN
ECZAKDER Başkanı

Prof. Dr. Erdal CEVHER
İstanbul Üniversitesi Eczacılık
Fakültesi Dekanı

İÇİNDEKİLER

KONGRE PROGRAMI	6
ÇAĞRILI SUNUMLAR	10
SÖZLÜ SUNUMLAR	30
POSTER SUNUMLAR	52

III. ECZACILIK EĞİTİMİ VE AKREDİTASYON KONGRESİ

17-19 KASIM 2021

(ÇEVİRİM İÇİ)

ECZACILIK EĞİTİMİ PROGRAMLARINI DEĞERLENDİRME VE AKREDİTASYON DERNEĞİ (ECZAKDER)
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ

17 KASIM 2021 ÇARŞAMBA	
13.00-14.30	Açılış konuşmaları <i>Prof. Dr. M. Seçkin ÖZDEN</i> Eczacılık Eğitim Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (ECZAKDER) Başkanı <i>Prof. Dr. Erdal CEVHER</i> İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dekanı <i>Doç. Dr. Tolga KARAKAN</i> Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK) Başkanı <i>Prof. Dr. Mahmut AK</i> İstanbul Üniversitesi Rektörü <i>Prof. Dr. Muzaffer ELMAS</i> Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) Başkanı
OTURUM 1: YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTE GÜVENCE SİSTEMİ - GENEL BAKIŞ	
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Sedef KIR	
14.30-14.50	Yükseköğretim sistemimizde program akreditasyonu <i>Prof. Dr. Sibel AKSU YILDIRIM</i> Yükseköğretim Kalite Kurulu Başkan Yardımcısı
14.50-15.10	İstanbul Üniversitesi'nin kalite yolculuğu <i>Prof. Dr. Eray YURTSEVEN</i> İstanbul Üniversitesi Kalite Koordinatörü
OTURUM 2: YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTE GÜVENCE SİSTEMİ - ÜLKEMİZDEKİ UYGULAMALAR	
Oturum Başkanları: Prof. Dr. Füsün ACARTÜRK / Prof. Dr. Gülbin ÖZÇELİKAY	
15.15-15.30	Akreditasyonda sürekli gelişim ve sürdürülebilirlik <i>Prof. Dr. İskender SAYEK</i> Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD)
15.30-15.45	Kalite güvencesi sistemi ve akreditasyon <i>Prof. Dr. Rıfki HAZIROĞLU</i> Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (VEDEK)
15.45-16.00	Yükseköğretimde kalite kültürü <i>Prof. Dr. Gülseren KOCAMAN</i> Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (HEPDAD)
16.00-16.15	Türkiye'de öğretmen eğitiminde kalite güvencesi ve akreditasyon: Gelenek, güçlükler ve gelişmeler <i>Prof. Dr. Cemil ÖZTÜRK</i> Öğretmenlik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD)
16.15-16.30	Sağlık bilimleri alanında kalite güvencesi çalışmaları <i>Prof. Dr. Afsun Ezel ESATOĞLU</i> Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (SABAK)
16.30-16.45	ARA
OTURUM 3: ULUSLARARASI ECZACILIK EĞİTİMİ ve AKREDİTASYON*	
Oturum Başkanları: Prof. Dr. Bülent GÜMÜŞEL / Prof. Dr. Gülberk UÇAR / Prof. Dr. Sibel SÜZEN	
16.45-17:05	Assuring and advancing quality in pharmacy education internationally <i>Mike ROUSE</i> International Services, Accreditation Council for Pharmacy Education (ACPE), United States

17:05-17:25	Pharmacy education in Europe: Challenges and opportunities of accreditation Prof. Lilian M. AZZOPARDI Department of Pharmacy, University of Malta, Malta European Association of Faculties of Pharmacy (EAFP)
17:25-17:45	Minimum requirements for accreditation of competency-based pharmacy education Assoc. Prof. Andries KOSTER Department of Pharmacology, Utrecht University, Netherland European Association of Faculties of Pharmacy (EAFP)
17:45-18:05	Changes to pharmacy education and accreditation in the UK: producing the pharmacists of tomorrow Prof. Lawrenca Louise BROWN Research Department of Practice and Policy, UCL School of Pharmacy, United Kingdom
18.05-18.45	TARTIŞMA
19.00-20.15	SÖZLÜ BİLDİRİLER - 1
19.00-20.15	POSTER BİLDİRİLERİ - 1

18 KASIM 2021 PERŞEMBE	
08:45-10.00	SÖZLÜ BİLDİRİLER - 2
08:45-10.00	POSTER BİLDİRİLERİ - 2
OTURUM 4: ECZACININ GELİŞİM YOLCULUĞU Oturum Başkanları: Prof. Dr. Yusuf ÖZTÜRK / Devrim ERSÖZ	
10.00-11.30	Bugünün ve geleceğin gelişim alanları Dr. Çağlayan AKTAŞ Pozitum Eğitim Danışmanlık Eczacının gelişim yol haritası Devrim ERSÖZ DevrimErsöz Profesyonel Gelişim Çözümleri Ecz. Kerem DEMİRGİL Kerem Demirgil Gelişim Danışmanlığı
OTURUM 5: ECZACILIK EĞİTİMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME Oturum Başkanları: Prof. Dr. Benay CAN EKE / Prof. Dr. B. Sönmez UYDEŞ DOĞAN / Prof. Dr. Gül ÖZHAN	
11.30-12.00	Klinik eczacılık uygulamalarında ölçme ve değerlendirme Prof. Dr. Mesut SANCAR Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
12.00-12.30	Sağlık Bilimleri alanında bilişsel ve psikomotor becerilerin değerlendirilmesi Prof. Dr. Zeynep SOLAKOĞLU İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi
12.30-13.00	"Eczacılık eğitimi" bilim alanına bakış Dr. Öğr. Üyesi Nazlı ŞENCAN Acıbadem Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
13.00-13.30	TARTIŞMA
13.30-13.45	ARA
OTURUM 6: EĞİTİMDE YENİLİKÇİ TEKNOLOJİLER Oturum Başkanları: Prof. Dr. Belma KOÇER GÜMÜŞEL / Prof. Dr. Neşe KIRIMER / Prof. Dr. Emine AKALIN	
13.45-14.15	Eğitim programlarında yeni yöntemler: Eğitim 4.0 Prof. Dr. Levent ŞAHİN İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi
14.15-14.45	Eczacılıkta dijital sağlık eğitimi Prof. Dr. Şule RABUŞ Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi

14.45-15.15	Eczacılık eğitiminde sanal gerçeklik uygulamaları Doç. Dr. Yusuf Levent ŞAHİN Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
15.15-15.30	TARTIŞMA
PANEL 1: ECZACILIK EĞİTİMİ ve ÜNİVERSİTE - SANAYİ İŞBİRLİĞİ	
Moderatörler: Prof. Dr. Erdal CEVHER / Uzm. Ecz. Vedat EĞİLMEZ	
15.30-18.00	Murat BARLAS Türkiye Biyoteknolojik İlaç Geliştirme Platformu Dr. Ö. Hulki OCAK Nobel İlaç Sanayi ve Ticaret A.Ş. Uzm. Ecz. Halil Tunç KÖKSAL İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası Dr. Ümit DERELİ Araştırmacı İlaç Firmaları Derneği Dr. Udaya Kumar DUDE Abdi İbrahim İlaç Sanayi ve Ticaret A.Ş. Prof. Dr. Yıldız ERGİNER İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
18.00-19.30	SÖZLÜ BİLDİRİLER - 3
18.00-19.30	POSTER BİLDİRİLERİ - 3

19 KASIM 2021 CUMA	
PANEL 2: AKREDİTASYONA DIŞ PAYDAŞ KATKISI	
Moderatörler: Prof. Dr. İlkey ERDOĞAN ORHAN / Prof. Dr. Nilgün KARALI	
10.00-11.30	Emine Merve YILDIRIM (Uluslararası Eczacılık Öğrencileri Federasyonu Eğitim Komisyonu) Ecz. Gökhan ŞEREMET (Serbest Eczacı) Ecz. Aylın ALTANLAR (Tüm Kamu Eczacıları Derneği) Ecz. Nilhan UZMAN (Uluslararası Eczacılık Federasyonu) Prof. Dr. Tayfun UZBAY (Türk Eczacıları Birliği) Uzm. Ecz. Deniz ÖZLER KIRAL (İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü)
OTURUM 7: AKREDİTASYON SÜRECİNDE ECZACILIK FAKÜLTELERİNİN KAZANIMLARI	
Oturum Başkanları: Prof. Dr. Sevda ŞENEL / Uzm. Ayhan KOÇER	
11.30-12.00	Akreditasyon standartlarına bakış Prof. Dr. Sema BURGAZ ECZAK-Standartları Belirleme ve Geliştirme Komisyonu
12.00-12.15	İstanbul Medipol Üniversitesi Eczacılık Fakültesi kazanımları Prof. Dr. Gülden Z. OMURTAG İstanbul Medipol Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
12.15-12.30	Mersin Üniversitesi Eczacılık Fakültesi kazanımları Prof. Dr. Necmiye CANACANKATAN Mersin Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
12.30-12.45	Genel durum değerlendirmesi Prof. Dr. Benay CAN EKE Eczacılık Eğitim Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği
12.45-13.30	Eczacılık Fakültesi Dekanları Konseyi (ECZDEK) kurucu dekanlarına teşekkür belgelerinin sunulması ve kapanış oturumu Prof. Dr. M. Seçkin ÖZDEN ECZAKDER Başkanı Prof. Dr. Erdal CEVHER İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dekanı

ÇAĞRILI SUNUMLAR

YÜKSEKÖĞRETİM SİSTEMİMİZDE PROGRAM AKREDİTASYONU

Prof. Dr. Sibel Aksu Yıldırım
sibelaksuyildirim@yokak.gov.tr

Ülkemizde program akreditasyonu Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) tarafından yetkilendirilen ve tanınan ulusal ve uluslararası bağımsız akreditasyon kuruluşları tarafından yürütülmektedir. YÖKAK tarafından yetkilendirilen veya tanınan kuruluşların akredite ettiği programlar Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzunda sunulmaktadır.

Kalite güvencesi ekosisteminin en önemli ve birbirini tamamlayıcı araçları olan kurumsal ve program akreditasyonları, kalite güvencesinin yaygınlaştırılması ve içselleştirilmesine katkı sağlayan yaklaşımlardır. Program akreditasyonu öğretim programına odaklı, gönüllülük esasına bağlı ve bağımsız kuruluşlarca yürütülen ve program düzeyindeki ölçütlerin kullanıldığı kalite sistemidir. Kurumsal akreditasyonda ise kurumun bütün olarak kalite güvence sistemine odaklandığı, yeni yönetmeliğimize göre de zorunlu olan, YÖKAK tarafından yürütülen ve kurumsal ölçütlerin kullanıldığı bir kalite değerlendirme sistemidir.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'NİN KALİTE YOLCULUĞU

Prof. Dr. Eray Yurtseven

eyurt@istanbul.edu.tr

İstanbul Üniversitesi Kalite Koordinatörlüğü İstanbul Üniversitesi'nin tüm süreçlerinin değerlendirilmesi, geliştirilmesi, bağımsız dış değerlendirme süreciyle kalite düzeylerinin onaylanması ve tanınması konusundaki çalışmaları planlamak üzere 2016 yılı Ocak ayında kurulmuştur. Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği'nin 23 Temmuz 2015 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesi sonrası İstanbul Üniversitesi Kalite Komisyonu oluşturulmuştur. İ.Ü Kalite Koordinatörlüğü ise İ.Ü Kalite Komisyonu'nun görevlerini desteklemek ve birimler arasında koordinasyonu sağlamak üzere çalışmalarına devam etmektedir.

İ.Ü Kalite koordinatörlüğünün çalışmaları şu ana başlıklar altında toplanmaktadır;

Üniversitenin stratejik planı ve hedefleri doğrultusunda, eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri ile idari hizmetlerin değerlendirilmesi,

Kurumsal göstergeleri belirlemek ve bu kapsamda yapılacak çalışmaları Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar doğrultusunda yürütmek ve bu çalışmaları Senato onayına sunmak,

İç değerlendirme çalışmalarını yürütmek ve kurumsal değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmalarının sonuçlarını içeren yıllık kurumsal değerlendirme raporunu hazırlamak ve Senatoya sunmak, onaylanan yıllık kurumsal değerlendirme raporunu kurumun İnternet ortamında ana sayfasında ulaşılacak şekilde kamuoyu ile paylaşmak,

Dış değerlendirme sürecinde gerekli hazırlıkları yapmak, Yükseköğretim Kalite Kurulu ile dış değerlendirici kurumlara her türlü desteği vermek,

Akademik Birim Kalite Komisyonları ile işbirliği içerisinde çalışmak ve çalışmalarında gerekli desteği sağlamaktır.

AKREDİTASYONDA SÜREKLİ KALİTE GELİŞİMİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Prof. Dr. İskender Sayek

isayek@gmail.com

Akreditasyon temeli güçlü bir süreçtir. Bu sürecin temelini kurumsal otonomi, bağımsızlık, akademik özgürlük, misyon ve amaçlara bağlılık ve sosyal/toplumsal güvenirlilik (hesap verebilirlik) oluşturur. Bu temelin üzerine inşa edilen öz-düzenleme ve akran değerlendirme sürecin daha güçlü olmasına katkı sunar. Akreditasyonun bir süreç olarak algılanması sürdürülebilirlik ve sürekli kalite geliştirme açısından önemlidir. Eğitim akreditasyonunda sürdürülebilirlik ve sürekli kalite gelişiminde eğitim kurumu ve akreditasyon kuruluşunun ayrı ancak birbirini tamamlayan sorumlulukları vardır. Eğitimde akreditasyonun amacı eğitim niteliğini yükseltmek ve dolayısıyla daha nitelikli mezun yetiştirerek hizmet ve alanda kalite gelişimi sağlamaktır. Sağlık eğitimi veren kurumlardan beklenti toplum sağlığını geliştirmektir. Akreditasyonda son dönemlerde bir paradigim değişikliği ile biçimlendirici akreditasyon uygulaması benimsenmiştir. Örneğin ABD’de tıp eğitimi programlarını akredite eden kuruluş LCME tıp fakültelerinden beklentilerini sürekli planlama ve kalite geliştirmeye önem vermeleri olarak tanımlamıştır. Sürekli kalite geliştirme geçerli bilgi toplama ve sonuçlar (çıkıtı) üzerinden tanımlanması eğitim programının niteliği ve sonuçların (çıkıtı) gelişmesini sağlar. Sürekli kalite geliştirme kalite güvencesinin aksine kavramsal olarak daha proaktif bir yöntem olup karmaşık istatistiksel yöntemleri ve teknolojiyi kullanarak kurumsal kültür oluşumunu sağlar. Özellikle sonuç (çıkıtı) ölçütlerinin kullanımı akreditasyon kurullarınca yaygınlaşmaktadır. Ancak sonuç/çıkıtı ölçütlerin kullanımı ile ilgili güçlükler vardır. Sürekli kalite geliştirme süreçlerinin temel özellikleri eğitim ve sonucun nitelikli olması, uygulanabilir olması, uygulanabilir olması, kurumsal kararlılık ve kaynak sağlanmasıdır. Sürekli kalite geliştirmede önemli bir araç program değerlendirme olup eğitim programı ile ilgili sürekli veri/bilgi vererek sürekli gelişmeye katkı sunar. Sürekli kalite gelişimin sonuçlarının değerlendirilmesi de önemlidir. Bu amaçla kullanılacak bir araç işletme ve sağlık hizmetlerini değerlendiren “Baldrige” anketinin tıp eğitiminde kullanılabilirliği Kanada Tıp Fakültelerinde değerlendirilerek gösterilmiştir. Şüphesiz sürekli kalite geliştirme sürecini yürütecek ve izleyecek kurumsal bir yapıya gereksinim vardır.

Akreditasyon kuruluşlarının sürekli kalite geliştirme sorumluluklarını TEPDAD’ın sürekli gelişim stratejisi üzerinden özetlenecektir. TEPDAD’ın Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Standartlarında 9 ana başlıktan birisi Sürekli yenilenme ve gelişimdir. Ayrıca akreditasyon sürecinden geçen fakültelerden beklentileri yıllık gelişim raporları, 3. Yılın sonunda ara değerlendirme ve ÖDR Hazırlama Kurulunun “kalıcı” bir kurul olarak işlev kazanmasıdır. Kurumsal olarak TEPDAD tanımlandığı 2009 yılından beri ulusal standartlarını yıllık olarak değerlendirmekte, süreçlerini de belli aralıklarla gözden geçirmektedir. Bunların yanı sıra bu yıl 5-yıllık stratejik plan hazırlığına başlamıştır. Özetle; akreditasyonda sürekli kalite geliştirme ve sürdürülebilirliğin sağlanması için gerek eğitim kurumlarının gerekse akreditasyon kuruluşunun sorumluluğu olduğu ve kurumsal kültür oluşumunun sağlanmasının temel amaç olduğu unutulmamalıdır.

KALİTE GÜVENCESİ SİSTEMİ VE AKREDİTASYON

Prof. Dr. Rıfki Hazıroğlu

rhaziroglu@gmail.com

Kalite, kusursuzluk anlayışına sistemli bir yaklaşımdır. Kalite güvencesi sistemi ise küreselleşen dünyadaki yoğun rekabet ortamında sürdürülebilir bir sonuca ulaşabilmek için kalitenin güvenli bir biçimde sürekli korunmasının gerekliliği, bunun da belli boyut ve ölçütler içindeki çabalarla gerçekleştirebileceği bir sistemler bütünüdür. Bu da bir yönetim işidir. Kalite güvence sisteminin amacı; kuruluşun bütününde, kaliteyi doğrudan veya dolaylı etkileyen süreçleri bir bütün olarak ele alıp, kalitenin sürekliliğini sağlamak ve kuruluşun hedeflenen kalite düzeyine asgari maliyetle ulaşabilmesini sağlayacak girişimleri başlatmak, eşgüdümü sağlamak ve sonuçları sürekli izleyerek, gereken önlemleri almaktır. Akreditasyon, yetkili ve bağımsız bir kuruluş tarafından bir kurumun ürettiği ürün ya da hizmetin belirlenen uluslararası kabul görmüş ölçütlere göre değerlendirilmesi ve yeterliliğinin onaylanmasıdır.

Ülkemizde Yüksek öğretim Kurumlarının Kalite Güvencesi Sistemi, Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) tarafından değerlendirilmektedir. Yükseköğretimde akreditasyon ise Kurumsal akreditasyon şeklinde YÖKAK tarafından, Eğitim Programı Akreditasyonları ise YÖKAK'ın tescil yetkisi verdiği bağımsız kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Kurumsal Dış Değerlendirme süreci 5 ana başlık (Kalite Güvencesi Sistemi, Eğitim ve öğretim, Araştırma ve Geliştirme, Toplumsal Katkı, Yönetim Sistemi), kullanılarak yapılmaktadır. Kurumsal Akreditasyon ise aynı 5 ana başlığın yanı sıra 22 ölçüt, 58 alt ölçüt ve puanlama sistemi kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Kalite Güvencesi Sisteminde; Misyon ve Stratejik amaçlar, İç Kalite Güvencesi, Paydaş Katılımı ve son olarak eklenen Uluslararasılaşma bulunmaktadır. Bu noktada geçen yıl ilk kez YÖKAK tarafından başlatılan Kurumsal Akreditasyon ile daha önceki yıllarda MÜDEK ve diğer program akreditasyonları (TEPDAD, FEDEK, VEDEK, EPDAD, HEPDAK,) gibi kuruluşlarla devam eden program akreditasyonları Kalite Güvencesi Sisteminin Ana bileşeni olarak görülmelidir. Geri kalan diğer 4 ana başlıktan Eğitim ve Öğretim başlığında (Programların tasarımı ve onayı; Öğrenci kabulü ve gelişimi; Öğrenci merkezli öğrenme, öğretme ve değerlendirme; Öğretim elemanları; Öğrenme kaynakları; Programların izlenmesi ve güncellenmesi); Araştırma ve Geliştirme başlığında (Araştırma stratejisi; Araştırma kaynakları; Araştırma yetkinliği; Araştırma performansı); Toplumsal Katkı başlığında (Toplumsal katkı stratejisi; Toplumsal katkı kaynakları; Toplumsal katkı performansı); Yönetim Sistemi başlığında (Yönetim ve idari bilimlerin yapısı; Kaynakların yönetimi; Bilgi yönetim sistemi; Destek hizmetleri; Kamuoyunu bilgilendirme ve hesap verebilirlik) değerlendirilmektedir.

Eğitim Programları akreditasyonları ise ilgili programların özelliklerine göre değişen ölçüt ve alt ölçütler ile performansları kullanılarak yapılmaktadır. Program akreditasyonunun amaçları; eğitim-öğretim ve araştırmaların kalitesini artırmak; öğrencilere, eğitim-öğretimin kalite standardının garantisini vermek; mezunların meslek yaşamına girişlerinde temel standartları (ilk gün yeterlilikleri) belirlemek; diplomaların ve unvanların karşılaştırılabilirliğine yardımcı olmak; yüksek öğretim kurumlarının birbirlerini karşılıklı tanıma sürecini kolaylaştırmak ve hızlandırmak; öğrenci ve öğretim görevlilerinin kurumlar arası değişimini kolaylaştırmaktır. Kurumsal Akreditasyon ile Eğitim Programları Akreditasyonlarının benzerlikleri bulunmasına karşın farklılıkları da bulunmaktadır. İsimlerinden de anlaşılacağı gibi Kurumsal Akreditasyon Kurumun tamamını, (üniversite) program akreditasyonu ise sadece kurum bünyesindeki belli bir alana yönelik verilen eğitim programlarının akreditasyonunu yapar. Program akreditasyonlarının akreditasyon süreleri programlara göre farklılık gösterebilir.

YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTE KÜLTÜRÜ

Prof. Dr. Gülseren Kocaman
gulseren.kocaman@yahoo.com

Kalite kültürü, kaliteyi artırma sürecinin bir parçası olarak, yükseköğretimde eğitim-öğretimin iyileştirilmesi süreçlerini desteklemeyi amaçlayan bir kavramdır. Bu konuşmada, kalite kültürü kavramı, kalite iyileştirme ve kalite güvencesi ile ilişkisi, öğretim ve öğrenmenin temel süreçleriyle olan bağlantıları ile kalite kültürünü etkileyen faktörler ve kalite kültürü geliştirme stratejileri ele alınacaktır.

Kalite kültürü, genel olarak tanımlanması zor tartışmalı bir kavram olarak görülmektedir. Kalite kültürünün en sık kullanılan tanımı Avrupa Üniversiteler Birliği (AÜB, 2006) tarafından yapılmıştır. AÜB'ne göre kalite kültürü, kaliteyi kalıcı olarak geliştirmeye yönelik şu iki farklı unsuru kapsayan örgüt kültürünü tanımlar: 1) Kültürel ve psikolojik unsur: Kaliteye yönelik paylaşılan değerleri, inançları, beklentileri ve bağlılığı içerir, 2) Yapısal ve yönetsel unsur: Kaliteyi geliştirecek ve bireysel çabaları düzenleyecek tanımlı süreçleri içerir. Yapısal ve yönetsel unsurlar kalite güvencesi alanıyla ilgilidir ve doğası gereği yukarıdan aşağıya *doğru hiyerarşik bir yaklaşımla uygulanır*. Kültürel ve psikolojik unsur ise aşağıdan yukarıya gelişen süreçlere işaret etmektedir. Her iki boyut birbirini tamamlamaktadır. Kalite kültürü terimi, her iki bileşenin bir arada bulunmasının önemine işaret ederek, üniversitede kalitenin algılanmasına yeni ve daha geniş bir bakış açısı kazandırmıştır. Üniversite, gelişmiş kalite yönetimi ve kalite güvence süreçlerine sahip olabilir, ancak iyi gelişmiş bir kültürel ve psikolojik bileşen olmadan kalite kültürü eksik kalacaktır. Kalite kültürü, kontrol ve standartlara uyum yerine değişim, gelişme ve yenilik odaklı bir yaklaşımdır.

Kalite kültürü unsurlarının, ulusal ve kurumsal düzeyde ve bütünleştirici bir şekilde ele alınması, eğitim süreçleri ve sonuçlarının geliştirilmesine sağlayacağı katkı açısından son derece önemlidir. Ulusal düzeyde, yükseköğretim kurumlarını öğretim ve öğrenmede mükemmelliğe ve yenilikler geliştirmeye teşvik eden planlamalar yapılmalıdır. Kurumsal düzeyde, yönetsel ve akademik değerleri birleştiren bir liderliğe, uygun kaynak dağılımı, ortak kalite değerlerinin oluşturulması için etkili bir iletişim ve eğitim-öğretim aktivitelerine önem verilmelidir.

TÜRK YÜKSEKÖĞRETİM KALİTE GÜVENCE SİSTEMİNDE ÖĞRETMEN EĞİTİMİ AKREDİTASYONU VE EPDAD

Prof. Dr. Cemil Öztürk
cemilozturk@yahoo.com

Ondokuzuncu yüzyıldan itibaren Fransız modelinde gelişen Türk öğretmen yetiştirme sistemi merkeziyetçi bürokratik denetime dayalı bir kalite güvencesi anlayışı benimsenmiştir. Bu gelenekten ilk ayrılma girişimi 1999-2001 yılları arasında YÖK – Dünya Bankası işbirliğiyle Türkiye öğretmen eğitimi standartları ve akreditasyon sürecinin oluşturulması ve sistemde görev alacakların eğitilmesi olmuştur. Fakat 6 fakültede pilot çalışmaları da yapılan bu proje uygulamaya konulma aşamasında kaderine terk edilmiştir. Türkiye’de bu gelişmeler yaşanırken Avrupa’da ortak ilkeler üzerinde yükselecek etkin bir Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) oluşturmak üzere Bologna Süreci başlamıştır. 1999 yılında bu sürecin temel dokümanı olan Bologna Bildirisi yayınlanmıştır. Bu bildiriyle yayınlanan altı ilkedен biri “Yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını oluşturmak ve yaygınlaştırmak” olarak belirlenmiştir. Bu ilke müteakip yıllarda yayınlanan bütün belgelerde yer almıştır. Bolonya süreci içerisinde bu konuda yapılan çalışmalar ve öneriler Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvence Birliği (European Association for Quality Assurance in Higher Education-ENQA) ‘nin 2005 yılında yayınlamış olduğu “Avrupa Yükseköğretim Alanında Kalite Güvence İlke ve Standartları Raporu” (ESG)nda yayınlanmıştır. Bu raporda yayınlanmış olan ilke ve standartlar günümüzde bu alanda yürütülmekte olan çalışmalara rehberlik etmektedir. Ülkemizde de bu gelişmeler ışığında, yükseköğretimde kalite standartlarının oluşturulması ve bu alanda uluslararası uyumluluğun sağlanabilmesi için Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından 2005 yılında ESG’ye de uygun olacak şekilde Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği yayınlanmıştır. Bu yönetmelik kapsamında, yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmalarının düzenlenmesi ve koordinasyonundan sorumlu olan Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) kurulmuştur. Yaklaşık on yıl Türkiye’deki kalite güvencesi çalışmalarını yürüten YÖDEK, 2015 yılında yerini Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK)’na bırakmıştır. Bir süre YÖK bünyesinde bir kuruluş olan YÖKAK, 2017 yılında yapılan bir yasal düzenlemeyle kamu tüzel kişiliğine sahip idarî ve malî bakımdan özerk bir kuruluş haline gelmiştir. YÖKAK, 2547 Sayılı YÖK yasasında yapılan değişiklikle kamu tüzel kişiliğine sahip idarî ve malî bakımdan özerk bir kurum haline gelmiştir. YÖKAK’ın kurulmasıyla Türkiye’de kalite güvence sisteminin kuruluşu hız ve genişlik kazanmıştır.

Ulusal kalite güvence sisteminin kurulması yolunda yukarıda sözü edilen adımlar atılırken bağımsız kalite ajansları da bu yapıda yerlerini almaya başlamıştır. Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK) 2007 tarihinde Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi almış ve tanınmış ilk ulusal dış değerlendirme ajansı olarak çalışmalarına başlamıştır. MÜDEK’i program akreditasyonu veren diğer kalite kuruluşlarının açılması izlemiştir. 15 Kasım 2021 tarihi itibarıyla Türkiye’de kurulan program akreditasyonu veren kalite ajansı sayısı 18’e ulaşmıştır. EPDAD 2012 yılında kurulan bir ajans olarak orta kuşakta yer almaktadır. EPDAD Türkiye’de öğretmen eğitimi programlarını değerlendirerek yeterlilik düzeyi standartlara uygun bulunanları akredite eden bir kalite kuruluşudur. 2021 yılı performans göstergelerine göre genel durumu şöyle betimlenebilir.

Alt Yapı ve Kaynak. EPDAD bir iktisadî işletmeye sahiptir. Yaptığı hizmetlerden elde edilen gelirler bu işletmeye gelir kaydedilmektedir. EPDAD dış değerlendirme hizmeti verdiği kurumdan/programdan belli bir hizmet bedeli almakta, sürecin tüm giderlerini kendisi karşılamaktadır. İstanbul Kadıköy’de her türlü

büro donanımına sahip bir merkez ofisi bulunmaktadır. Burada 3 daimî, 1 yarım gün çalışan 4 personeli bulunmaktadır. EPDAD Arşivi de bu ofistedir. Pandemi döneminde uzaktan öğretimi değerlendirmek için bir EPDAD Bulut Sistemi (EBS) kurulmuştur. Bunun yanı sıra program değerlendirme ve akreditasyon sisteminin bütünüyle dijital ortamda yürütüleceği bir EPDAD Elektronik Bilgi Yönetim Sistemi (EBYS) kurulmaktadır. Gelecek değerlendirme döneminde bütün işlemler EBYS üzerinde gerçekleştirilecektir.

Değerlendiriciler, Paydaşlar ve Eğitim. Dış değerlendirme faaliyetlerinin belkemiğini değerlendiriciler oluşturmaktadır. EPDAD 2015'ten bugüne 12 değerlendirici eğitimi yapmıştır. Bunların 7'si öğretim elemanı, 5'i öğrenci değerlendirici yetiştirmek içindir. Kasım -Aralık 2021'de yapılacak değerlendirici eğitimine 74 aday başvurmuştur. İç ve dış paydaş eğitimi için de çok sayıda eğitim düzenlenmiştir.

Resmi Onay, Yetki ve Tanınma. İstanbul Valiliği tarafından onaylanmış bir sivil toplum kuruluşudur. 2014 yılından beri ilgili otoriteler -sırasıyla YÖK ve YÖKAK tarafından- dış değerlendirme ve akreditasyon hizmeti sunmakla yetkilendirilmiştir. Ayrıca CEENQA "Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education)"nın tam üyesidir. Bundan başka yabancı kalite kuruluşlarıyla da ikili ilişkileri bulunmaktadır.

Dış Değerlendirme ve Akreditasyon. 2021 yılında 13 farklı alanda 58 programı akredite etmiştir. 2017-2021 yılları arasında akredite ettiği toplam program sayısı 128'dir. Buna göre Türkiye'de aktif öğretmen eğitimi programlarının %16,2'sini akredite etmiş durumdadır. EPDAD dış değerlendirme süreçlerinde 7 standart ve 40 alt standart kullanılmaktadır. Bu standartlar Türk ve yabancı uzmanlardan oluşan bir komisyon tarafından hazırlanmış, altı eğitim fakültesinde pilot çalışması yapılmış, paydaş görüşlerine dayandırılmıştır. Alt standartlar başlangıç – süreç – ürün standartları olmak üzere üç kategoriye ayrılmaktadır.

Sürekli Gelişim. İki yıllık uygulama deneyiminin ardından PUKÖ Döngüsü izlenerek önce "kontrol" etkinlikleri yapılmış ve sonra da "önlem" kategorisine giren sürekli gelişim çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Buna paralel olarak değerlendirme aracı olarak kullanılan dereceli puanlama anahtarı da güncellenmiştir. Bu çalışmalarda iç ve dış paydaşların etkin katılımı sağlanmıştır. Böylece EPDAD 2021-2022 değerlendirme dönemine kalite çevrimini tamamlamış olarak girmiştir.

Kalite Güvencesi, İtiraz ve Etik. EPDAD aldığı kararların geçerli ve güvenilir olmasını sağlamak için her türlü önlemi almaktadır. Her eylem iç ve dış paydaşların değerlendirmesine sunulmaktadır. 360' değerlendirmesi, tutarlılık çalışmaları, Dekan'ın itiraz hakkı ve genel şikâyet ve itiraz mekanizmaları kalite güvencesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Kalite güvencesi durumu EPDAD Kalite Güvencesi Komisyonu tarafından izlenmekte ve raporlaştırılmaktadır. Dış değerlendirme sürecinde görev alan iç ve dış paydaşlara etik beyanı/ sözleşmesi imzalatılmaktadır.

Pandemi Dönemi Uygulamaları. Pandemi eğitimin tüm bileşenlerinde olduğu gibi dış değerlendirme süreçlerinde de değişimlere yol açmıştır. Bu bağlamda akreditasyon kuruluşları uzaktan öğretimi öğrenme, dış değerlendirme süreçlerine entegre etme, beşerî ve teknolojik alt yapıyı yenilemek mecburiyetinde kalmıştır. EPDAD bu çerçevede, ilk olarak bir Uzaktan Öğretim Komisyonu kurmuştur. Bu komisyon uzaktan değerlendirme için gerekli teknolojik donanımı belirlemiş, bunların kullanımı için gerekli yönerge ve kılavuzları hazırlamış, lazım olan eğitimleri vermiştir. Son olarak iç ve dış paydaşlar bilgilendirilmiştir. Yapılan uygulama değerlendirme anketlerine göre, EPDAD'ın Pandemi dönemi uygulamaları, paydaşlar tarafından %90'ın üzerinde bir oranla başarılı bulunmuştur.

Raporlama. EPDAD dış değerlendirme sürecinin odağında etkin/başarılı bir raporlama bulunmaktadır. Ziyaret Ekibi Dış Değerlendirme Raporu akreditasyon kararının niteliğinin belirlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Kronolojik ve senkronik açıdan bu raporlar tutarlılık işlemine tabi tutulmaktadır. Öz Değerlendirme Raporu'nun değerlendirilecek programı tanıtabilecek özellikte olması gerekir. Değerlendirme için yeterli bilgi ve belgeyi içermeyen ÖDR'leri sunan programlar akreditasyon sürecine alınmamaktadır. EPDAD sürekli gelişim/iyileştirme anlayışıyla faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir.

SAĞLIK BİLİMLERİ ALANINDA KALİTE GÜVENCESİ ÇALIŞMALARI

Prof. Dr. Afsun Ezel Esatoğlu

afsunezel@yahoo.com

Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon (SABAK) derneğinin ana hedefi, farklı disiplinlerdeki sağlık eğitim programları için akreditasyon, değerlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yaparak Türkiye’de sağlık bilimleri eğitiminin kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunmaktır. Hizmet odaklılık, sürekli öğrenme, işbirlikleri yaratma, değer yaratma, etik davranış, şeffaflık ve hesap verebilme temel değerleri ile faaliyetlerini sürdüren SABAK Temmuz 2021’de International Network for Quality Assurance Agencies Higher Education (INQAAHE)a tam üyelik hakkını elde etmiştir.

ECZACININ GELİŞİM YOLCULUĞU

Devrim Ersöz¹, Dr. Çağlayan Aktaő², Ecz. Kerem Demirgil³

¹devrim@devrimersoz.com

²caglayanaktas@pozitum.com.tr

³kerem@keremdemirgil.com

Bilgi, beceri ve tutumun bir arada değerlendirildiği yetkinlik alandaki rekabet gúcünü de gösterir bir kavramdır. Eczacının gelişim yolculuğunda bugünün ve geleceğin gelişim alanlarının iyi değerlendirilmesi gerekir. Bu da yetkinliklerin değerlendirilmesinde ve yetkinliklerin kazandırılmasında etkilidir. Her őeyin çok hızlı değerşim gösterdiği zamanımızda kaygı ve stres ile baş edebilme ve başarıya ulaşabilmenin önemli unsurları günümüz gelişmelerini takip edebilmek ve yakalayabilmek üzere dijital yetkinliklerin artırılabilmesi ve psikolojik becerilerin güçlendirilmesidir.

KLİNİK ECZACILIK UYGULAMALARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Prof. Dr. Mesut Sancar
mesut.sancar@marmara.edu.tr

Eczacılık fakülteleri dünya genelinde son yıllarda mevcut müfredatlarını farmasötik bakım felsefesi doğrultusunda değişme yoluna gitmişlerdir. Bu amaçla uygulamalı programlara daha fazla önem verilmeye başlanmıştır. Klinik eczacılık ve farmasötik bakım eğitimi için en önemli gereksinimlerden biri klinik ortam eğitimleridir. Öğrencilerin klinik gibi gerçek ortamlarda değerlendirilmesi nispeten daha zordur ve uygulama ortamlarında özellikle öğrenci performansının değerlendirilmesine daha fazla önem verilmelidir. Amerikan Eczacılık Eğitimi Konseyi (ACPE)'ne göre klinik değerlendirme bilişsel öğrenmeyi, temel uygulama becerilerinde ustalığı ve gerçek problemi çözerken verileri kullanma becerisini ölçebilmelidir. Öğrenci performansının uygun şekilde değerlendirilmesi, gerekli uygulama yeterliliklerinin gerçekleştirildiğini gösterir. Eczacılık eğitiminde klinik becerilerin ölçülmesi için en ideal yol bilgi düzeyini klinik ortamda değerlendirmek, problem çözme becerilerini ve iletişim becerilerini değerlendirmek, eksiklikleri ve nedenlerini belirlemek ve değerlendirmeyi objektif yapmaktır. Öğrenciyi farklı açılardan değerlendirmek için farklı yöntemlerin bir arada kullanılması, sonuçların geçerli yöntemlerle yorumlanması, öğrenci gelişiminin izlenmesi ve paydaş değerlendirmesine de yer verilmesi önerilmektedir. Doğrudan ve dolaylı yöntemleri kullanan formatif (niteliksel ve dönem boyunca) ve summatif (niceliksel ve dönem sonunda) değerlendirmenin bir arada kullanılması gerekir. Yazılı sınavlar bilgiyi detaylı değerlendirmek için kullanılabilir; ancak çoktan seçmeli sınavlar gerçek soruna odaklanamaz. Olgu tabanlı eğitim modeli klinik eğitimlerde en yaygın kullanılan değerlendirme yöntemlerinden biridir. Bu yöntem öğrencinin bir çözüme ulaşmak için gösterdiği gerçek çabasının, iletişiminin ve işbirliğinin gerçekçi bir şekilde değerlendirilmesine imkan tanır. Klinik eczacılık eğitimi için önerilen bir diğer değerlendirme yöntemi klinik performansın değerlendirilmesidir. Bu yöntem öğrencinin rotasyonlarının değerlendirilmesi esasına dayanır. Bu değerlendirme ile preseptörler (uygulama alanındaki eğitici/sorumlu), öğrencinin bilgi, beceri, yetenek ve rutin davranışlarındaki tutumunu derecelendirebilirler; ancak kişiler arası standardın kaybolma riski ve güvenilirlik sorunu gibi bazı dezavantajları vardır. Öğrenci portföyleri, öğrenme deneyimlerinin kaydedilebildiği ve performanslarının değerlendirilebildiği ideal ölçme araçlarıdır. ACPE standartlarına göre öğrencilerin kendi mesleki gelişimlerini ve ulaştıkları müfredat sonuçlarını ölçmek için kullanılacak iyi bir araçtır. OSCE – Nesnel Yapılandırılmış Klinik Sınav, 2000'li yıllarda eczacılık eğitimine girmiş, eczacılık öğrencilerinin performans bazlı öğrenme hedeflerine ulaşma durumu için kullanılan, özellikle iletişimin de değerlendirildiği yöntemlerinden biridir. Standart hasta veya simüle hasta kullanılarak 5-6 istasyonda belli bir süre ayrılarak yapılmaktadır. Kendi içinde tutarlılığı yüksektir. Pahalı olması ve insan gücü gerektirmesi gibi dezavantajları vardır. Sonuç olarak, ulusal çekirdek eğitim programımız EczÇEP-2019'da da belirtildiği gibi eczacılık fakültelerinde yapılandırılmış beceri temelli eğitimlere geçilmesi, probleme ve göreve dayalı bir eğitim anlayışının benimsenmesi oldukça önemlidir.

SAĞLIK BİLİMLERİ ALANINDA BİLİŞSEL VE PSİKOMOTOR BECERİLERİ ÖLÇME YÖNTEMLERİ

Prof. Dr. Zeynep Solakoğlu
zsolakoglu@gmail.com

Sağlık bilimleri alanı bir yanıyla geniş bir bilgi kapsamını içeren, diğer boyutuyla bu kapsamın insan ve toplumla iletişim halinde kullanılmasını gerektiren özgül niteliklere sahiptir. Bir sağlık çalışanının profesyonel bilgiye sahip olması, bu bilgiyi hiç biri diğerine benzemeyen insan ya da koşullara uyarlayabilmesi, akıl yürütmesi, çözümlenmesi ve uygun sonuçlar için yeniden ve yeniden kurgulaması gerekir. Müfredat kapsamının bir öğrenci tarafından mesleki yetkinlikler açısından “yeterli” düzeyde kazanıldığı ve bir profesyonel olarak artık sorumluluk alabileceği düzeyin ne olduğu konusunda eğitmenler ve eğitim sisteminin karar verebilmesi için elindeki temel ölçme ve değerlendirme gereci *sınavlardır*. Öğrenme psikolojisi çalışmaları öğrencinin öğrenme motivasyonunu belirleyen temel gerecin sınavlar olduğunu göstermektedir.

Beceriler için ölçme değerlendirme üç temel boyutu kapsar: a) Bilişsel beceriler b) Psiko-motor beceriler c) Duygusal (iletişim, empati) beceriler. Bu alanlar için ölçme değerlendirme yöntemleri farklılık gösterir. Bilişsel beceriler kapsamına giren bilgiyi kullanma, analiz ve sentez basamakları için, problem odaklı akıl yürütme sınavları, probleme dayalı öğrenme çalışmaları, uzun yanıtlı sorular kullanılabilir. Psikomotor beceriler için nesnel yapılandırılmış uygulama sınavları, iş başında gözlem gibi sınavlar kullanılabilir. İletişim ve empati becerilerini ise simüle ya da gerçek ortamlarda deneyim ve gözlem yöntemleri ile değerlendirmek olasıdır.

Sağlık alanında ölçme değerlendirme sürecinin, bir yanıyla öğrenciye eksiklerini tanımlayan ve geliştirmesi gereken alanları gösteren *formatif* (öğrenci yararına), diğer yanıyla ise toplumu yetersiz bir profesyonelden korumak üzere *sumatif* (*toplum yararına*) nitelikte olması gerekir. Eğitim kurumlarının ölçme değerlendirme alanındaki süreçleri bu bakış açısıyla kurumsallaştırarak yürütmesi, orta- uzun erimde en yüksek toplumsal yarar sağlayacaktır.

1. Tıp Eğitiminde Ölçme Değerlendirme İçin Pratik Rehber. Zubair Amin, Chong Yap Seng, Khoo, Hoon Eng. Çeviri Editörleri: Prof. Dr. Cüneyt Orhan Kara, Prof. Dr. Akile Sarioğlu-Büke. İstanbul Tıp Kitabevi, 2011
2. Sağlık Çalışanları İçin Eğitim Kitabı. J.J. Guilbert. DSÖ Rehberi. Bölüm 4. Çeviri Editörleri: Zeynep Solakoğlu, Akif Akalın, İstanbul Tıp Fakültesi Yayını
3. Constructing written test for the basic and clinical sciences. 3rd edition. Pub: National board of medical examiners. <http://www.nbme.org/about/itemwriting.asp>.

ECZACILIK EĞİTİMİ BİLİM ALANINA BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi M. Nazlı Şencan

nazlisencan@gmail.com

Eğitim, “önceden saptanmış amaçlara göre insanların davranımlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesi” olarak tanımlanmaktadır. “Eğitim Bilimi” ise, eğitim kavramını inceleyen bilim dallarının ortak genel ifadesidir (*Eğitim Programları ve Öğretim, Ölçme ve Değerlendirme, Eğitim Felsefesi, Eğitim Psikolojisi, Eğitim Sosyolojisi, Öğretim Teknolojisi, Okul Psikolojisi, Uluslararası Eğitim, Okul Yönetimi, Uzaktan öğrenme vb.*).

Ülkemizde yüksek öğrenim alanında sağlık eğitimi veren fakültelerde, “tıp eğitimi” veya “hemşirelik eğitimi” gibi bilim alanların varlığını görmektedir. Bu disiplinlerde kendini geliştirmiş, bilim üreten, doktora eğitimi veren hekim ve hemşire bilim insanları ile görüşülerek derlenen tecrübeler sunumda tartışılmaktadır. Ayrıca dünyada üretilen “eczacılık eğitimi bilimi” üzerinden, ülkemiz eczacılık fakültelerinde “eczacılık eğitimi” bilim alanının gerekliliğini işaret eden bulgulara işaret edilmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Uluslararası Eczacılar Federasyonu (FIP) ve Amerikan Eczacılık Eğitimi Akreditasyon Kurumu (ACPE) önerileri doğrultusunda, eczacılık mesleğinin amaçlarından biri olan “toplum sağlığının” iyileştirilmesi açısından “eczacılık eğitimi” konusunda bilimsel veri oluşturulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak, akreditasyon kuruluşlarına, dekanlar konseyine, eczacılık eğitimine katkı sağlayan tüm kişi ve kurumlara, “eczacılık eğitimi” ile ilgili sürdürülebilir bilimsel verinin oluşturulması ve paylaşılmasını sağlayacak yeni bir “bilimsel alan” kurulması önerilmekte ve “gerekçe taslağı” sunulmaktadır.

EĞİTİM PROGRAMLARINDA YENİ YÖNTEMLER: EĞİTİM 4.0

Prof. Dr. Levent Şahin

levent.sahin@istanbul.edu.tr

Teknolojideki hızlı değişim ve gelişimler, dijital enstrümanlar ile ifade edilen Endüstri 4.0, eğitimi de etkilemiş ve artık günümüzde Eğitim 4.0 konuşulmaktadır. Eğitim 1.0 ders anlatımı ve ezbere dayalı öğrenmeyi, Eğitim 2.0 beceri kazanmaya dayalı öğrenmeyi ve Eğitim 3.0 bilgi üretimine yönelik öğrenmeyi gerektirirken Eğitim 4.0 inovasyona yönelik öğrenmeyi gerektirmektedir. Dikte ile anlatıma dayalı Eğitim 1.0 zaman içindeki gelişimler ve gereksinimler ile Eğitim 4.0'ı yani bireyselleştirilmiş, daha sosyal, görsel, video temelli, oyunlaştırılmış, sürükleyici, eşzamanlı (senkron), çevrimiçi, mobil, mekândan bağımsız öğrenme araçlarını hayatımıza sokmuştur. Eğitim 4.0, özerk ve sanal platformlar ve rehberlerin yardımıyla eğitim planlarını geliştiren, sürekli yenilenen dijitalizasyona uyum sağlayan bireyleri ortaya çıkarmıştır.

ECZACILIKTA DİJİTAL SAĞLIK EĞİTİMİ

Prof. Dr. Şule Apikoğlu Rabuş

sulerabus@yahoo.com

Dijital sağlık, sağlık hizmeti sunumunun verimliliğinin artırılması ve ilaç tedavisinin daha kişiselleştirilmiş ve hedefe yönelik kılınması amacıyla, dijital teknolojilerin sağlık, sağlık bakımı, yaşam ve toplum ile bir araya getirilmesidir. Dijital sağlık, sağlık hizmetleri ortamında verimsizliklerin azaltılması, erişimin iyileştirilmesi, maliyetlerin azaltılması, kalitenin artırılması, hastalara kişiselleştirilmiş tıbbi uygulamalar sunulması gibi alanları ele alır ve mobil sağlık, sağlık bilişim teknolojileri, giyilebilir cihazlar, telesağlık, teletıp, kişiselleştirilmiş tıp ve diğer uygulamaları içerir.

Dijital teknolojilerin kullanımının COVID-19 pandemisi nedeniyle hızla artmış olduğu görülmektedir. Bu kapsamda yeni kurulan şirketler (start-up'lar), teknoloji şirketleri ve ilaç endüstrisi yoğun yatırımlara girmektedir.

Eczacılık ders müfredatına dahil edilebilecek bir dijital sağlık eğitiminin kazandırması amalanacak temel dijital sağlık yetkinlik alanlarının bazıları temel bilgisayar/tablet/mobil uygulama kullanımı ve internet becerileri; klinik bakım; veri analizi; dijital sağlık okuryazarlığı; etik, yasal veya düzenlemeler; hasta erişimi ve katılımı; gizlilik ve güvenlik; sağlık verileri/kayıt yönetimi ve klinik dokümantasyon; bilgi yönetimi ve kayıt tutma standartları hakkında bilgi; sağlık bilgi sistemleri; bilgi okuryazarlığı ve diğerleridir.

Sonuç olarak, dijital sağlık teknolojilerinin gelecekteki yaygın kullanımı ve reetelenebilirliği öngörüldüğünde dijital sağlık eğitiminin eczacılık ders müfredatına geç kalınmadan dahil edilmesi gerekliliği çok açıktır.

ECZACILIK EĞİTİMİNDE SANAL GERÇEKLIK UYGULAMALARI

Doç. Dr. Yusuf Levent Şahin

ylsahin@anadolu.edu.tr

Yapılandırmacı yaklaşımın uygulama modellerinden biri olan deneysel öğrenmenin sanal gerçeklik uygulamalarına temel oluşturması; bu uygulamaların eczacılık eğitimi alanında da ilgi görmesini beraberinde getirmektedir. Deneysel öğrenme modelinin Kanada Eczacılık Programları Akreditasyon Konseyi (Canadian Council for Accreditation of Pharmacy Programs-CCAPP) ve Eczacılık Eğitimi Akreditasyon Konseyi (Accreditation Council for Pharmacy Education-ACPE) tarafından kabul gördüğü bilinmektedir. Bu modelin eczacılık eğitimi alanındaki pek çok konuda öğrenenlere bilgi, beceri ve yetkinlik sağladığı düşünüldüğünde; ilgili konuların öğretiminde sanal gerçeklik uygulamalarının önemli olduğu görülmektedir. Sanal gerçeklik uygulamaları, klinik akıl yürütme becerisi kapsamında öğrenenlere birçok yetkinlik kazandırmak ile birlikte; eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcı düşünme ve iletişim becerileri gibi 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada da işe koşturmaktadır. Bu noktada, sanal gerçeklik uygulamaları ile öğrenenin deneyimlerini aktif bir şekilde yapılandırmaları ve öğrenmenin merkezinde yer almaları önemlidir.

Sanal gerçekliğin anahtar bileşenleri olan *sanal dünya*, *kapsayıcılık*, *duyusal geribildirim* ve *etkileşim* eczacılık eğitimi alanında ilgili bilgi ve becerilerin işe koşulmasında önemli bir role sahiptir. Örneğin, *sanal dünyalar* ögesi, tasarlanan senaryo temelinde elde edilmesi beklenen bir kazanım ile ilgili öğrenenin merkezde olması ve daha çok bilgisayar ortamlarında simülasyonlar ile oluşturulması açısından önemli iken; *kapsayıcılık* ögesi de öğrenenin fiziksel ve zihinsel olarak kendisini sanal dünyanın içinde hissetmesi ve yaşadığı deneyime derinden bağlı olmasını gerektirmektedir. Benzer şekilde, *duyusal geribildirim* ise kullanıcının mevcut fiziksel pozisyonunu dikkate alarak; kullanıcıya doğrudan hissedebileceği görsel, dokunsal ve/veya etkileşimli geribildirim sağlaması açısından sanal gerçeklik uygulamaları açısından önemli bir öğedir. Son olarak, *etkileşim* ögesi de öğrenenin içinde bulunduğu sanal ortamda bir işbirliği gerektirmekte olup; aynı ortamda bulunan bireylerin birbirleriyle etkileşime girmesine dikkat çekmektedir.

Sanal gerçeklik ortamlarının özellikleri incelendiğinde; nitel paradigmalardan yapılandırmacı yaklaşımın öğrenmeyi açıklamada temele aldığı felsefe ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Yapılandırmacı yaklaşım öğreneni öğrenmenin merkezine almakta; öğrenenin deneyimlerine ve öğrenme ortamında kendisine sunulan bilgiyi yapılandırarak kazanmasına olanak sağlayan yaşantılar ile etkileşimli bir ortamın dinamiklerini temele almaktadır. Alanyazında sanal gerçeklik uygulamalarının eğitim açısından önemli sonuçları olduğunu ortaya koyan pek çok çalışma mevcuttur. Bu çalışmalar arasında eczacılık eğitimi alanına da önemli katkı sağlayan çalışmalar söz konusudur ki Eczacılık Eğitiminde Sanal Gerçeklik (ESGE) projesi kapsamında doktora düzeyinde yürütülen tasarım tabanlı araştırmanın önemli bir örnek olduğu söylenebilir. Sanal gerçeklik ortamının oluşturulmasında senaryo oluşturma arayüzü, sanal ortam ve senaryo bileşenlerine yönelik çoklu veri kaynakları ile elde edilen verilerin; iyileştirme döngüleri boyunca toplanıp analiz edilerek ESGE ortamına yönelik öğretimsel tasarım ilkelerinin ortaya konulduğu bu çalışmada elde edilen bulguların eczacılık eğitiminde sanal gerçeklik ortamlarının etkililiğine ilişkin önemli katkı sağladığı görülmektedir. Bu noktada yapılan çalışmaların Birleşmiş Milletler tarafından 2021 yılında yayımlanan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile Eğitimin Geleceği stratejik planlamaları kapsamında ele alınabileceği söylenebilir. Sanal gerçeklik uygulamalarının anahtar bileşenlerinden ve öğretim tasarımı ilkelerinden yola çıkarak, eczacılık eğitimi alanındaki klinik becerilerin kazandırılması ile ilgili hususlara dikkat çekmede; bu çalışma kapsamında (1) sanal gerçeklik uygulamalarının farklı yönleri ile eğitim ortamlarına yansımaları, (2) eczacılık eğitiminde sanal gerçeklik uygulamalarının önemi ile bu alanda yapılmış çalışmalar ve (3) sanal gerçeklik uygulamalarının geleceğine ilişkin bilgi ve farkındalık sağlanması amaçlanmaktadır.

AKREDİTASYON STANDARTLARINA BAKIŞ

Prof. Dr. Sema BURGAZ
sema.burgaz@gmail.com

Eczacılık Fakültesi Lisans Eğitim Programının akreditasyonu için ECZAKDER tarafından belirlenmiş standartların amaçları, hazırlanma süreci ve güncellemeler hakkında bilgi verilmiştir. Bunun yanı sıra standartlar (alan bazında) ve kritik standartlar tanıtılarak, değerlendirme kriterleri açıklanacaktır.

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ KAZANIMLARI

Prof. Dr. Gülden Zehra Omurtag
gzomurtag@medipol.edu.tr

Ulusal Eczacılık Eğitimi Akreditasyon Kurulu tarafından yapılan değerlendirme sonucunda İstanbul Medipol Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 25 Ocak 2019 ile 25 Ocak 2025 tarihleri arasında geçerli olmak üzere “Tam Akreditasyon” almaya hak kazanmıştır. Bu kapsamda yapılan başvuru ve değerlendirme süreci sonucuna bakıldığında fakülte kazanımlarının en başında kurumsallaşması gelmektedir. Bunun dışında, fakültede gerek görev alan öğretim üye ve elemanı istihdamında ve gerekse idari ve yardımcı personel sayısında artış sağlandığı da hemen görülmektedir. Sadece fakülteden sorumlu bir fakülte sekreteri atanması, dekan sekreterlerinin ve laboratuvar teknisyenlerinin sayısında artış da fakültemizin işleyişi açısından önemli katkılar sağlamış ve sağlamaya devam etmektedir. Akademik ve idari personel sayısındaki artış, komisyonlarımızda görevlendirilen personelin görev paylaşımlarına da olumlu olarak yansımış ve her personelin görev alan ve sorumlulukları belirlenmiştir.

Öğrenci staj sürecinde yapılan güncellemeler arasında «İstanbul Medipol Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Staj Yönergesi» yer aldı. Staj Komisyonuna sanayi eczacılığı, serbest eczacılık ve hastane eczacılığı alanında deneyimi olan eczacılar alındı. Staj Komisyonu «Staj Takibi, Kontrol ve Değerlendirilmesi», «Staj Sınavı Hazırlık ve Genel Kontrol Komisyonu» ve «Staj Sınavı Kurulu» gibi alt komisyonlar kurularak genişletildi. Öğrencilere tüm staj sürecini kapsayan ve aydınlatıcı bir yol gösterecek bir algoritma hazırlandı. Zorunlu stajların zorunlu ders olarak eğitim programına alınarak Staj I, Staj II, Staj III ve Staj IV dersleri olarak AKTS’lendirilmesi sağlandı.

2018-2019 eğitim öğretim döneminden itibaren İstanbul Medipol Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Bitirme Projesi Uygulama Esasları’na «Bitirme Projesi Yazım Kılavuzu» ve «Bitirme Projesi Yazım Şablonu» eklenmiştir. Dış ve iç paydaşlarımızla yaptığımız toplantılarda alınan görüşler eğitimimize yansıtılmaya başlandı.

Zorunlu dersler güncel eczacılık uygulamalarına göre güncellendi. Örneğin; Klinik Biyokimya dersleri Klinik Biyokimya Uygulamaları dersi olarak içeriği güncellenerek uygulama dersi olarak verilmeye başlandı. Öğrencilerimiz gruplar halinde hastaneye giderek değişik servislerde uygulamalı eğitim almaya başladı. Bilimsel Araştırma ve Literatür dersi konuldu. Burada amacımız 25 Ocak 2019 yılında 6 yıllık süre ile tam akreditasyon alan İstanbul Medipol Üniversitesi Eczacılık Fakültesi’nin kazanımlarını vermektir.

MERSİN ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ KAZANIMLARI

Prof. Dr. Necmiye Canacankatan
ncanacankatan@mersin.edu.tr

Mersin Üniversitesi Eczacılık Fakültesi 13 Temmuz 2000 tarihinde kurulmuştur. 2001-2002 Eğitim-Öğretim yılında eğitime başlayan Fakültemizde akademik ve bilimsel çalışmalar güçlü ve başarılı akademik kadromuz tarafından sürdürülmektedir. Fakültemiz mesleki ve bilimsel etik sahibi olan, yaratıcı, araştırmacı ve nitelikli eczacılar yetiştirmektedir. 27.01.2019 tarihi itibarıyla ECZAKDER tarafından altı (6) yılına tam akreditasyon almıştır. Akreditasyonda; eğitimde yenilik ve sürdürülebilirlik, iç ve dış paydaşlar ile katılımcılık ve işbirliği, ayrıca sürekli kalite gelişimi açısından kazanımlar elde edilmiştir. Akademik eğitim, öğrenci değişim programları, öğrenciler ile etkinlik, mezunlar ile iletişim, sanayi işbirliği, kent-üniversite ve dış paydaşlarla işbirliği, akademik atama ve yükseltme ve fiziki şartları geliştirme alanlarında çalışmalar yapılmıştır. Eğitim kalitesini yükseltmek daha nitelikli mezun yetiştirmek, hizmette ve alanda gelişim sağlamak amacıyla bu çalışmalar sürdürülmektedir.

GENEL DURUM DEĞERLENDİRMESİ

Prof. Dr. Benay Can Eke
eke@pharmacy.ankara.edu.tr

ECZAKDER Eczacılık eğitiminde kalitenin geliştirilmesi ve kalite güvencesinin sağlanması amacıyla kurulmuş yükseköğretim kalite güvencesi sisteminde yer alan akreditasyon kuruluşudur. ECZAKDER'in başlıca görevleri, eczacılık eğitimi programlarını kurumların başvurusu üzerine değerlendirmek ve akredite etmek; akreditasyon çalışmalarında görev alacak üyeler ve değerlendiricilerin seçimini ve eğitimini yürütmek; program yöneticilerinin ve öğretim üyelerinin program değerlendirmesi konusunda bilgilendirilmesini ve eğitimini gerçekleştirmek; eczacılık eğitimi ile ilgili paydaşlarının şimdiki ve gelecekteki gereksinimlerini sürekli izleyerek, program değerlendirme standartlarının belirlenmesini ve gerektiğinde süreçlerinin gözden geçirilmesini ve yenilenmesini sağlamaktır. Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK)'ndan aldığı yetkiyle lisans programlarını değerlendirmek için akreditasyon faaliyetlerini sürdürmektedir. Akreditasyon faaliyetleri sonucunda raporlardan elde edilen bildirimler ECZAKDER tarafından periyodik olarak 2 yılda bir değerlendirilerek Tematik Analiz raporu hazırlanmakta ve yayınlanmaktadır.

ECZAKDER tarafından 2019-2021 yılları arasında akredite olan 1'i vakıf olmak üzere toplam 5 Eczacılık Fakültesi lisans programının, Değerlendirme ve İzleme Ziyareti Ekip'leri (DİZE) raporları esas alınarak standartları karşılama durumları (mükemmel, iyi, kabul edilebilir) değerlendirildiğinde; özellikle öğrenci ile ilgili standartların, Türkiye Ulusal Eczacılık Lisans Eğitimi Programı Akreditasyon Standartları ve Kılavuzu doğrultusunda büyük oranda sağlandığı; ancak eğitim ve öğretimin sürdürülebilmesi için öğretim üyesi ve araştırma görevlisi sayılarında eksiklikler olduğu görülmüştür.

SÖZLÜ SUNUMLAR

SÜREKLİ MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMLARINDA ECZACILARIN KLİNİK DAVRANIŞ NİYETLERİNİ BELİRLEMEK İÇİN GELİŞTİRİLMİŞ TEORİYE DAYALI BİR ÖLÇEĞİN TÜRKÇE VERSİYONUNUN GÜVENİRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

B Okuyan^{1*}, V Özcan², P Ay³, Ö Durak-Albayrak², M Türker², N Uçar¹, Z Sayın¹, M Sancar¹

¹ Marmara Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Klinik Eczacılık Anabilim Dalı,
34854, İstanbul

²Türk Eczacıları Birliği, Ankara, 06510, Türkiye

³Marmara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 34854,
İstanbul, Türkiye

*betulokuyan@yahoo.com

Kirkpatrick modelinde (1) mesleki gelişim programlarında ilgili programın sağlık personelinin mesleki uygulamalarına etkisinin değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Ülkemizde Türk Eczacıları Birliği tarafından kronik hastalıklar ve yaşlılık konularında hasta odaklı eczacılık hizmetlerin geliştirilmesi için mesleki gelişim programları yürütülmektedir. Ancak bu programların, eczacıların mesleki uygulamalarına etkilerini değerlendirecek bir Türkçe ölçek bulunmamaktadır. Bu çalışmada mesleki gelişim programlarında eczacıların klinik davranış niyetlerini değerlendirmek için geliştirilmiş teoriye dayalı bir ölçeğin (2) Türkçe versiyonunun güvenilirliğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu metodolojik çalışmada, ölçeğin dil çevirisi (Türkçe-İngilizce ve ardından İngilizce-Türkçe çevirileri) ve kültürel adaptasyonu sonrasında pilot çalışması (n=20) yapılmıştır. Kolay ulaşılabılır durum örnekleme kullanılarak Türkiye'nin yedi bölgesinden eczacılara online anket linki Mayıs-Ağustos 2021 tarihlerinde gönderilmiştir. Test-tekrar test güvenilirliği ve temel bileşenler analizi yapılmış ve Cronbach alfa değeri hesaplanmıştır. Çalışmaya katılan eczacıların (n=127) yaş medyan değeri 44,0 [38,0-51,0] olup, %69,3'ünün kadın ve %49,6'sının 20 yılın üzerinde bir mesleki deneyime sahip olduğu görülmüştür. Başlangıçta ve 15 gün sonra elde edilen ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı (P>0.05) ve ayrıca güçlü bir korelasyon olduğu (r= 0.857; P<0.05) tespit edilerek öncelikle ölçeğin test-tekrar test geçerliliği belirlenmiştir. Kaiser-Meyer-Olkin testi sonucu 0,840 ve Bartlett's Sphericity Testi 936.541 (P<0.001) olarak hesaplanmıştır. Açıklanan toplam varyansın %72,7'siyle ölçekte 3 bileşen belirlenmiştir. Toplam ölçek ve her bir bileşen için Cronbach alfa değerleri 0,765-0,909 arasında bulunmuştur. Sonuç olarak, 12 maddeden oluşan teoriye dayalı ölçeğin Türkçe versiyonunun sürekli mesleki gelişim programlarında eczacıların klinik davranış niyetlerini değerlendirmek için kullanılabilir olduğu görülmüştür.

1. Kirkpatrick DL (1994) Evaluating training programs: the four levels. Berrett- Koehler Publishers Inc., San Francisco, California.

2. Légaré F, Borduas F, Freitas A, Jacques A, Godin G, Luconi F, Grimshaw J; CPD-KT team. Development of a simple 12-item theory-based instrument to assess the impact of continuing professional development on clinical behavioral intentions. PLoS One. 2014;9(3):e91013.

AKREDİTASYON SÜRECİNİN FAKÜLTE KALİTE BİLİNCİ ÜZERİNE ETKİLERİ

E. Türköz Acar^{1*}, M. Köksal Akkoç²

¹ Yeditepe Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Analitik Kimya Anabilim Dalı, 34755, İstanbul

² Yeditepe Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Kimya Anabilim Dalı, 34755, İstanbul

*ebru.acar@yeditepe.edu.tr

Yeditepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Akreditasyonu, gerek akademik ve idari personel gerekse öğrenciler üzerinde kalite bilincinin uyanması açısından büyük etki yaratmıştır. Bu sürecin, ülkemizdeki kalite hareketi ile eş zamanlı olması, pek çok alanda iyileştirmeler yapılırken anlamlı olmuştur.

Akreditasyon çerçevesinde tüm süreçlerin dokümanite edilmesi, hali hazırda yürütülen dokümantasyon sürecinin değerlendirilmesi, belirli periyotlar ile gözden geçirmelerin yapılması için planlamalar yapılması, dokümantasyon sisteminde bir bütünlük sağlanması gibi faydaları getirmiştir. Yürütülen tüm süreçlerde takip ve dokümantasyonun planlanmış olması, bu süreçlerin daha objektif veriler ile değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için yol göstermiş ayrıca, bu gerekliliklerin veriler üzerinden üst makamlara sunulması ile kaydedilir bir hızda geri dönüş alınmasını sağlamıştır.

Değerlendirmelerin sadece idari süreçlerde değil eğitim programının gözden geçirilmesi, ÇEP-program uyumu, GEP çalışmaları gibi akademik süreçlerde de yürütülmesi, fakülte olarak anlamlı değişikliklere imza atılmasına sebep olmuştur. İlave olarak, akademik personelimizin yeniliklere açık olması ve bu yeniliklerin fakülte yönetimi tarafından desteklenmesi süreç içerisinde aksiyonların hızlı alınmasına yardımcı olmuştur. Öncelikle fakülte misyon ve vizyonu doğrultusunda programda katkı sağlanacak tüm noktalar, ilgili öğretim üyeleri tarafından belirlenmiş ve ardından çalışmalara başlanmıştır. Bu kapsamda yapılan uygulamalara örnek olarak markalı ders uygulaması verilebilir. Diğer bir örnek de programda yer alan “Kalite Yönetimi/ İlaç Analizi” dersinin “Kalite Yönetimi” ve “İlaç Analizi”i olmak üzere iki ayrı ders haline getirilmesidir. Buradaki amaç “Kalite Yönetimi” dersi ile kalite kavramının başlı başına yer aldığı bir alan oluşturmak, “İlaç Analizi” dersi ile de bu kavramın kuvvetli olduğu alanlardan birinde örnekler ile pekiştirmeleri sağlamaktır.

Kalite Yönetimi dersi kapsamında kalite kavramına giriş yapıldıktan sonra toplam kalite yönetimi ve tarihsel gelişimi hakkında temel bilgi verilmektedir. Ardından özellikle ilaç endüstrisinde kalite süreçlerinin önemi, endüstriyel bir kuruluşta her bir bölümde süreçlerin ne şekilde yürütüldüğü örnekleriyle açıklanmaktadır. İlaç Analizi dersi kapsamında ise toplam kalite yönetimi kavramı ile bağlantı kurularak akredite olmuş bir laboratuvarda yürütülen süreçler üzerinden ilgili kavramların öğrencilere açıklanması hedeflenmiştir. Ders kapsamında öğrencilerin kavramları daha açık ve gerçek hayatta uygulanan örnekler üzerinden öğrenebilmeleri için alanında uzman kişilerden destek alınmaktadır. Bu şekilde öğrenciler, merak ettikleri noktalar hakkında konunun uzmanlarına doğrudan sorularını sormakta ve yanıtlarını almaktadırlar. Açıklamalar yapılırken öğrenciler ile interaktif bir şekilde ders işlenmekte, ilk çalışmalar için gerek günlük yaşantılarında gerekse hastane veya eczanede günlük yapılan süreçler üzerinden değerlendirmeler yapılmaktadır. İlerleyen süreçte öğrencilerin kaliteli bir laboratuvar için hazırlanması beklenen her seviyeden en az bir dokümanı hazırlaması talep edilmektedir. Yapılan detaylı planlamalar ile öğrenciler hem bu tip dokümanlarda olması gereken bilgileri, hem de bu sürecin ne şekilde işleyebildiğini etkin bir şekilde öğrenmektedirler.

ECZAKDER liderliğinde eczacılık fakültelerinin akredite edilmesi ile birlikte eğitimde önemi daha çok

anlaşılan kalite süreçleri ve bu süreçlerin uygun bir şekilde yürütülmesinin gerekliliği net olarak ortaya konmuştur. Ancak, kalite bilincinin sadece eğitim ve endüstriyel üretim alanlarında değil, halk sağlığının korunması ve izlenmesinde büyük rolü olan eczacının bulunduğu her alanda sürdürülebilmesi, bu anlayışa hakim olan eczacılık mensuplarının hedefi olmalıdır. Bu nedenle hangi alanda çalışacak olursa olsun tüm eczacı adaylarının bu bilince sahip olması gerekmektedir. İlave olarak, eczacılık fakültesi mezunlarının, halkın ilk sağlık danışmanı kimliğiyle topluma liderlik edebilecek ve yönlendirebilecek, ilgili düzenlemeler hususunda danışanlarını aydınlatabilecek yetkinlikte olması gerekmektedir. Sonuç olarak, tüm mezun adaylarının kalite bilincine sahip olması için bu kavramın eğitimlerini tamamladıkları fakültelerinde eğitim programı içerisinde verilmesi eczacılık mesleği için çok önemli bir kazanım olacaktır.

TÜRKİYE DE DÖRT VE BEŞ YILLIK ECZACILIK EĞİTİMİNİN YETERLİLİKLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

B. Yıldız, M. Çalikuşu*, G. Özçelikay

Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Eczacılık İşletmeciliği Anabilim Dalı, Ankara

*muammer.calikusu@ankara.edu.tr

Eğitimde değerlendirme çalışmaları, uygulanan bir programın etkililiğini ya da başarılı olup olmadığını ortaya koymak için yapılmaktadır. Son yıllarda Türkiye’de Eczacılık Fakültelerinin hızlı artışı, yeni kurulan Eczacılık Fakülteleri’nde iyi bir eczacılık lisans eğitimi için gerekli alt yapı olanaklarını ve eğitim standartlarının değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Eczacılık Fakültesinde 4 yıl olarak sürdürülen lisans eğitimi, 2005–2006 eğitim-öğretim yılından itibaren 5 yıl olarak uygulanmaya başlanmıştır. Beş yıllık eğitim programı, Avrupa Komisyonu Eczacılık Eğitimi Tavsiye Komitesinin öngörülerini temel alınarak hazırlanmış ve daha iyi bir eczacılık hizmeti verebilecek eczacıların yetiştirilebilmesi amacıyla ders programlarına yeni bazı zorunlu ve seçmeli dersler ilave edilmiş, bazı derslerin ders saati düşürülmüştür. Eczacılık eğitiminde yaşanan bu gelişmeler, eczacının görev ve sorumluluklarının hem ürün hem de hasta odaklı hizmet sunumunun genişletilmesi, Eczacılık Fakülteleri tarafından verilen eğitimin içeriğinde yeniliklere yol açmıştır. Artık Avrupa’da bazı ülkelerde Eczacılık eğitiminin 6 yıl olması söz konusu iken, Türkiye’nin bu duruma ne kadar hazır olduğu da araştırılmalıdır.

Bu çalışmada 4 yıllık eczacılık eğitimi ile 5 yıllık eczacılık eğitimi verimliliği Ulusal Çekirdek Eğitim Programı esas alınarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışma, niceliksel ve niteliksel metotlar kullanılarak yapılmıştır. Belirleyici tip bir çalışmadır.

Googleforms kullanılarak eczacılara yapılan anket ve her biri 8 kişiden oluşan 3 paralel gruba toplam 24 farklı istihdam alanında çalışan eczacılar ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın nicel kısmında, araştırmacılar tarafından ulusal çekirdek eğitim programı esas alınarak eğitim içeriği, kazanılan beceriler, kariyer planlama, sosyal ve kültürel yön geliştirici faaliyetler, staj ve araştırma projesi uygulamaları ana başlığı ile 56 ifade ile hazırlanan anket formları kullanılmıştır. Pandeminin sürdüğü şu günlerde tüm Türkiye’nin değişik bölgelerinden eczacılarla yüz yüze anket yapmak mümkün olamayacağı için sadece eczacıların olduğu sosyal medya gruplarında önce aydınlatılmış onam formu ile katılımcılar bilgilendirilmiş ve çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen eczacıların anket formlarını doldurması istenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, yine yukarıda bahsi geçen konu başlıkları ile eczacılara soru sorularak yanıtları alınmıştır.

Çalışma sonuçlarına göre; 4 yıllık eczacılık eğitimi alanlarla, 5 yıllık eczacılık eğitimi alanların aldıkları genel eğitimin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla t-testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda müfredat yıllarına göre eğitim durumunda anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Beş yıllık mezunlarda, alınan eğitim yarar oranı anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur. Benzer durum kariyer planlama konusunda da tespit edilmiştir. Beş yıllık mezunlar, 4 yıllık mezunlara göre kariyer planlama konusunda daha iyi yönlendirildiklerini belirtmiştir.

Eczacıların aldıkları farmakoterapi eğitimi sorgulanmış, 4 yıllık eczacıların %47,3’ü; 5 yıllık eczacıların %80’i yeterli düzeyde farmakoterapi eğitimi aldıklarını söylemişlerdir. Bu oranlarda, beş yıllık eğitimde

farmakoterapinin ayrı bir ders olarak okutulmaya başlanmasının etkisinin olumlu olduğu görünmektedir. Beş yıllık eğitimde dört yıllık eğitime göre daha iyi bir farmakoterapi eğitimi verildiği söylenebilmektedir. Yarı yapılandırılmış odak grup çalışmasındaki görüşler, dört yıllık eğitimde Farmasötik bakım ile ilgili derslerin yetersiz olduğunu desteklemektedir.

Eczacının fakültede almış olduğu ilaç odaklı eğitim sorgulanmış, tüm eczacıların %63,7'si; dört yıllık eczacıların %77'si, 5 yıllık eczacıların %52,4 'ü ürün/ilaç odaklı eğitim aldıklarını söylemişlerdir. Ayrıca, eczacıların fakültede almış olduğu hasta odaklı eğitim sorgulanmış, 4 yıllık eczacıların %21'i, 5 yıllık eczacıların %58'i hasta odaklı eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir.

Eczacılık eğitiminde öğrenme yöntemlerinin ezberci olup olmadığı sorgulanmış; tüm katılımcıların %91,8'i ezberci dayalı bir eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Dört yıllık mezunların %97'si, beş yıllık mezunların ise %90'ı ezberci eğitim olduğunu bildirmiştir. Buradan hareketle ezberci öğretim yönteminin değişmediği, hala eczacılık eğitiminde baskın olduğu sonucu çıkarılmaktadır. 5 yıllık eğitimle birlikte gündeme gelen araştırma projesi hazırlanması konusunda proje hazırlayan mezunlar hazırlamayanlara göre akademik çalışma yapabilme noktasında kendilerini daha yeterli gördüklerini belirtmiştir.

Odak grup çalışmasında da bu sonuçları destekleyen cevaplar verilmiştir. Odak grup çalışmasında eczacılar, eğitim sürecinde iletişim ve liderlik gibi konuların üzerinde daha fazla durulması gerektiğini belirtmiştir. 4 yıllık eczacıların kariyer planlama ve staj olanaklarının beklentilerini karşılayacak düzeyde olmadığı ancak aldıkları teknik eğitimden tatmin oldukları görülmüştür.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN COVID-19 PANDEMİSİ VE AŞILARI HAKKINDA BİLGİ, TUTUM VE UYGULAMALARI

Aysu Selçuk^{1*}, Asuman Bozkır^{1,2}

¹ Ankara Üniversite, Eczacılık Fakültesi, Klinik Eczacılık Anabilim Dalı, 06560, Ankara

² Ankara Üniversite, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Teknoloji Anabilim Dalı, 06560, Ankara

*aysuselcuk@ankara.edu.tr

Giriş: Yeni koronavirüs hastalığı (COVID-19) ülkemizde ve dünyada yalnızca sağlık sistemlerini değil, ekonomileri ve sosyal hayatı da etkileyen bir pandemiye sebep oldu. 2020 yılının sonunda keşfedilen ve üretilen aşılar pandeminin sona ermesinde ve normal hayata dönülmesinde umut vericidir. Pandemi sürecinde konu hakkında yetersiz kaynakların olması ve güncel bilgilerin takip edilmemesi nedeniyle bilgi kirliliği ortaya çıktı. Toplumda yer alan öğrencilerin doğru ve güncel bilgilere ulaşmasında eğitim ve araştırma kurumu olan üniversitelerin önemli rolü vardır. Bu çalışmanın amacı COVID-19 pandemisi hakkında Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin COVID-19 pandemisi ve aşıları hakkında bilgi, tutum ve uygulamalarını ölçmektir. Böylece eğitim gibi stratejik müdahalelerle öğrencilerin konu hakkında bilgi, tutum ve uygulamalarını iyileştirmek mümkün olacaktır.

Yöntem: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin gönüllü katılımı ile pilot anket çalışması yürütülmüştür. Anket soruları literatür taraması ve araştırmacıların konu ile ilgili uzmanlıkları doğrultusunda oluşturulmuştur. Online anket olarak tasarlanmış ve uygulanmıştır.

Bulgular: Ankete katılan 55 öğrencinin %78'i kadındır ve ortalama yaşı (SD) 22,75 (3,34)'tir. Ankete katılanların yarıdan fazlası 5. sınıf öğrencisidir (%64). Öğrencilerin büyük çoğunluğu inaktif veya mRNA aşılardan birini veya ikisini almıştır (%98) ve COVID-19 geçirmiştir (%76). Öğrencilerin %89'u aşı olmayı çevresindekilere önermekte ve %73'ü pandemiyi aşılarda yenebileceğimizi düşünmektedir. Ankette sorulan COVID-19 pandemisi ve aşıları hakkındaki bilgi sorularına toplam 100 üzerinden ortalama (SD) 73,64 (10,61) puan alınmıştır. Öğrencilerin her zaman veya çoğunlukla maske takma, sosyal mesafe ve hijyen kurallarına uyma yüzdeleri sırasıyla %96, %91 ve %100'dür. Anket sorularının açık ve anlaşılır olduğunu %93'ü belirtmiştir.

Sonuç: Pilot çalışma sonucunda öğrencilerin pandemi kurallarına uyduğu ve aşılar hakkında olumlu düşüncelere sahip olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin bir kısmının 1. ve 2. sınıf olduğu düşünüldüğünde ortalama bilgi puanının çok yüksek olmaması olasıdır. Bu grup öğrencilerin COVID-19 pandemisi ve aşıları hakkında bilgilerinin artırılması için güncel ve pratik bilgilerin daha sık paylaşılması ve öğretilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

LOKMAN HEKİM ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ECZACILIK EĞİTİMİ AKREDİTASYONU HAKKINDAKİ FARKINDALIĞININ BELİRLENMESİ

A.S. Çınar, E.D. Gök Topak, M. Öztürk, H.T. Şen, E. Erdoğan, C. Adalı,
E. Yeşilçayır, B. Kiraz, G. Doran, Ö. Ongun, Z. Sayın, N.N. Kılınc, P.P Benice,
F.N. Gümüş, D. Aykut, G. Öztürk, F. Onur, B. Koçer Gümüşel, M.S. Özden*

Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 06510, Ankara

[*seckin.ozden@lokmanhekim.edu.tr](mailto:seckin.ozden@lokmanhekim.edu.tr)

Yüksek öğretimde akreditasyon; önceden belirlenmiş akademik ve alana özgü standartların bir yüksek öğretim kurumu tarafından karşılanıp karşılanmadığını ölçen değerlendirme ve dış kalite güvence sürecidir. Akreditasyon, akademik kalite, saydamlık ve hesap verme sorumluluğunun bir aracı olarak kabul edilmektedir. Eğitim-öğretim ve araştırmaların niteliğini arttırmak, sistematik bir yaklaşımla sürekli geliştirerek kaliteyi güvence altına almak akreditasyon çalışmalarının temel amacını oluşturmaktadır. Ülkemizde Eczacılık fakültelerinde akreditasyon çalışmaları 2011 yılında Eczacılık Eğitimi ve Akreditasyon Kurulunun (ECZAK) oluşturulması ile başlamıştır. 2014 yılında da Eczacılık Eğitim Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (ECZAKDER) kurulmuştur. Eczacılık eğitiminin akreditasyonu eğitimde kaliteyi güvence altına almaktadır ve programları akredite edilmiş fakültelerin eczacı adayı öğrenciler tarafından daha fazla seçilebileceği öngörülmektedir. Eczacılık Fakültelerinin seçilme nedenleri arasında fakültenin bilimsel üretkenliği, akademisyen sayısı ve niteliği, sanayi, projeler gibi kalite kriterlerinin yanında akreditasyon da önemli bir rol oynamaktadır. Yüksek öğretim kurumlarında akreditasyona verilen önem arttıkça, öğrencilerin de bu konuya daha fazla önem vereceği düşünülmektedir. Sunulan çalışmada, Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin fakülteyi seçerken akreditasyon kavramı ve önemi ile ilgili bilgilerinin olup olmadığının belirlenmesi; bilgisi olmayan öğrencilerimize farkındalık sağlanması ve tercihlerinde akredite olmuş fakültelerin ne kadar etkili olduğunun araştırılması amaçlanmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda gerçekleştirilen ankete, Eczacılık Fakültesi öğrencilerinden %30,7'si 1. sınıf, %31,7'si 2. sınıf, %21,8'i 3. sınıf ve %15,8'i 4. sınıf öğrencileri olmak üzere toplam 202 öğrenci katılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin %70,8'inin eczacılık mesleğini ilk üç tercihi arasında seçtiği belirlenmiştir. %61,9'u akreditasyon terimini daha önce duyduklarını, %19,8'i ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %70,3'ü akreditasyonun ulusal ve uluslararası tanınmayı kolaylaştırdığını düşünmektedir. Katılımcıların %67,3'ü akreditasyonun tercih edilen bir programın kalite güvencesi olduğunu belirtirken, %69,3'ü akreditasyonu sürdürülebilir bir kalite göstergesi olarak görmekte ve %69,8'i de akreditasyonun kaliteyi değerlendirmek için kullanılan bir araç ve yöntem olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin %29,7'si akredite olan eczacılık fakültelerini bildiğini ve %29,2'si eczacılık eğitimi ve akreditasyon standartlarını incelediğini belirtmiştir. Akredite fakülte mezun olmanın mesleki faydasının olacağına inananların oranı ise %66,8 olarak belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar, Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin akreditasyon kavramı ve önemi konusunda farkındalığının yüksek olduğunu göstermektedir. Çalışma kapsamında ilgili akreditasyon kurumları için yararlı verilerin elde edildiği düşünülmektedir.

LOKMAN HEKİM ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ ASİSTANLIĞI UYGULAMASI

B. Koçer-Gümüşel*, M.S. Özden, F. Onur, Y. Çapan, B. Gümüşel, S. Yıldız,
B. Konuklugil, D. Yiğit, A. Erikçi, E. Eroğlu, A. Dinçel, F. Yerlikaya

Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 06510, Ankara

[*belma.gumusel@lokmanhekim.edu.tr](mailto:belma.gumusel@lokmanhekim.edu.tr)

“Öğrenci Asistanlığı”, öğrencilerin, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda çalışarak mesleki becerilerini geliştirmelerine ön ayak olmak; iş disiplini edinmiş ve üretken bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunmak için geliştirilmiş bir uygulamadır. Bunun yanı sıra başarılı öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını artırmaya katkı sağlamak ve sadece eğitilen değil eğitici pozisyonunda bulunmalarına destek olmak için öğrencilere fırsat sunmaktadır.

Öğrenciler arasındaki iş birliğini ve yapıcı rekabeti ortaya çıkararak öğrenci merkezli eğitim modelini hayata geçirmenin yanında öğrencilerin ilgilendikleri alt konulara yönelmelerine olanak sağlamak ve bu sayede uzmanlaşmanın ilk adımlarını atmalarını sağlamayı amaçlamaktadır.

Öğrenci odaklı bir eğitim modelini benimseyen Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi’nde, “Öğrenci Asistanlığı” uygulaması, 07 Nisan 2020 tarihinde Üniversite Senatosu tarafından onaylanarak hayata geçirilmiştir. Öğrenci asistanlığı yönergesi doğrultusunda, her eğitim yarıyılında ilk ayında Eczacılık Fakültesi Dekanlığı tarafından öğretim üyelerinin öğrenci asistanı talepleri ilan edilmektedir. Öğrencilerin asistanlığa başvuruları gönüllülük esasına göre yapılmaktadır. Bir bölümün öğrenci asistanlığını yapabilmek için, öğrencinin en az ikinci sınıf öğrencisi olması ve genel not ortalamasının 3.00/4.00’ün altında olmaması gerekmektedir.

2019-2020 Bahar yarıyılı itibariyle, 4 öğrenci asistanı kabul edilmiş ve bu öğrencilerle birlikte COVID-19 pandemisi ile ilgili bir anket çalışması yapılmıştır. 2020-2021 Güz yarıyılında ise pandemi koşullarına rağmen 8 öğrenci asistanı, öğretim üyeleri önderliğinde literatür araştırması ve makale sunumu gibi akademik çalışma deneyimi kazanmışlardır. 2021-2022 Güz yarıyılında ise öğrenci asistanı kontenjanı önemli ölçüde arttırılarak, 7 farklı anabilim dalından 27 öğrenci için başvurular açılmıştır. Öğrenciler Ekim ayı itibariyle ilgili öğretim üyeleri ile birlikte akademik çalışmalarına başlayacaklardır.

Öğrenci asistanlığı uygulaması, öğrencilerin ilgi duyduğu anabilim dalı tarafından yürütülen araştırma projelerinde görev almalarını, araştırmacı yönlerinin gelişmesini, kendi projelerini üretebilen ve yürütebilen mezunlar olmalarını sağlamak amacıyla yapılan öncü bir uygulamadır. Öğrencilerin akademik kariyer hakkında bilgi sahibi olmalarını ve öğretim üyelerini yakından tanımaları sayesinde, mezuniyet sonrası üniversitelerde çalışma ve lisansüstü öğrenim yapma yönelimlerini arttıracığı düşünülmektedir.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ECZACILIK EĞİTİMİNE “TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI” DERSİNİN KATKILARI

F.Z.Saltan*

Anadolu Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakognozi Anabilim Dalı, 26470, Eskişehir

[*zerdemgi@anadolu.edu.tr](mailto:zerdemgi@anadolu.edu.tr)

Fakültemizde her dönem öğrencilerimizin Lisans eğitimi sırasında seçmeli olarak yer alan THU-203 kodlu “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi kapsamında çeşitli sosyal sorumluluk projelerine destek verilmektedir. Bu amaçla gönüllü olarak 2011-2021 yılları arasında yürütülen çok önemli etkinlikler bulunmaktadır. Öğrencilerimizin edindiği bilgi ve birikim doğrultusunda kendi tercihlerine bırakılarak çeşitli kurum ve kuruluşlardan resmi izinler alınarak yürütülen ve konuları dersimizde belirlenen bazı toplumsal sorunların çözümüne katkı amaçlı uygulamalar arasında; “Kızılay’a Destek Olalım”, “Alzheimer Tedavi Merkezini Ziyaret Edelim”, LÖSEV’e Katkı Verelim” isimli sosyal sorumluluk projeleri bulunmaktadır. Özellikle sağlık alanında gerçekleştirilen bu uygulamalar yanında “Huzurevlerini Ziyaret Edelim”, “Hadi Anlat Bakalım Projesi”, Ağaç Dikelim Etkinliği”, Sosyal Markete Destek Verelim”, TEMA Vakfına Destek Olalım” ve “Aşevine Yardım Edelim” başlıklı birçok çalışma bu ders kapsamında yürütülmüştür. Ayrıca her yaş grubunda öğrenciye hizmet eden Tepebaşı Belediyesi’ne bağlı 23 Nisan Çocuk Sanat ve Kültür Merkezi, 19 Mayıs Gençlik Merkezi ve 29 Ekim Gençlik Merkezinde ihtiyaç sahibi öğrencilere birebir ya da gruplar halinde özel olarak Matematik, Fen, Türkçe, Tarih ve hatta gitar dersi bile verilmiştir. Köylere kadar giderek bu hizmet daha da genişletilmiştir. Böylelikle eğitim öğretime katkı sağlanması yanında eczacı adayı öğrencilerimiz ders verdikleri kurum ve kişilere örnek olmuşlardır. Kızılay ve Lösev başta olmak üzere yürütülen tüm proje veya etkinliklerde hazırlanacak broşür ve tanıtımlara destek sağlanmıştır. Huzurevlerine yapılan ziyaretlerde ise hasta bilgilendirme ve bilinçli ilaç kullanımı konusu ele alınmıştır. Yaşlılarla sohbetlerde ise onların hayat tecrübeleri öğrencilerimizi çok etkilemiş ve büyüklere olan saygı ve sevgilerini arttırmıştır. Geleceğin eczacı adayları olarak iyi birer sağlık danışmanı olmaları gerektiğini tekrar hatırlatmıştır. Çalışmalar sonucunda elde edilen veriler veya edinilen tüm deneyimler her dönem ortası ve sonunda sözlü ya da yazılı rapor şeklinde sunulmuştur. Tüm bu çalışmalarla öğrencilerin edindikleri deneyim ve kazanımlar arasında bir sosyal sorumluluk projesi planlayıp yürütebilme becerisi yanında topluma duyarlı ve sosyal sorumluluk bilinci oluşmuş bir sağlık danışmanı olması yer almaktadır. Nitekim Öğrenci Memnuniyet anketlerinden ve dönem sonunda hazırlanan raporlardan çok olumlu geri bildirimler alınmıştır. Hatta çalışılan kurumlardan teşekkür yazıları gelmiştir. Böylelikle dersin amacına fazlasıyla ulaştığı kanısına varılmıştır.

Sonuç olarak, “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersinin Eczacılık Eğitime katkısı son derece önemli olmakla birlikte öğrencinin ekip çalışması yapma yeteneklerini arttırması ve çeşitli resmi kurum veya kuruluşlarda gönüllü olarak çalışarak deneyim ve özgüven sağlaması açısından da çok gereklidir. Ayrıca her konuda donanımlı olarak mezun olan öğrencilerin yetişmesine ciddi anlamda katkı sağlamaktadır.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ FARMASÖTİK KİMYA ANABİLİM DALI LİSANS VE LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİLERİNİN ARAŞTIRMA ÇALIŞMALARI

N. Karalı*

İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Kimya Anabilim Dalı, 34116, İstanbul

*karalin@istanbul.edu.tr

Farmasötik Kimya, ilaç etkin maddelerinin kimyasal yapısını, sentezini, yapı etki ilişkisini, moleküler düzeyde etki mekanizmalarını ve metabolizmasını inceleyen, kalitatif ve kantitatif analizlerini yapan, Eczacılık Meslek Bilimleri Bölümünde yer alan bir anabilim dalıdır. Bu alanda yapılan bilimsel araştırmalar, spesifik reseptör veya enzim sistemlerine hedefli yeni ilaç moleküllerinin bilgisayar destekli moleküler modelleme çalışmaları ile tasarımı ve sentezini, karakterizasyonunu, multidisipliner çalışmalar ile biyolojik etkilerinin in vitro ve in vivo incelenmesini ve mekanistik çalışmaların yürütülmesini, ayrıca elde edilen sonuçların kantitatif yapı-etki ilişkilerinin belirlenmesi çalışmalarını kapsamaktadır.

Fakültemizde disiplin temelli eğitim modeli ile birlikte 2018-2019 eğitim-öğretim yılında entegre eğitim modeli ve 2017-2018 eğitim-öğretim yılında İngilizce eğitim modeli olmak üzere üç farklı lisans eğitim modeli aynı anda uygulanmaktadır. Farmasötik Kimya Anabilim Dalı, bu eğitim modellerine yoğun teorik ve uygulamalı eğitim-öğretim müfredatı ile katkı vermekte, ayrıca lisans öğrencilerinin eğitim süreçlerinde araştırma çalışmalarına destek vermelerine olanak sağlamaktadır. Anabilim Dalımız araştırma laboratuvarlarında 5. sınıf lisans öğrencileri bitirme projelerini, "TÜBİTAK-2209/A Lisans Öğrencileri Ulusal Araştırmaları Destekleme Programı" ve "İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (İ.Ü. BAP) Lisans Öğrencisi Katılımlı Araştırma Projeleri" ile desteklenen deneysel çalışmaları da kapsayacak şekilde gerçekleştirebilmektedir. Ayrıca, 4. ve 5. sınıf lisans öğrencileri Anabilim Dalı öğretim üyelerimizin TÜBİTAK projelerinde bursiyer olarak görev almakta, danışmanı olduğumuz başarılı öğrencilerimizin 5. sınıf stajlarını ilaç endüstrisinde TÜBİTAK-TEYDEP projelerinde Ar-Ge çalışmalarına katkı vererek yapmalarına olanak sağlanmaktadır. Bu faaliyetler lisans öğrencilerine ilaç tasarımı, sentezi, saflaştırılması ve yapı tayini çalışmalarında deneyim kazandırmakta ve kariyer planlarını oluşturmalarında yol gösterici olmaktadır.

Anabilim Dalımız akademik kadrosu 3 profesör, 2 doçent, 1 doktor öğretim üyesi, 2 doktoralı araştırma görevlisi, 3 doktora tez aşamasında araştırma görevlisi olmak üzere 11 öğretim görevlisinden oluşmaktadır. 4 Doktora öğrencilerimiz "Moleküler Farmakoloji ve İlaç Araştırmaları" öncelikli alanında 100/2000 YÖK bursiyeri olarak görev yapmaktadır. Anabilim Dalımızda 5 yüksek lisans, 11 doktora öğrencisi lisansüstü eğitimlerine devam etmektedir. Bu öğrenciler tez çalışmalarını İ.Ü. BAP destekli tez projeleri, ayrıca Anabilim Dalımızda yürütülen reseptör veya enzim sistemlerine seçici etkili ilaç aday bileşiklerin geliştirmesini hedefleyen TÜBİTAK 2232, 1003, 1001 ve 1002, ayrıca İ.Ü. BAP GÜDÜMLÜ, ÖNAP, Dış Kaynaklı Projeler için Eş Finans ve Normal Araştırma projeleri kapsamında yürütmektedir. Bu projelerde birçok doktora öğrencisine burs desteği de sağlanmaktadır. Ulusal ve uluslararası birçok Üniversite, Enstitü ve Araştırma Merkezi ile yapılan protokoller kapsamında viral, otoinflamatuvar, nörodejeneratif hastalıklar ve kanser tedavisinde spesifik enzim veya reseptör sisteminin hedeflendiği bilgisayar destekli ve yapay zeka ile ilaç tasarımı ve geliştirme çalışmalarını da kapsayan multidisipliner araştırmalara doktora öğrencilerimiz aktif olarak katılmakta ve lisansüstü tezlerini bu kapsamda da gerçekleştirmektedir.

Anabilim Dalımızda lisansüstü düzeyde yürütülen tüm araştırma faaliyetleri ile genç araştırmacıların ilaç tasarımı ve sentezi, lider bileşik optimizasyonu çalışmalarında yetkinliklerinin, ayrıca yapı tayini çalışmalarında bilgi ve becerilerinin artırılması ile ulusal ve uluslararası yeni projelerde görev alabilecek genç bilim insanlarının yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

ECZACILIK FAKÜLTELERİNDE İLETİŞİM EĞİTİMİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE STANDART HASTA VE ROL OYNAMA YÖNTEMLERİNİN KULLANILMASI ÜZERİNE BİR DERLEME

Y Şahin^{1*}, B Sözen- Şahne², A Acar- Sancar³

¹ Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Klinik Eczacılık Ana Bilim Dalı, 34854, İstanbul

² Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Eczacılık İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, 06100, Ankara

³ Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Kalite Koordinatörü, 34854, İstanbul

*yelizsahin89@gmail.com

Uluslararası Eczacılık Federasyonu (FIP - International Pharmaceutical Federation) ve Türk Eczacıları Birliği tarafından imzalanan “Birinci Basamak Sağlık Hizmet Sunumu Hakkında Ankara Taahhüdü”nde de vurgulandığı üzere eczacıların; diğer bütün sağlık çalışanlarıyla birlikte çalışması ve birçok mesleğin içinde olduğu güçlü sağlık hizmeti ekipleri inşa etmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, sağlığın ve ilacın sosyal boyutu bağlamında, birinci basamak sağlık hizmeti sunmada rol oynayan eczacıların üst düzey iletişim becerilerine sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle, eczacılık lisans eğitiminde verilmekte olan iletişim içerikli derslerde gerekli dönüşümün sağlanması son derece önemlidir. Bu derleme çalışmasında, iletişim becerilerinin geliştirilmesi amacıyla yararlanılabilecek standart hasta ve rol oynama yöntemleri hakkında genel bilgiler sunulması amaçlanmıştır. Standart hasta yöntemi; gerçek bir hastanın simüle edilmesi konusunda eğitim almış kişiler olan standart hastalarla gerçekleştirilen uygulamalarken; rol oynama yöntemi, kurgusal hasta olgularının senaryolaştırılarak öğrencilere verildiği ve bir kısım öğrencinin hasta rolü, diğer kısım öğrencinin eczacı rolü üstlenerek gerçekleştirdikleri uygulamalardır. Her iki yöntem de hem yüz yüze hem de sanal ortamda simülasyon yöntemiyle gerçekleştirilen uygulamalarda kullanılabilen ve Objektif Yapılandırılmış Klinik Sınav ile desteklenebilmektedir. Dolayısıyla, bu yöntemler, 2000’li yıllardan sonra farklı sağlık profesyonellerinin lisans eğitim süreçlerinde yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Dahası, literatürde, eczacılık lisans eğitiminde iletişim becerilerinin geliştirilmesi amacıyla bahsi geçen uygulamalardan yararlanılmasının önemli katkıları olduğunu gösteren çalışmalar ve ülkemizde bu yöntemleri eğitim programı içerisinde halihazırda sunmakta olan fakülteler bulunmaktadır. Bu derleme çalışması, eczacılık lisans eğitiminde iletişim becerilerine dikkat çekmesi ve konuya ilgi duyan kişilere standart hasta ve rol oynama yöntemleri konusunda ışık tutması açısından son derece önem arz etmektedir.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ONLINE STAJ EĞİTİMİ

İ. Ateş*, A. Bozkır

Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 06560, Ankara

[*iates@pharmacy.ankara.edu.tr](mailto:iates@pharmacy.ankara.edu.tr)

Fakültemiz öğrencileri lisans öğrenimleri boyunca Staj dersi olarak Staj I, Staj II, Staj III yaz stajları ile bahar dönemi işletmede mesleki eğitimi (Staj IV) derslerini almaktadırlar. İşletmede mesleki eğitim, Staj yönergesi kapsamında bahar dönemi eğitimi sırasında öğrencilerin o dönemki ders yüklerine göre Ankara'da 40-55 gün arasında toplum eczanesi, hastane eczanesi, sanayi ve TİTCK gibi resmi kurumlarda yaptığı zorunlu stajı içermektedir.

Pandemi dönemi ile birlikte staj yerlerinin stajyer kabul etmesi konusunda ciddi sıkıntılar yaşanmıştır. Bu kapsamda Dekanlığımız, Fakültemiz Staj Komisyonu'nun önerisi ile birlikte işletmede Mesleki Eğitimlerini Ankara'da yapma zorunluluğunu kaldırmış ve öğrencilerimize buldukları yerlerde bu eğitimlerini tamamlama fırsatını vermiştir. 2020-2021 eğitim-öğretim yılında da pandemiye bağlı olarak uzaktan eğitim devam edince ve stajyer istihdamındaki problemlerin sürmesi ile birlikte Dekanlığımız öğrencilerin eğitimlerinin sürekliliğini sağlamak için "Online Staj Programı" yapma önerisini Staj Komisyonu görüşüne sunmuştur. Önerinin uygun görülmesi ile toplum eczanesi, hastane eczanesi, ilaç firmaları ve resmi kurumlar ile yoğun temasa geçilmiştir. Bu kapsamda alanında uzman 50'ye yakın eğitici ile tüm dönem boyunca süren "Online Staj Eğitimi" başarı ile düzenlenmiştir. Öğrenciler seçtikleri alanda eğitimlere devam etmiş ve program sonunda kendi alanlarından sınav olmuşlardır. Gerek sınav sonuçlarından gerekse öğrencilerimizden aldığımız geri dönütler bu uygulamamızın başarılı olduğunu ortaya koymuştur.

LOKMAN HEKİM ÜNİVERSİTESİ ANKARA HASTANESİ'NDE KLİNİK ECZACILIK BİRİMİ UYGULAMALARI

C. Adalı^{1*}, A. Çeliker¹, O. Gültekin², B. Gümüşel¹, B. Koçer-Gümüşel¹

¹Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 06510, Ankara

²Yakın Doğu Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 99138, Lefkoşa

*ceren.adali@lokmanhekim.edu.tr

Klinik eczacılık hastaların ilaç tedavilerinin optimizasyonu, akılcı ilaç kullanımı, sağlık halinin sürdürülmesi ve sağlık çıktılarının iyileştirilmesi, hastalıkların önlenmesi amaçlarını taşıyan ve bu doğrultuda uygulamalara sahip olan bir eczacılık bilim dalıdır. Farmasötik bakım ise hasta odaklı eczacılık kavramıyla hastaların tedavi çıktılarını iyileştirip, yaşam kalitelerini artırmayı hedefleyen klinik eczacılık uygulamalarını içerir. Bu amaçlar doğrultusunda, çeşitli uygulamalar ile hem lisans eğitimine katkı sağlamak hem de hastanede verilen bakımın kalitesini iyileştirmek adına Temmuz 2020'de Lokman Hekim Üniversitesi Hastanesi'nde Eczacılık Fakültemiz tarafından Klinik Eczacılık Birimi kurulmuş ve hizmet vermeye başlamıştır.

Lokman Hekim Üniversitesi Hastanesi Klinik Eczacılık Birimi'nde verilen hizmetler ilaç kaynaklı problemlerin saptanması ve hasta eğitimi olarak temelde iki ana başlığa ayrılmaktadır. Bu kapsamda hastanede kullanılan elektronik sistem olan Bizmed aracılığıyla hastaların epikrizleri, biyokimya ve mikrobiyoloji laboratuvar sonuçları, yatış esnasındaki klinik seyir, konsültasyonlar ve hastane eczanesinden talep edilen ilaç planları incelenmektedir. Klinik Eczacılık Birimi, ilaç kaynaklı problemleri saptamaya Bizmed sisteminde yer alan verilerden faydalanarak ilaç-ilaç etkileşimleri konusunu öncelikleyerek başlamıştır. Etkileşimlerin saptanmasının ardından hekimlere, etkileşimin kategorisi, risk derecesi, hasta yönetimi ve alternatif bir planı içeren raporlar sunulmaktadır. Etkileşimlere ek olarak ilaçların endikasyonları, kontrendikasyonları, dozları, tedavi planının kılavuzlara uygunluğu, ilaç dublikasyonları gibi diğer parametreler de takip edilmektedir ve sonuçları ilgili hekim ile tartışılmaktadır. İkinci bir klinik eczacılık hizmeti olan hasta eğitimi ise göğüs hastalıkları polikliniğine başvuran hastalara farklı tipte inhalerlerin kullanımlarının anlatılması, bilgilendirme broşürlerinin verilmesi, ilaçlarının ilk dozlarının beraber uygulanması şeklinde başlamıştır. Buna ek olarak, 12.10.2021 tarihinden itibaren yatan hastalara taburculukları esnasında taburculuk reçeteleri ile ilgili olarak eğitim verilmektedir. Bu hizmetler şu anda özellikle enfeksiyon hastalıkları, iç hastalıkları ve göğüs hastalıkları klinikleri üzerinden yürütülmektedir. Bu hizmetler, 10.08.2020-13.10.2021 tarih aralığında farklı servislere yatışları yapılan veya polikliniğe başvuran 1792 hasta için gerçekleştirilmiştir.

Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi lisans eğitiminde Klinik Eczacılık Anabilim Dalı'na ait dersler 7. yarıyılıda Klinik Eczacılık I dersi ile başlamaktadır. Klinik Eczacılık II dersi 8. yarıyılıda verilmektedir. Öğrenciler Staj IV Klinik Eczacılık Stajı ile beşinci sınıf güz döneminde 20 iş günü süresince hastanede bulunacak ve orada hali hazırda sunulan klinik eczacılık hizmetlerini gözlemleme, katkıda bulunma ve devam ettirme şansına sahip olacaklardır. Hastanede yer alan Klinik Eczacılık Birimi ve sunduğu hizmetler aracılığıyla klinik eczacılık görevlerini ve farmasötik bakım prensiplerini yerinde öğrenebileceklerdir. Hasta eğitimi, ilaç kullanımının değerlendirilmesi, var olan problemlerin saptanması ve önlenmesi, akılcı ilaç kullanımı gibi önemli konularda deneyim kazanacaklardır. Aynı zamanda birim aracılığıyla hastanede kurulmuş olan eczacı - hasta ve eczacı - sağlık profesyonelleri

ilişkilerinin devamlılığını sağlayabilecek, katkıları birinci elden gözlemleyebileceklerdir. Öğrencilerin klinik eczacılığın görev ve fonksiyonlarını, diğer sağlık profesyonelleri ile ilişkilerini hastanede Klinik Eczacılık Birimi aracılığıyla görmelerinin, bu konuda pratik temellere dayanan bir eğitim almalarının ve uygulamalarının, öğrencileri meslek seçimlerinde klinik eczacılık alanına yönelmeleri konusunda teşvik edeceği düşünölmektedir.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK ORTAM EĞİTİMLERİ

F. İ. Alp-Yıldırım, N. Çarçak-Yılmaz, Z. Pala-Kara, D. Kaleli-Durman, G. Özen-Yorgancıgil,
N. Öztürk-Seyhan, E. Civelek, Z. Çelik, G. Topal-Tanyılmaz, A. Okyar, **B. S. Uydeş-Doğan***

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Farmakoloji Anabilim Dalı, 34116, İstanbul

[*sonmezdo@istanbul.edu.tr](mailto:sonmezdo@istanbul.edu.tr)

Güncel eczacılık eğitimi iyi bir farmasötik bilgisinin yanısıra güncel farmakoterapi bilgilerini içeren, ilacın akılcı kullanımı ve hasta odaklı becerilerin kazandırılmasını hedefleyen bir eğitimi gerektirmektedir. Olgu temelli yaklaşımlar ve klinik uygulamalar eczacıya probleme dayalı düşünme, sorunlara çözüm bulma ve hasta odaklı yaklaşım becerisini kazandırdığı kabul edilen eğitim modelleridir. İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi eğitim müfredatında 5 yıllık eczacılık eğitime geçiş ile birlikte Ulusal Çekirdek Eczacılık Eğitim Programındaki mesleki yeterlilikleri karşılayacak nitelik ve içerikte farmakoterapi, farmasötik bakım, akılcı ilaç kullanımı, klinik eczacılık vb. gibi hasta odaklı güncel eczacılık uygulamalarını destekleyen teorik ve uygulamalı dersler verilmektedir. Bu kapsamdaki dersler ile mezunlarımızın mesleki sorumlulukları ve yeterliliklerini en üst düzeyde yerine getirebilmeleri ve klinik eczacılık uygulamaları açısından güçlü bir alt yapı oluşturmaları hedeflenmiştir.

Klinik eczacılık dersi 5 sınıf öğrencilerine alan dersleri içerisinde teorik ve uygulamalı olarak verilmektedir. Teorik dersler hastanede eczacılık uygulamalarını destekleyecek konulardan (klinik farmakokinetik, özel hasta gruplarında ilaç farmakokinetiği, terapötik ilaç izlemi, hastanede eczacılık uygulamaları, parenteral nutrisyon, tedavi etkinliği ve yan etkileri perspektifinden klinik laboratuvar verilerinin değerlendirilmesi, sıvı-elektrolit dengesi bozuklukları ve tedavisi, onkoloji eczacılığı vb.) yapılandırılmış olup öğrencilerimizi klinik ortam eğitimine hazırlayıcı bir kapsamı içermektedir. 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılından itibaren Klinik Eczacılık lisans dersinin pratik uygulamaları kapsamında öğrencilerimizi İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi'nin Nöroloji Anabilim Dalı ve Onkoloji Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nin Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, Yoğun Bakım Bilim Dalı ve Kardiyoloji Enstitüsü Kardiyoloji Kliniği'nde ilgili birimin uzman öğretim üyesi/yardımcıları ve Farmakoloji Anabilim Dalının öğretim üye/yardımcılarının eşliğinde ve danışmanlığında hasta ziyaretlerine ve polikliniklere katılmaktadırlar. Bu klinik uygulamalar ile öğrencilerimizin hasta profillerini ve tedavi protokollerini hekimle birlikte değerlendirmesi mümkün olmaktadır. Klinik ortamda hasta öyküsünün alınması ve hasta dosyalarının detaylı incelenmesi sonrasında öğrenciler kendilerine önceden verilmiş olan "Hasta Takip Formları" nı doldurmakta ve bir grup çalışması içerisinde her bir klinikten hazırladıkları vaka sunumlarını sınıf ortamında interaktif olarak gerçekleştirmektedirler. Klinik eczacılık dersinin teorik ve klinik pratik uygulamaları sonunda öğrencilere bir anket uygulanarak memnuniyetleri de değerlendirilmektedir. Klinik eczacılık uygulamalarını destekleyen teorik derslerin, klinik uygulamaların ve olgu temelli yaklaşımların ilaç ile ilgili sorunların belirlenmesi, hasta odaklı tutum ve becerilerin geliştirilmesi ve hasta yaşam kalitesinin yükseltilmesinde eczacının rolünü güçlendirmesi bakımından önemlidir.

LİSANS EĞİTİMİNİN KLİNİK ECZACILIK BAKIŞ AÇISIYLA YENİDEN YORUMLANMASI

Y.E. Ayhan^{1*} , Ö. Altıparmak²

¹Marmara Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Klinik Eczacılık Anabilim Dalı, İstanbul

²Ege Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Klinik Eczacılık Anabilim Dalı, İzmir

[*yemre@marmara.edu.tr](mailto:yemre@marmara.edu.tr)

Eczacılık eğitimi, toprakta yetişen tıbbi bitkinin tanınması, taksonomisi, içeriğinin analizi, etkin bileşiklerin kimyasal yapısının ve farmakolojik özelliklerinin belirlenmesi, tedaviye sunulması için uygun farmasötik dozaj formunun geliştirilmesi ve ilacın hastaya farmasötik bakım, klinik eczacılık bakış açısıyla sunumu ve tedavinin takibini kapsayan geniş bir bilgi, tecrübe aktarımını sağlayan zengin bilimsel içeriğe sahiptir.

Gelişen ve değişen dünyada insanların ilaca ulaşım kanallarının değişmesi, ilerleyen teknoloji ile ilaçla tedavinin farmakogenetik, bireyselleştirilmiş tıbbi doğru yol alması ve birçok faktör, eczacının sağlık sektörü ve tarihselliği içindeki rolünü geleneksel, klasik yapıdan modern ve yeni rollere doğru yöneltmiştir. Bu bakımdan eczacının rolü, başta serbest eczanelerde olmak üzere tüm alanlarda hasta odaklı, farmasötik bakımı ön plana çıkaran ve eczacılık alanındaki tüm bilgi ve tecrübesini hasta yararına kullanmasına olanak sağlayan klinik eczacılık hizmetlerine dönüşmüştür. Eczacılık lisans eğitimi sonrası mezunların çoğunluğunun serbest eczanede çalışmayı tercih etmesi ve lisans eğitiminin serbest eczane pratiği için gerçek hayatta uygulanabilecek mesleki yeterlilikte olmaması, bu sürecin eczacı adayının mezun olduğunda doğacak olan ihtiyaçlarına ve hasta yararına uygun bir hedef ile tasarlanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Tüm lisans eğitimi müfredatında yer alan bilgilerin, gerçek hayattaki hastaya yansımalarının öğretilmesi ve bunun uygulamaya yansıtılması hem hastalar hem de eczacılık mesleğinin prestiji açısından önem arz etmektedir. Bunu sağlamak üzere tüm lisans derslerinin bütüncül bir bakış açısı ve hasta odaklı bir klinik eczacılık yaklaşımıyla temellendirilmesini önermekteyiz. Buna göre derslerde öğretilen bilgiler daha da anlam kazanacak ve lisans eğitimine verilen önem daha da artacaktır. Öğrenilen kimyasal bir hesaplama, farmakolojik sınıflandırmaya, dozaj formlarının özelliklerinden, toksisiteye kadar her alanda bilginin klinik eczacılık açısından yorumlanması eczacının tüm lisans eğitim kalitesini de arttıracaktır.

Sonuç olarak, lisans eğitiminin çoğunlukla, gerçek hayatta uygulanabilirliğinin yeteri kadar anlaşılması ve gelişen dünyanın hasta odaklı eczacılık hizmetlerini ön plana çıkarıyor olması tüm lisans eğitiminin klinik eczacılık bakış açısıyla yeniden yorumlanmasını ve dizayn edilmesini gerektirmektedir.

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE FARMASÖTİK BAKIM UYGULAMALARI: İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ DENEYİMİ

N. Özdemir¹, Z.Ü. Gün^{2*}

¹Hacettepe Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Klinik Eczacılık Anabilim Dalı,
06100, Ankara

²İnönü Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Klinik Eczacılık Anabilim Dalı,
44280, Malatya

*ulku.duzgun@inonu.edu.tr

Eczacılık lisans eğitimi, sağlık alanındaki diğer fakültelerde olduğu gibi son sınıflarda ağırlıklı olarak uygulamaya yönelik derslerin yer aldığı bir müfredata sahiptir. Bunların arasında bulunan klinik eczacılık alanındaki dersler, özellikle hasta odaklı eczacılığa yönelik verilen eğitimde ön plana çıkmaktadır. Ülkemizde 1990'lı yıllarda Marmara ve Hacettepe Üniversitesinde lisans düzeyinde verilmeye başlanan klinik eczacılık dersleri günümüzde birçok eczacılık fakültesinin müfredatında yer almaktadır. İnönü Üniversitesi Eczacılık Fakültesi de eğitim vermeye başladığı yıldan itibaren klinik eczacılık alanındaki derslere müfredatında yer vermiştir. Fakültemizde anabilim dalı kurularak öğretim elemanı istihdam edilene kadar bu dersler, klinik eczacılık alanında yetişmiş öğretim üyelerinin yer aldığı Hacettepe ve Marmara Üniversiteleri tarafından yoğunlaştırılmış ders programı şeklinde yürütülmüştür. 2014 yılından itibaren ise bu dersler haftalık rutin ders programına eklenmiş ve fakültemizin kendi öğretim elemanı tarafından verilmeye başlanmıştır.

Fakültemizde, klinik eczacılık alanındaki uygulama ağırlıklı derslerden biri olan “Farmasötik Bakım Uygulamaları” dersi 8. yarıyıl müfredatında yer almaktadır. Bu ders kapsamında öğrenciler; alınan izinler doğrultusunda İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi'nin endokrinoloji, nefroloji, gastroenteroloji ve pediatri servislerine giderek yatak başı hasta uygulamalarına katılmakta, teorik derslerde gördükleri konuları pratikle birleştirmektedir. Bu ders kapsamında her öğrencinin bir ders döneminde bireysel olarak iki farklı hasta dosyasını incelemesi, o hastayla iletişim kurması, aldığı bu bilgileri değerlendirmesi ve sunması amaçlanmaktadır.

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi ile birlikte hayatın her alanı gibi eğitim faaliyetleri de olumsuz etkilenmiştir. Özellikle uygulamaların ağırlıklı olduğu derslerde bu durum daha fazla hissedilmiştir. Eğitim faaliyetlerinin aksamadan devam edebilmesi için yüz yüze eğitim sisteminden çevrimiçi eğitim sistemlerine geçme gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu süreçte Farmasötik Bakım Uygulamaları dersi de fakültemizin çevrimiçi eğitim sistemine dahil edilmiştir. Pandemi nedeniyle yatak başı uygulamalarına devam edilemediğinden hasta odaklı eğitimin kalitesi ve verimini düşürmemek için ders içeriği çevrimiçi uygulanabilecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme doğrultusunda Prof. Dr. Şule RABUŞ ve Prof. Dr. Mesut SANCAR editörlüğünde Türk Eczacıları Birliği tarafından yayınlanan Hasta Odaklı Eczacılık Uygulamalarında Olgu Çözümleri kitabındaki olgular grup çalışması için kullanılmıştır. Grup çalışmalarından hemen sonra bireysel olgu araştırma ve sunumlarının öğrenci gelişimine katkısı düşünülerek her bir öğrenciye bir olgu verilecek şekilde hasta bilgileri, fakültemizin klinik eczacılık uzmanlık asistanları tarafından alınmış ve öğrencilere paylaştırılmıştır. Öğrencilerin hazırladığı olgu sunumları, her bir sunumda 2 uzmanlık asistanı ve bir öğretim görevlisi bulunacak şekilde olgu tartışması formatında çevrimiçi ortamda gerçekleştirilmiştir. Bu tartışmalar öğrenciler,

öğretim görevlisi ve uzmanlık asistanları arasında soru-cevap yöntemiyle yürütülmüştür. Uzmanlık asistanlarının olgu bazlı klinik deneyimlerini öğrencilerle paylaşması öğrencilere yatak başı olgu tartışmalarına benzer bir tartışma ortamı sağlamıştır. Bu sunumlara ait videolar fakültemizin çevrimiçi eğitim sistemine kaydedilerek öğrencilere istedikleri zaman bu videolara ulaşip tekrar izleme imkanı tanınmıştır.

Pandemi sürecinde yaygın olarak kullanılmaya başlanan çevrimiçi eğitim uygulamaları eğitim faaliyetlerinin verimini mümkün olduğu kadar arttırmayı amaçlasa da, olgu bazlı uygulamaları içeren derslerin yüz yüze ve hastanede yatak başında gerçekleştirilmesinin öğrenmeyi daha kalıcı hale getireceği düşünülmektedir. Bu farkın ortaya konulabilmesi için çevrimiçi ve yüz yüze eğitimle verilen derslerin çıktılarının karşılaştırıldığı çalışmalara ihtiyaç vardır.

ECZACILIK EĞİTİMİNDE ÖĞRENCİLERİN AYAK SESLERİ: FARMASÖTİK GELİŞİM TOPLULUĞUNUN ECZACILIK MESLEĞİNİ ECZACILIK ÖĞRENCİLERİNE TANITIMINDAKİ, MESLEKİ GELİŞİM SAĞLAMADAKİ ROLÜ VE PANDEMİNİN ETKİSİ

V.F. Demir^{1*}, U.Keskin¹, M.Tokay¹, Y. Dirik¹, E.S. Korkmaz¹, M. Akbulut¹, B.Asiantürk¹, F. Kaya¹, A. Özdemir¹, F.İ. Demirci¹, Ö. Çakatay¹, E. Nemutlu^{1,2}, T.E. Bozkurt³, İ.İ. Çankaya⁴, G. Uçar⁵

¹Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Gelişim Topluluğu

²Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Analitik Kimya Anabilim Dalı

³Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Farmakoloji Anabilim Dalı

⁴Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Botanik Anabilim Dalı

⁵Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Biyokimya Anabilim Dalı

*vedatfurkandemir@gmail.com

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amacı; Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğrenci topluluklarından biri olan Farmasötik Gelişim Topluluğu (FGT)'nin eczacılık mesleğinin eczacılık öğrencilerine tanıtımında ve eczacılık mesleğinin gelişiminde üstlendiği rolünü incelemek ve pandemi etkisiyle birlikte gelişen on-line iletişim ve eğitim süreçlerinin topluluğun faaliyetleri üzerindeki etkisini araştırmaktır.

Yöntem: FGT'nin aktiviteleri ve bu aktivitelerin pandemi sürecindeki değişimi, FGT tarafından düzenlenen etkinliklerde yer alan katılımcıların dönütleri, pandemi öncesi etkinlik sayısı, etkinlik-katılımcı oranı ve katılımcıların üniversite çeşitliliği ile pandemi sürecindeki on-line etkinlik sayısı, etkinlik-katılımcı oranı ve katılımcıların üniversite çeşitliliği incelenerek değerlendirilmiştir.

Bulgular: Elde edilen dönütler; öğrencilerin topluluk faaliyetleri sayesinde eczacılık eğitimi programında yer almayan/detaylandırılmayan bazı konular (eczacılığın güncel meslek alanları, endüstride, kamuda ve akademiye eczacıların edinebileceği pozisyonlar, yurtdışı çalışma olanakları, vb) hakkında bilgi sahibi olabildiklerini göstermiştir. Öğrenciler, FGT aktiviteleri sayesinde farklı alanlardan gelen deneyimli eczacılarla/uzmanlarla bir araya gelerek kendilerine en uygun meslek alanını bulmak konusunda destek almakta; eczacılık mesleğinin her alanında profesyonel iş hayatı için gerekli yetkinlikleri edinmektedirler. Çok yönlü ve dinamik bir gelişimi ve yenilenmeyi amaçlayan FGT, pandemiden önce 7 çeşit etkinlikte faaliyet gösterirken pandemi paralelinde ortaya çıkan on-line süreci iyi değerlendirerek etkinlik sayısını 17'ye çıkarmıştır. Pandemi öncesinde şartlar gereği etkinlikler sadece Ankara'da ikamet eden eczacılarla birlikte gerçekleştirilmekte iken pandemi bağlantılı on-line dönemde çok sayıda katılımcıya ve çok daha nitelikli konuşmacılara ulaşılmış; topluluğun vizyonunun gelişimine de olumlu etkiler sağlayacak ulusal/uluslararası vizyonumuzu genişletmemizi sağlayacak etkinlikler düzenlenmiştir. Ayrıca pandemi öncesinde fakülte içerisinde yapılan kariyer ve gelişim etkinliklerine sadece Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğrencileri katılım sağlayabilirken bu dönemde Türkiye ve Kıbrıs'ta bulunan 42 eczacılık fakültesindeki öğrencilere ulaşılabilmiştir. İlk öğrenci eczacılık kongresi niteliği taşıyan "Farmasötik Gelişim Günleri" etkinliğinde pandemi öncesinde 1000'in üzerinde kayıt alınarak 500 öğrencinin Ankara'da ağırlanması sağlanmışken pandemi sürecinde 3000'in üzerinde kayıt alınarak her oturumda 1500'ün üstünde anlık izleyici sayısına ulaşılmıştır.

Sonuç: FGT'nun çalışmaları eczacılık eğitiminin mesleğin uygulama alanlarına yansımalarının öğrenciler

açısından incelenmesini; verilerin değerlendirilerek yorumlanmasını ve raporlanmasını sağlamıştır. FGT'nun söz konusu aktivitelerinin, öğrencilerin kariyer öngörü ve planlamalarını olumlu etkilediği; pandemi ile ortaya çıkan on-line süreçte artan etkinliklerle birlikte öğrencilerin meslek aidiyetlerinin ve motivasyonlarının da arttığı görülmüştür. Genç ve dinamik üyelerden oluşan FGT, misyonu ve düzenlediği ulusal ve uluslararası bilimsel, sosyal ve kültürel aktivitelerle Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi ailesinin önemli bir üyesi haline gelmiştir. Topluluğun çalışmalarına katkı veren, yeni ve yaratıcı fikirler üreten, uygulayan ve çıktılarını sorgulayan bu yeni nesil öğrencilerimizin ayak sesleri fakültemizde giderek yükselmektedir.

POSTER SUNUMLAR

LOKMAN HEKİM ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİNDE PANDEMİ KOŞULLARINDA EĞİTİM UYGULAMALARI

A.S. Çınar, E.D Gök-Toprak, M. Öztürk, H.T. Şen, E. Erdoğan, C. Adalı,
E. Yeşilçayır, D. Yiğit, A. Erikçi, E. Eroğlu, A. Dinçel, F. Yerlikaya, M.S. Özden,
F. Onur, Y. Çapan, B. Gümüşel, S. Yıldız, B. Konuklugil, B. Koçer-Gümüşel*

Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 06510, Ankara

*belma.gumusel@lokmanhekim.edu.tr

11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel salgın olarak ilan edilen COVID-19 pandemisinin başlamasıyla birlikte ülkemizde de başta eğitim-öğretim olmak üzere hayatın çevrim içi ortama adapte olması ile karşı karşıya kalınmıştır. Mart 2020 tarihinde Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının, pandemi nedeniyle yükseköğretim kurumlarında uzaktan eğitim kararı almasının ardından Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, halihazırda kullandığı çevrimiçi eğitim platformlarını çevrim içi ders uygulamalarına entegre ederek, vakit kaybetmeden eğitimlerine başlamıştır. 2019-2020 Bahar Döneminde çevrimiçi ders ve sınav uygulamalarında Advancity ALMS Perculus + sistemi aktif bir şekilde kullanılmıştır. Bu süreçte, derslere ait eğitim materyalleri Kurumsal Eğitim Yönetimi ve Planlama Sistemi (KEYPS) üzerinden öğrenci erişimine açılmaya devam etmiştir. 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılı Güz Döneminde ise iyileştirme çalışmaları kapsamında Advancity ALMS Perculus ve sanal sınıf uygulamaları birleştirilerek, çevrimiçi ders ve güvenli sınav uygulamaları KEYPS platformuna taşınmıştır. Kullanılan her iki çevrimiçi sistem yardımıyla senkron derslerin yürütülmesi, derslerle ilgili ara sınav, quiz ve dönem sonu sınavlarının yapılması ve devam durumlarının takip edilmesi sağlanmıştır. 16 Kasım 2020 itibarıyla eğitim modelinde değişime uyum sağlayabilecek, esnek ve iletişime dayalı bir yapıya imkan sağlayan yaklaşımlar benimsenmiştir. Bu öncelikler doğrultusunda, lisans eğitiminde yüz yüze ve çevrim içi öğrenme araç ve stratejilerini birlikte kullanmak üzere geliştirilen hibrit eğitim modeli uygulanmaya başlanmıştır. Bu hedefe yönelik, öğrencilerimiz gönüllülük esasına dayalı olarak düşük yoğunluk ve düşük temas sağlanacak şekilde sınıflarda derslere yüz yüze katılmış; eş zamanlı olarak çevrim içi bağlanan öğrencilerin de KEYPS üzerinden derse katılması sağlanmıştır. Eczacılık eğitiminde laboratuvar uygulamalarının önemini bilincinde olarak, 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı Güz ve Bahar Dönemlerinde, tüm öğrencilerin gönüllülük esasına göre uygulama derslerine yüz yüze katılmaları sağlanmış; katılmayan az sayıda öğrenci ise dönem sonlarında yoğunlaştırılmış laboratuvar programı ile telafi uygulamalarına alınmıştır. 2021-2022 Güz Döneminin başlamasıyla birlikte, Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi tüm zorunlu teorik ve uygulama dersleri için tamamen yüz yüze eğitime başlamıştır. Fakülte seçmeli dersleri ve Üniversite ortak seçmeli dersleri ise KEYPS üzerinden çevrimiçi ve senkron olarak verilmektedir. Öğrencilerin çevrimiçi, yüz yüze ve hibrit eğitim modelleri ile ilgili görüşleri, dönem sonlarında yapılan öğrenci memnuniyet anketleri ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerin yüz yüze veya hibrit eğitim modelinin uygulanmasından memnun olduğu ve bunun özellikle uygulama derslerinde önem kazandığı sonucuna ulaşılmıştır.

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİNDE COVID-19 PANDEMİSİ ÖNCESİ VE SONRASI ÖĞRENCİ ETKİNLİKLERİ

D. Köse^{1*}, C. Çelik¹, H. Sipahi², M. Köksal³

¹ Yeditepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 34755, İstanbul

² Yeditepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmasötik Toksikoloji Anabilim Dalı, 34755, İstanbul

³ Yeditepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi F. Kimya Anabilim Dalı, 34755, İstanbul

[*demet.kose@std.yeditepe.edu.tr](mailto:demet.kose@std.yeditepe.edu.tr)

Yeditepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi “araştırmacı, yaratıcı, girişimci, özgüveni yüksek lider eczacılar yetiştiren, daima fark yaratan ve fark edilen bir eczacılık fakültesi olmak” vizyonunu, kurulduğu yıldan bugüne öğrencilerine aşılacaktır. Fakültemiz, öğrencilerinin güncel ve doğru bilgiyi esas alan, nitelikli, ulusal ve uluslararası kalite sistemlerine uygun eczacılık eğitimi almış, evrensel bilgi birikimine katkı sağlayan üst düzey bilimsel araştırmalar yapabilecek eczacılar olmalarını hedeflenmektedir. Ayrıca, her bir mezunun bilgi birikimini sosyal etkinlikler ile harmanlayarak meslektaşlarını, tüm sağlık profesyonellerini ve halkı bilinçlendirmeye yönelik çalışmalarda bulunmalarını önemsemekte ve desteklemektedir. Akademik hayattaki başarının sosyal başarı ile bir bütün olduğu ve öğrenci kulüplerine katılmanın önemi henüz birinci sınıfta PHAR101 Eczacılığa Giriş dersi kapsamında vurgulanmakta, kulüplerde ve birliklerde görev alan öğrenciler davet edilerek deneyimlerini paylaşmaları istenmektedir.

Yeditepe Üniversitesi’nde toplam 53 kulüp, her yıl 1000’in üzerinde etkinlik organize etmekte ve Eczacılık Fakültesi öğrencileri bu kulüplerde aktif rol almaktadır. Örneğin; üniversitemizde sosyal sorumluluk bilincini yaymayı amaçlayan “Dilek Gönüllüleri” kulüp başkanı fakültemiz 4. sınıf öğrencisidir. Ayrıca dans kulübü, tiyatro kulübü, müzik kulübü, Women in Business gibi birçok farklı kulüpte aktif rol alan öğrencilerimiz mevcuttur. Kulüpler içerisinde en çok katılım gösterilen kulüp ise üniversitemizin Sağlık Kulübü “Sanitas”tır. Öğrencilerimiz tarafından 2019 yılında kurulan Yeditepe Üniversitesi Eczacılık Öğrencileri Birliği (Sanitas YUPSA) organize ettiği etkinlikler ile hem Yeditepe Üniversitesi bünyesindeki hem de diğer üniversitelerdeki öğrencilere güncel bilimsel konularda katkı sağlamak ve kariyer yolunda öğrencilere ilham olmaktadır. Öğrencilerimiz; uluslararası düzeyde Uluslararası Eczacılık Öğrencileri Federasyonu (IPSF)’nda aktif rol almaktadır, Avrupa Eczacılık Öğrencileri Birliği (EPSA) ile de bağlarını güçlendirmek amacıyla Türkiye üyelerini 2019’da kampüsümüzde ağırlamıştır. Fakültemiz, öğrencilerimizin tüm etkinliklerini yakından takip etmekte ve gelenekselleştirmek için büyük destek vermektedir. Düzenli olarak sürdürülen öğrenci etkinliklerine 2008 yılından itibaren devam eden 14 Mayıs Eczacılık Bayramı Basketbol Turnuvası, öğrencileri ve öğretim üye/elemanlarının katılımıyla gerçekleşen futbol maçları ve voleybol turnuvaları ile tüm fakültemizin katıldığı Eczacılık Balosu örnek verilebilir. Ne yazık ki düzenli devam ettirilen bu öğrenci etkinlikleri, pandeminin gerektirdiği fiziki kısıtlamalardan ötürü geçtiğimiz yıl gerçekleştirilememiştir.

Tüm dünyayı ciddi şekilde sarsan COVID-19 pandemisi birçok alanda değişime yol açmış ve globalleşen dünyada dijitalleşmeyi daha da hızlandırmıştır. Öğrencilerimizin düzenlediği ve katıldığı etkinlikler de doğal olarak bu süreçten etkilenmiştir. Pandemi sürecinde fakültemizin vizyonu takip edilmiş, dijitalleşme sürecine çok hızlı şekilde adaptasyon sağlanmış ve yüz yüze planlanan birçok etkinlik online olarak gerçekleştirilmiştir. Başlangıçta dezavantaj olarak görülen pandemi koşulları, öğrencilerimizin organize ettiği etkinliklere diğer üniversitelerdeki eczacılık öğrencilerinin de katılabilmesiyle avantaja dönüşmüştür.

Süreç içerisinde öğrencilerimiz, online platformlarda daha sık etkinlik yapabilmiş, daha geniş kitlelere ulaşmayı başarmış ve online kalıcı etkinlikleri de üretmişlerdir. Örneğin, öğrencilerimizin akademik ve sosyal gelişimini desteklemek amacıyla 2021 bahar döneminde fakültemiz bünyesinde “Journal Club” etkinliği gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Etkinlik kapsamında öğrenciler ve akademisyenler bir araya gelerek makale sunumları ile bilimsel tartışmalarda ve fikir alışverişinde bulunabilmektedir. Ayrıca, “Journal Club” etkinliği, fakülte sosyal medya hesabı üzerinden paylaşımlarla ilgi duyan tüm eczacılık öğrencilerinin erişimine sunulmaktadır.

Sonuç olarak, Yeditepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğrencileri hayattaki başarının sosyal başarı ile bir bütün olduğu düşüncesini içselleştirilmiş ve her koşulda etkinliklerin sürdürülebilmesi için büyük özen göstermiştir.

COVID-19 PANDEMİSİ DÖNEMİNDE FARMASÖTİK TOKSİKOLOJİ ANABİLİM DALININ LİSANS VE LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM FAALİYETLERİ

H. Yüce*, S. Ünüvar

İnönü Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Toksikoloji Anabilim Dalı,

44280, Malatya

*eczhande95@gmail.com

31 Aralık 2019'da Çin, Wuhan'da yeni tip koronavirüs (COVID-19) pandemisi tüm dünyayı küresel bir problem ile karşı karşıya getirmiştir. Virüsün çok hızlı yayılması belli yaş gruplarında ve kronik hastalığı olan kişilerde ölümlerle sonuçlanacak tehlikeli düzeye ulaşmasından dolayı birçok iş kolunun ve eğitim kurumlarının da uzaktan olarak devam edilmesi şeklinde karar alınmasına neden oldu. Bu süreçte ülkemizde ilköğretim, ortaöğretim, lise, üniversitelerin bir süre uzaktan eğitim modeline geçmesine karar verildi. Bu duruma yükseköğretim kurumlarının da kısa sürede uyum sağlaması için çeşitli meslek içi uyum programları uygulandı. Öğretim üyeleri, öğretim elemanları ve öğrenciler bu süreyi uzaktan eğitim modeli ile sürdürdüler. Tıp ve sağlık alanında diğer fakülteler gibi Eczacılık Fakülteleri de uzaktan eğitim modelini benimsemiştir. Amaç öğrencilerin kendi kurumları dışında ve kampüste bulunmadan eğitim-öğretim faaliyetlerinin devamlılığını sağlamaktır. Farmasötik Toksikoloji Anabilim Dalı olarak hem uygulama hem de teorik derslerimizin olması derslerimizi uzaktan eğitim ile devam ettirmemize neden olmuştur. Eğitim faaliyetlerimizi e-sistem üzerinden üniversitemizin sunduğu LMS sistemi ile devam ettirdik ancak ilk başlarda öğrenciler ile yüz yüze ders yapmamızı sağlamadığı için soru-cevap ve tartışma ortamının oluşturulması için zoom gibi çevrimiçi programlar üzerinden derslerimize devam ettik. Laboratuvar derslerimizin deneylerini bölümdeki öğretim üyesi hocalarımız ile tüm basamakları yaparak çektiğimiz videolarımızı sistem aracılığıyla öğrencilerimize ulaştırdık. Sonrasında deney basamaklarının anlatıldığı canlı dersler yaptık. Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi canlı derslerde soru-cevap bölümlerinin yapılması ile olmuştur. Bölümdeki hocalarımızın çalışma alanları olan hücre kültürü çalışma prensiplerinin YouTube videoları ve hocalarımızın deney yaparken çektikleri video sunumlar pekiştirilmesi sağlanmıştır. Lisans öğrencilerine alanımız ile ilgili olarak makale okuma saati yapılmıştır ve makalenin bölümlerinin nasıl değerlendirileceği konusunda bilgi verilen zoom dersleri anlatılmıştır. Bu süre içerisinde yapmış olduğumuz akademik çalışmaların online kongreler vasıtasıyla sunumları yapılmıştır. Anabilim dalımızdaki hocamız online sertifikalı eğitimlerde görev almışlardır. Lisansüstü öğrencilerimizin eğitimleri üniversitemizin sunduğu LMS sistemi içerisinde Perculus yazılımı ile yüz yüze işlenmiş ve karşılıklı soru-cevap, derslere birebir katılımın olmasını sağlaması açısından önem taşımaktadır. Pandemi döneminde öğrenciler, öğretim üyeleri ve elemanları açısından çevrimiçi öğrenmek kaynaklarının kullanımı ile ilgili pek çok sorunu beraberinde getirirse de hem öğrenciler hem de öğretim üye ve elemanlarının dijital okur yazarlıklarının oluşmasına katkı sağlayacak birçok dijital platform ile tanışmasını sağlamıştır. Üniversite ve fakülte olarak hem asenkron hem yüz yüze eğitim olanakları ve hocalarımızın etkili ders araçlarının kullanımını arttırarak eğitim-öğretimin verimliliğinin arttırılması amaçlanmıştır. Ek olarak uzaktan eğitim sağlayan platformların kullanımı ile eğitimde süreklilik sağlanmıştır.

PANDEMİ DÖNEMİNDE EĞİTİMİN DEĞERLENDİRİLMESİ: İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ

İ. Öztürk^{1*}, N. Tarhan², M.D. Aytemir³

¹ İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı,
35620, İzmir

² İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Eczacılık İşletmeciliği Anabilim Dalı,
35620, İzmir

³ İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, 35620, İzmir

*ismail.ozturk@ikcu.edu.tr

COVID-19, Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilmiştir. Ülkemizde ilk vakanın 11 Mart 2020 tarihinde görülmesiyle 23 Mart 2020 tarihinde ülkemizde eğitim-öğretime ara verilmiştir. Bir hafta gibi kısa bir süre içinde fakültemizde Üniversite Bilgi Yönetim Sistemi (ÜBYS)/Uzaktan Eğitim Merkezi Bilgi Sistemi (UZEM) üzerinden uzaktan eğitime başlanmıştır. 2020-2021 eğitim-öğretim güz dönemi itibari ile hibrit eğitime geçilerek başarıyla uygulanmıştır. Pandemi döneminde verilen eğitimin değerlendirilmesi için, kalite standartları gereğince öğretim elemanları ve öğrencilerinin görüşlerinin alınması önem taşımaktadır. Üniversite Kalite Yönetim Sistemi kapsamında PUKÖ döngüsünün işletilmesi amacıyla yapılan anketlerin değerlendirilmesi, karşılaşılan problemlerle ilgili kontrollerin yapılması ve gerekli önlemlerin alınmasına yönelik düzenli faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada pandemi döneminde verilen eczacılık eğitiminin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. İKÇÜ Eczacılık Fakültesi öğretim elemanları ve öğrencilerine 2019-2020 akademik yılı bahar dönemi, 2020-2021 akademik yılı güz ve bahar dönemlerinde çevrimiçi anketler uygulanmıştır. İKÇÜ Eczacılık Fakültesinde 2019-2020 akademik yılı bahar dönemi dersleri ve sınavları uzaktan eğitim ile tamamlanmıştır. 2020-2021 akademik yılında ise 15.09.2020 tarihli 2020/26 sayılı senato kararıyla sağlık bilimlerine ait uygulama derslerinin yüz yüze yapılması kararı alınmıştır. Bu tarihten itibaren fakültemizde hibrit eğitim verilmesine başlanmıştır. Uygulanan anketlerde uzaktan ve hibrit eğitimin değerlendirilmesine yönelik sorular bulunmaktadır ve elde edilen sonuçlar yüzde olarak sunulmuştur. Çalışma sonuçlarına göre öğretim elemanlarının çoğunluğu uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar verimli olmadığını sonucu çıkmıştır. Öğretim elemanlarının yarıdan fazlasının uzaktan eğitimde senkron olarak yapılan derslerin asenkron derslere kıyasla daha verimli olduğunu düşündükleri ve uzaktan eğitimde ders içeriklerini kolaylıkla paylaşabildikleri tespit edilmiştir. Öğretim elemanı ve öğrencilerin çoğunluğunun laboratuvar derslerinin yüz yüze yapılmasından memnun oldukları ayrıca, öğrencilerin büyük çoğunluğunun uzaktan eğitimde ders içeriklerine hızlı bir şekilde ulaşabildikleri, danışmanları ile rahatlıkla iletişim kurabildikleri ve çevrimiçi sınav sürecinde ders koordinatörlerinin desteğinden memnun oldukları tespit edilmiştir. Uygulanan anket sonuçları değerlendirildiğinde, uzaktan eğitim süresince ders içeriklerinin paylaşımının ve içeriklere ulaşımın kolaylıkla yapılabildiği tespit edilmiş olup, uzaktan eğitimin özellikle öğretim elemanları tarafından yüz yüze eğitim kadar verimli bulunmadığı saptanmıştır. Bu kapsamda, Eczacılık lisans programlarında verilen derslerin yüz yüze yapılmasının ve pandemi gibi durumlarda zorunlu olarak uzaktan eğitim ile verilen derslerin senkron olarak yapılmasının eczacı adaylarının daha kaliteli eğitim almaları açısından önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

COVID-19 PANDEMİSİ DÖNEMİNDE FARMASÖTİK TEKNOLOJİ EĞİTİMİNİN DİJİTAL ARAÇLAR İLE GELİŞTİRİLMESİ

S. Caner Yıldırım¹, N. Öztürk^{2*}

¹ Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, 24100, Erzincan

² İnönü Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Teknoloji Anabilim Dalı, 44280, Malatya

*naile.ozturk@inonu.edu.tr

Tüm dünyada Covid-19 pandemisi için alınan önlemler Eczacılık Fakültelerinde kaliteli bir eğitim verilmesinin önüne çeşitli zorluklar çıkarmıştır. Virüs yayılımını önlemek için alınan uzaktan eğitim kararları, Farmasötik Teknoloji gibi laboratuvar derslerinin bulunduğu alanları eğitimde kaliteyi sürdürebilmek adına yeni arayışlara itmiştir. Öngörülemeyen bir salgın sonucu aniden uzaktan eğitime geçiş ve kimi durumlarda maddi olanakların yetersizliği, uzaktan eğitimde interaktif ve senkron derslerin kesintisiz olarak yapılmasını zorlaştırmıştır. Her ne kadar öğrencilerin öğrenme süreçleri boyunca dijital kanallardan eğitimcilerle iletişime geçişi artmış olsa da yüz yüze eğitimdeki eğitici-öğrenci arasındaki ulaşılabilirliğin tam olarak sağlanması uzaktan eğitimde mümkün olamamaktadır. İnönü Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmasötik Teknoloji derslerinde uzaktan eğitimde kullanılan temel araçlar, derslerin senkron veya asenkron olarak işlenebildiği sanal sınıflar, daha önceden kaydı yapılan ders/uygulama videoları ve dijital formatta ders notları olarak sıralanabilir. Bu temel tekniklere ek olarak çeşitli dijital araçlar kullanılarak derslerin zenginleştirilmesi ve öğrencilerin öğrenme deneyiminin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Eğitim fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünden alınan danışmanlıkla öğrencilerin kendi kendine öğrenme süreçlerinde ve sanal derslerde kullanılabilecek ek dijital araçlar Farmasötik Teknoloji uzaktan eğitiminde benimsenmiştir:

Youtube videoları: Sosyal internet uygulamalarından (Web 2.0) olan youtube (www.youtube.com) gerek sınıf ortamında gerekse kendi kendine öğrenmede yüksek öğrenimde eğitsel amaçla kullanımı gün geçtikte artan bir uygulamadır (1). Farmasötik Teknoloji açısından özellikle tablet basımı, granülasyon teknikleri, kapsül dolumu gibi işlemlerin hem endüstriyel boyutunun anlaşılması hem de bu işlemlerin temellerinin anlatıldığı animasyon videoları bu uygulamadan erişilebilmektedir. Uzaktan öğretim sürecinde sanal sınıflarda bu videolar teorik bilgiden sonra oynatılarak verilen bilginin anlaşılabilirliği arttırılmaya çalışılmış ve ayrıca öğrenme yönetim sistemi üzerinden ilgili linkler paylaşarak öğrencinin kendi kendine öğrenme sürecinde videoları kullanması teşvik edilmiştir.

GIF formatındaki görüntüler: Tablet basım aşamalarını ayrıntılı olarak basitçe anlatan GIF Farmasötik Teknoloji dersinde kullanılmış ve öğrencilerin bu aşamaları kavramalarına katkıda bulunulmuştur.

Sanal simülasyonlar ve Demonstrasyonlar: Bilgisayar simülasyonu doğal veya yapay bir sistemin bir sistemin (örneğin ekipman) veya bir sürecin modelini içeren bir program olarak tanımlanmaktadır (2). Deneyimsel öğrenme aktiviteleri için sanal simülasyonların etkililiği geçmiş çalışmalarca kanıtlanmıştır (3). Farmasötik teknolojide anlatılan ünit operasyonlar ile ilgili simülasyonlar ve bazı ekipmanların kullanılmasına yönelik sanal simülasyonlar öğrenmenin pekiştirilmesi için faydalı olabilir. Uzaktan öğretim sürecinde laboratuvarıda toz kontrolü sırasında kullanılan mekanik kumpas kullanımının daha

iyi anlaşılması için sanal Vernier kaliper simülasyonu derste gösterilmiş ve linki öğrencilerle paylaşarak alıştırmalar yapmaları önerilmiştir. Bunun yanı sıra, karmaşık bir kavram olan üçgen faz diyagramlarını daha anlaşılabilir kılmak üzere, sanal üçgen faz diyagramı demonstrasyonu kullanılmış ve linki öğrencilerle paylaşılmıştır. Programdaki kontroller kullanarak yapılan değişikliklerin grafikte meydana getirdiği sonuçların gözlenmesi ile üçgen faz diyagramlarının okunmasının anlaşılması kolaylaştırılmıştır.

Belirtilen eğitim teknolojileri araçlarının yanı sıra, interaktif test programları (Socratic, Kahoot vb.) öğrencilerin ilgili derste veya geçmiş derste bilgilerini ölçmek amacıyla kullanılabilir. Zihin haritalama programları (Mindmeister, Bubbleus vb.) kavramsal bilgilerin kavranmasını kolaylaştırmak amacıyla öğretici tarafından veya ders dışı aktivite olarak öğrenciler tarafından kullanılabilir. Animasyonlu video oluşturma programları (Powtoon, Vyond vb.) süreç içeren bilgilerin kavranması için öğretici veya öğrenciler tarafından kullanılabilir.

1. Sibicky, S., & Carlson, A. (2021). Currents in Pharmacy Teaching and Learning.
2. De Jong, T., & Van Joolingen, W. R. (1998). Review of Educational Research, 68(2), 179-201.
3. Hayden, J. K. et al. (2014). Journal of Nursing Regulation, 5(2), S3-S40.

İKÇÜ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ'NİN GÖZÜNDEN PANDEMİ DÖNEMİNDE ECZACILIK EĞİTİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

P.N. Uckan^{1*}, S.E. Cetin¹, O. Demir¹, I. Bayazit¹, F.A. Kose², M.D. Aytemir³

¹İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, 35620, İzmir

²İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Biyokimya Anabilim Dalı, 35620, İzmir

³İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, 35620, İzmir

*181604066@ogr.ikc.edu.tr

Covid-19 pandemisi, tüm dünyayı etkisi altına alarak, yaşamlarımızı önemli ölçüde etkilemiştir. Sağlık, ekonomi ve sosyal alanlarda büyük değişim hissettiğimiz bu dönemde, başlıca etkilenen alanlardan birisi de eğitim olmuştur. Biz öğrenciler, pandemi nedeni ile yüz yüze eğitime verilen aranın kısa bir süre olmasını beklerken, tüm sınıfların dersliklerine geri dönmesi bir buçuk yıl gibi uzun bir zaman almıştır.

Bu süreçte uzaktan eğitim olanakları; ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite gibi ayrı kademelerde değişiklik gösterdiği gibi üniversiteden üniversiteye de farklılıklar göstermiştir. İKÇÜ Eczacılık Fakültesi öğrencileri olarak, üniversitemizin sahip olduğu güçlü uzaktan eğitim alt yapısı ve ÜBYS sistemi sayesinde, yüz yüze derslere 23 Mart 2020 tarihinde ara verilmesini takiben, vakit kaybetmeden 30 Mart 2020 tarihinde uzaktan canlı derslerimize başlanmıştır. Bu şekilde uzaktan eğitim sürecini verimli bir şekilde, kesintisiz olarak geçirmemiz sağlanmıştır.

Pandemide vaka sayılarının en yüksek seyrettiği dönemlerde dahi, kişisel koruyucu önlemler ön planda tutularak, sosyal mesafe kurallarına uygun, iyi havalandırılmış laboratuvarlarda eczacılık eğitiminde elzem olan laboratuvar derslerimizi yüz yüze gerçekleştirme imkanı bizlere sunulmuştur. Herkesi derinden etkileyen İzmir depreminin ardından, kısa bir ara sonrasında hocalarımızın desteği ile laboratuvarlarımıza kaldığımız yerden devam etme imkanı verilmiştir. 2021-2022 eğitim öğretim yılı güz dönemi itibari ile devam eden pratik derslerimizin yanı sıra, çok sayıda teorik derslerimizde de yeniden yüz yüze eğitime geçilmiştir.

Yaşanan bu zorlu süreçte, hocalarımızın 14 Mayıs Eczacılık günü, yeni yıl ve bayramlar gibi farklı zamanlarda düzenledikleri çevrimiçi toplantılar sayesinde tüm öğrenciler ile fakülte bütünlüğü ve öğrenci-öğretim üyesi iletişiminin korunması sağlanmıştır. Bu etkinlikler özellikle pandemi nedeni ile henüz yüz yüze eğitime katılmamış birinci sınıf arkadaşlarımız için oldukça kıymetli birer motivasyon kaynağı olmuştur. Ayrıca yine bu dönemde ikinci sınıf arkadaşlarımıza pandemi kurallarına uygun olarak, tüm önlemlerin alındığı bir açık hava etkinliğinde; eczacılık öğrencisinin en önemli gününden biri kabul edilen, bu mesleğe adım atmış olmanın önemli bir simgesi olan "Beyaz Önlük Giyme Töreni" dahi düzenlenmiştir.

Bu olağanüstü dönemde, canlı dersler sayesinde teorik derslerimizi uzaktan eğitim ile eksiksiz bir şekilde sürdürebilmiş olmamızın yanı sıra, mesleki eğitimimizin temel bir basamağı olan pratik eğitimlerimizi yüz yüze gerçekleştirebilme şansına sahip olmak bizler için büyük önem taşımaktadır.

İKÇÜ ECZACILIK FAKÜLTESİ'NDE PANDEMİ DÖNEMİNDE YÜZ YÜZE YAPILAN ÖĞRENCİ LABORATUVARLARININ İŞLEYİŞİ

S. Rençber^{1*}, Z. Senyigit¹, H.H. Aydın¹, M.D. Aytemir²

¹İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Teknoloji Anabilim Dalı, 35620, İzmir

²İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, 35620, İzmir

*seda.rencber@ikcu.edu.tr

Koronavirüs (COVID-19), ilk olarak Çin'in Vuhan Eyaleti'nde 2019 Aralık ayının sonlarına doğru ortaya çıkmış ve solunum yolu belirtileri gösteren bir grup hastada yapılan araştırmalar sonunda 13 Ocak 2020'de tanımlanmış bir virüstür. Türkiye'de ilk resmi korona virüs vakası 11 Mart 2020'de görülmüş ve virüse bağlı ilk ölüm 15 Mart 2020'de gerçekleşmiştir. Kısa sürede pandemi tüm dünyayı ve ülkemizi etkisi altına almıştır. COVID-19 virüsünün etkilediği en önemli alanlardan birisi eğitim sektörüdür. 23 Mart 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK tarafından alınan karar ile birlikte yüz yüze eğitim yerine uzaktan eğitim sürecine geçilmiştir. Bu tarihten itibaren İzmir Katip Çelebi Üniversitesinde de uzaktan eğitime geçilmiş, 2019-2020 akademik yılı bahar dönemi dersleri ve sınavları başarı ile tamamlanmıştır. 2020-2021 akademik yılında ise 15.09.2020 tarihli 2020/26 numaralı senato kararıyla sağlık bilimlerine ait uygulama derslerinin yüz yüze yapılması kararı alınmıştır. Bu karara istinaden gerekli önlemler alınarak, güz ve bahar döneminde Farmasötik Teknoloji Laboratuvar dersleri; bahar döneminde tüm laboratuvar dersleri yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Derslerin sınavları ise çevrim içi veya yüz yüze yapılmıştır. Haftada iki gün laboratuvar dersleri yapılmış ve öğrenciler 4 farklı grup olarak 2 farklı laboratuvara bölünmüştür. Kız yurdu ve erkek yurdunda kalan öğrenciler farklı laboratuvarlara yerleştirilmiştir. Öğrenciler her laboratuvar dersinde aynı bankoda derse girmiştir. Böylece öğrencilerin teması azaltılmıştır. Dönem başında tüm öğrencilere maske ve siperlik dağıtılmıştır. Laboratuvar esnasında isteyen bütün öğrencilere yeni maske ve siperlikler sağlanmıştır. Laboratuvarlara girecek öğretim üye ve yardımcılara da maske, siperlik, eldiven ve tek kullanımlık önlükler temin edilmiştir. Dezenfektan, maske, siperlik, eldiven ve tek kullanımlık önlüklerin temini için önceden İzmir Çiğli Belediyesi, Bursa Eczacılar Kooperatifi ve İzmir Eczacı Odası ile iletişime geçilmiş ve destekleri alınmıştır. Laboratuvarlarımız kapalı alanlar olduğu için, her ders öncesinde görevli öğretim üye ve yardımcılarını en az 1 saat öncesinden gelerek laboratuvar ortamını havalandırmış ve ders boyunca da pencereler açık bırakılmıştır. Laboratuvar giriş ve çıkışlarında sosyal mesafeye dikkat edilmiş ve öğrenciler her iki kapıdan her gün ateşleri ölçülerek içeriye alınmıştır. Öğrencilerin laboratuvara alınmadan önce ellerine alkol bazlı dezenfektan kullanımları sağlanmıştır. Laboratuvar içerisinde COVID-19'un yayılmasını önlemek için; öğrenciler ve öğretim üyeleri/yardımcıları arasında güvenli mesafe (1.5 metre) bırakılmış her 4 m²'ye bir öğrenci yerleşecek şekilde laboratuvar düzeni oluşturulmuştur. Öğrencilerin bankolarda duracakları yerlerin belirtilmesinde yardımcı olan yer etiketleri yapıştırılmıştır. Öğrencilerin laboratuvar içerisindeki hareketini azaltmak için her bir bankoya laboratuvar boyunca kullanılacak madde ve malzemeler bırakılmıştır. Böylece bankolar arası hareketlilik ve temas engellenmiştir. Her laboratuvar sonunda bankolar uygun temizlik malzemeleri ile temizletilip laboratuvar ortamı havalandırılmıştır. Kendisini iyi hissetmeyen, temaslı veya COVID-pozitif olan öğrenciler için dönem sonunda telafi laboratuvarları ve sınavları yapılmıştır. Alınan bu önlemler sayesinde güz ve bahar dönemi içerisinde herhangi bir olumsuzluk yaşanmadan yüz yüze yapılan tüm laboratuvar dersleri başarı ile tamamlanmıştır.

İZMİR KATİP ÇELEBİ ECZACILIK FAKÜLTESİ COVID-19 PANDEMİSİ STAJ DENEYİMLERİ

Z.Ş. Aksoyalp^{1*}, B.R. Erdoğan¹, P.N. Üçkan², S. Alacacı³, C.K. Buharalıoğlu¹, M. Dilsiz-Aytemir⁴

¹ İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakoloji Anabilim Dalı, 35620, Çiğli, İzmir

² İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, 35620, Çiğli, İzmir

³ İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, 35620, Çiğli, İzmir

⁴ İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, 35620, Çiğli, İzmir

*sevvalaksoyalp@gmail.com

Sağlık ve eğitim alanlarını derinden etkileyen koronavirüs hastalığına (COVID-19) ait ilk olgu bildirimini 31 Aralık 2019 tarihinde yapmıştır. Ülkemizde ilk olgunun 10 Mart 2020'de görülmesi ile birlikte Sağlık Bakanlığı, yükseköğretim kurumlarını da içeren birçok sektör için öneri listesi oluşturmuştur. 23 Mart 2020 tarihinde yükseköğretimde dönem boyunca uzaktan eğitime geçilmesine ve gerektiği takdirde uzaktan eğitimin uzatılmasına karar verilmiştir. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) stajlarla ilgili olarak mezuniyet durumundaki öğrencilerin dönem içi stajlarını uzaktan eğitim ile tamamlayacağını duyurmuştur. Yaz stajları ise fakültelerin bağlı olduğu üniversitelerin aldıkları kararlar doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Pandeminin her alanda yarattığı belirsizlik hem toplum eczacılarını hem de stajyer öğrencileri etkilemiştir. Stajların uzaktan veya yüz yüze yapılması konusunda iki farklı görüş ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde, "eczacılık öğrencileri de diğer sağlık çalışanları gibi pandemi ile mücadelede sahada yerini almalıdır" görüşü hâkimiyet kazanmıştır. Pandeminin tüm dünyada özellikle birinci basamak sağlık hizmet sunucusu toplum eczanelerinin yükünü oldukça artırmış ve toplum eczacılarının öneminin ortaya çıkmış olması da bu görüşü desteklemiştir. Ayrıca önümüzdeki yıllarda yeni pandemilerin ortaya çıkma olasılığı göz önüne alındığında öğrencilerin yüz yüze stajlarda tecrübe edinmesi, edinilen bu tecrübelerin kayıt altına alınması sayesinde önümüzdeki pandemilere yol haritası hazırlanabilecektir.

Ödev (zenginleştirilmiş eğitim), sanal gerçeklik veya çevrimiçi staj programı gibi yaklaşımlar deneyimsel eğitim anlayışı ile uyumlu olmadığından, İKÇÜ Eczacılık Fakültesi'nde öğrencilerimizin almakta olduğu tüm staj derslerinin (Staj I ve Staj II) yüz yüze yapılmasına karar verilmiştir. Bu zorlu süreç öncesinde öğrenciler çevrimiçi toplantılar düzenlenerek detaylı şekilde bilgilendirilmişlerdir. Staj defterlerinde yer alan staj çıktıları pandemi koşullarına göre yeniden uyarlanmıştır. Uygun toplum eczanesi yerlerinin belirlenmesinde İzmir Eczacı Odası ile birlikte değerlendirilme yapılmıştır. Staj II dersi pandemi koşulları göz önüne alınarak 10 gün kısaltılmış ve bu süre Staj III dersine eklenmiştir. Her iki stajını birlikte yapacak öğrenciler için akademik takvim Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile yeniden düzenlenmiştir. İleride yapılacak anketlerle öğrencilerimizin geri dönüşleri alınarak PUKÖ (Planla-Uygula-Kontrol et-Önlem al) döngüsü tamamlanacaktır. Bu önlemler sayesinde Staj I ve Staj II yaz stajı derslerini alan öğrencilerimiz herhangi bir olumsuzluk yaşanmadan yüz yüze yapılan stajlarını başarı ile tamamlamıştır.

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE ECZANE SİMÜLASYONU UYGULAMALARI: İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ DENEYİMİ

C. Çulha¹, Z.Ü. Gün^{2*}, P. Karataş-Kaya³

¹ Mersin Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Klinik Eczacılık Anabilim Dalı, 33169, Mersin

² İnönü Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Klinik Eczacılık Anabilim Dalı, 44000, Malatya

³ Medicana Kadıköy Hastanesi, Eczane Birimi, 34724, İstanbul

*ulku.duzgun@inonu.edu.tr

Eczacılık eğitimi, teorik derslere göre pratik uygulamaların daha ağırlıklı olarak yer almasıyla birçok fakültedeki eğitimlerden farklılık göstermektedir. Eczacılık fakültesi öğrencilerinin mezuniyet sonrası çalıştığı sektörlere bakıldığında en yaygın istihdam alanının toplum eczanesi eczacılığı olduğu görülmektedir. İnönü Üniversitesi Eczacılık Fakültesi lisans eğitimi son sınıf müfredatında yer alan “Uygulama Eczanesi Eğitimleri” dersi lisans eğitimi boyunca verilen teorik derslerin pratik uygulamaya dönüştüğü ana derslerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Pandemi süreci öncesinde fakültemiz bünyesinde bulunan uygulama eczanesinde öğrenciler; “Uygulama Eczanesi Eğitimleri” dersi kapsamında; eczacı rolünde hasta karşılama, reçeteyi okuyup ilaçları hazırlama, hastalıkla ve ilaçla ilgili hasta eğitimi verme gibi meslek hayatları boyunca kullanacakları becerileri geliştirme imkânı bulabilmekteydi. Pandemiyle birlikte uzaktan eğitimin zorunlu hale gelmesiyle, daha öncesinde yüz yüze gerçekleştirilen bu uygulamalar sektöre uğramıştır. Bu durumun önüne geçebilmek ve eğitim kalitesini düşürmemek için öğrencilerin bu uygulamaları; ev veya staj yapılan eczane gibi buldukları ortamlarda gerçekleştirebilmeleri için bir plan oluşturuldu. Bu plan kapsamında; öğrencilerden çekecekleri videoda kendilerinin eczacı, bir yakınlarının da hasta rolünde olmaları istendi. Her birine bireysel olarak verilen reçeteler ile öğrencilerin kendi kendine öğrenme ve araştırma becerilerini geliştirmesi amaçlandı. Reçetelerin içeriğinde hasta eğitimi ve uygulama becerisi anlatımı gerektiren ilaçların olmasına; çektikleri videolarda hastalıkla ilgili de hasta eğitimi verilmesine özellikle dikkat edildi. Öğrencilerin bu videoları ödev olarak uzaktan eğitim sistemine yüklemeleri sağlandı. Bu sayede ödevlerin değerlendirilmesi, ortak eksikliklerin tespiti ve geri bildirimlerin sınıfla paylaşılması yoluyla eğitimin kalitesi artırılmaya çalışıldı.

Pratik eğitimlerin büyük önem taşıdığı eczacılık lisans eğitiminde; COVID-19 pandemi sürecinde uygulamaların hızlı bir şekilde çevrimiçi eğitim müfredatına uyarlanması, bazı zorlukları da beraberinde getirmiştir. Eczacılık fakültelerinin ortak akıl ile öğrenci için faydalı çevrimiçi uygulama modelleri geliştirip bunları yaygınlaştırmasının, pandemi süreci ve sonrasında öğrencilerin eğitime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

ECZACILIK EĞİTİMİNDE TIBBİ VE AROMATİK BİTKİLER BAHÇELERİNİN ÖNEMİ

N. Sadıkoğlu*

İnönü Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakognozi Anabilim Dalı, Malatya

[*narin.sadikoglu@inonu.edu.tr](mailto:narin.sadikoglu@inonu.edu.tr)

İnsanoğlunun tıbbî bitkilerle ilgilenmeye başlaması ile tarihteki ilk botanik bahçeleri ortaya çıkmıştır. Mısır ve Mezopotamya uygarlıklarındaki kraliyet bahçeleri, Aristo tarafından Atina'da, Antonius tarafından Roma'da kurulan botanik bahçeleri daha çok aromatik bitkilerden ibaretti. Tedaviye yönelik bitkilerin yetiştirilmesi amacıyla ortaçağda manastırlarda özel olarak tıbbi bitki bahçeleri oluşturularak droglar elde edilmiş ve hekim rahipler ilaçlar hazırlamışlardır. XVI. yüzyılda ortaya çıkmaya başlayan botanik bahçelerinin asıl amacı tıbbî bitkilerden ürün elde etmek olsa da tıp okulları için tıbbî bitki kaynağı olmaları açısından büyük önem taşımaktaydı. XIX. yüzyıldan sonra botanik bahçeleri sahip oldukları canlı bitkilere ait koleksiyonlar dışında, herbaryum, kütüphane, araştırma laboratuvarları ile tipik birer araştırma enstitüsü olarak işlemeye başlamışlardır. Bu bahçelerde bir yandan tıp fakültelerindeki öğrencilere çalışma materyali sağlanırken bitki türlerinin koleksiyonu ve tanıtımı da yapıldı.

Ülkemizde eczacılık öğretimi 1839'da Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane bünyesinde oluşturulan Eczacı Sınıfı ile başlamıştır. Viyana'dakine benzeyen nitelikte bir tıp okulu oluşturmaya çalışan Dr. Bernard oradaki gibi okulun etrafında bir botanik bahçesi kurmak için Viyana'dan bir bahçıvan bile getirtmiştir. Ancak 1848'de çıkan bir yangında bina ve içindeki tüm eğitim araçları, kitaplar, herbaryum, ile beraber botanik bahçesi de yok olmuştur. Defalarca yer değiştirildikten sonra Askeri Tıbbiye Okulu'nun Ankara'ya nakli ile boşalan binanın Eczacı Okulu'na tahsis edilmesi sağlanmış, bahçesine öğretim ve araştırma için bir Tıbbi Bitkiler Bahçesi yapılması planlanmış ise de bu girişim başarıya ulaşamamıştır. Bunun sebebi, binanın bahçesine zamanın rektörünün Fen Fakültesi için iki bina, sonraki rektörün de bir memur yemekhanesi yaptırmış olmasıdır. Yıllarca süren çaba sonucunda elde edilen yerin, pek az bir kısmının Eczacı Okulu'na kalmış olması nedeniyle Tıbbi Bitkiler Bahçesi'nin kurulması mümkün olmamıştır. 1945 yılında İstanbul Eczacı Okulunda Farmakognozi Kürsüsünün açılmasıyla birlikte Türkiye'nin tıbbi bitkilerinden ibaret bir koleksiyon oluşturulmaya başlanmış ve daha sonra Türkiye'nin diğer bitkilerinin de toplanmasına önem verilerek bir herbaryum kurulmuştur. Günümüzde bu koleksiyon yurdumuzun en zengin bitki koleksiyonudur. Türkiye Florası yazılırken pek çok örneği bu kitaba geçmiş ve floramızın tanınmasına katkıda bulunmuştur.

Bitkisel doğal kaynakların korunmasının ön plana çıkmaya başladığı günümüzde Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin yetiştirilmesine yönelik bahçelerin oluşturulması son zamanlarda önem kazanarak artmaktadır. Özellikle Meslek Yüksek Okulları bünyesinde açılan Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Bölümleri, bazı belediyeler, Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı bazı kurumların bünyesindeki koleksiyonlar, bazı botanik bahçelerinin içinde özel bir alan bulunabildiği gibi son yıllarda bazı üniversitelerin bünyelerinde de bölüm ayırılmaya başlanmıştır. Eczacılık fakültesi öğrencilerinin tıbbi bitkileri yakından tanıyacağı, öğrenci eğitiminde kullanılacak materyalin yetiştirileceği, Farmakognozik ve Farmasötik Botanik araştırmaların yapılacağı bir uygulama merkezi olacak bir bahçe oluşturulması amacı ile 2013 yılında İnönü Üniversitesi Eczacılık Fakültesi bünyesinde bir "Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Bahçesi" kurulmuştur.

Eczacılık fakültesi öğrencilerinin, tıbbi öneme sahip olan bitkileri yakından tanıyıp bir bütün halinde inceleme imkanına sahip olabileceği bahçeler özellikle eğitim ve öğretimde ilgili dersleri alan tüm

öğrencilerin yararlanacağı önemli bir uygulama merkezidir. Bitkilerin fakülte bahçesinde olması materyallerin öğrenci laboratuvarlarında istenilen zamanda ve miktarda kullanılabilmesi bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca her yıl tekrar tekrar doğadan öğrenci materyali toplanması veya satın alınması yerine hem zaman hem de ekonomik açıdan tasarruf edilmesini sağlar. İlaç hammaddesi olarak kullanılacak bitkilerin tanınması, morfolojik olarak birbirine benzer fakat aynı etkiye sahip olmayan veya zehirli özellik gösteren bitkilerle karıştırılmaması bakımından son derece önemlidir. Tıbbi amaçlı olarak kullanılan bitkinin doğru seçilip seçilmediği ve tağşiş (katıştırma) yapıp yapılmadığının tespit edilmesi amacıyla karşılaştırma materyali olarak kullanılacak bir koleksiyonun olması hem sağlık açısından hem de ekonomik yönden yararlı olacaktır. Bahçede üretilen bitkilerden yarı endüstriyel şekilde elde edilecek bitki ekstresi, tıbbi çay, kozmetik preparat gibi ürünler fakülte için hem yeni bir uygulama alanı sağlayıp hem de ekonomiye katkı oluşturabilir.

AKREDİTASYON BAŞVURU SÜRECİNDE KARŞILAŞILABİLECEK GÜÇLÜKLER

T. Arabacı^{1*}, M.B. Açıkgül², Y.N. Zenni³

¹İnönü Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Botanik Anabilim Dalı,
44280, Malatya

²İnönü Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakoloji Anabilim Dalı, 44280, Malatya

³İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Farmasötik Kimya Anabilim Dalı, 44280, Malatya

*turan.arabaci@inonu.edu.tr

Bu bildiri, İnönü Üniversitesi Eczacılık Fakültesi olarak akreditasyon başvuru sürecindeki deneyimlerimizden yola çıkarak gelişmekte olan eczacılık fakültelerine yol göstermek amacıyla süreçte karşılaşılan ve karşılaşılabilecek güçlükler ele alınmıştır. Bu güçlükler daha çok iç ve dış paydaşlarla, öğrenci profilinin çok fazla heterojen olan yapısıyla, mezunlarla olan iletişim kurabilme gücüyle, staj uygulamalarında belirli bir standardı sağlayabilme hususundaki zorluklarla ve fakültelerin idari/akademik kadro yetersizliğiyle ilişkili başlıklar altında toplanabilir.

Öğrencilerle ilgili yaşanan güçlükler pandemi döneminde öğrencilerin fakültelerle olan iletişiminin yeterli olmamasından dolayı geri dönüşler alınması konusunda güçlükler yaşanması, sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenememesi örnek olarak verilebilir.

Öğrencilerin, mezuniyet sonrası dönemde fakültelerle olan bağlarının zayıflaması sebebiyle mezunlara ulaşmakta büyük zorluklar yaşanabilmektedir. Bu nedenle, mezun derneklerine üye olunma oranı yetersiz kalmakta; düzenlenen etkinliklere ve anketlere yeterli katılım sağlanamamaktadır. Ayrıca mezun dernekleri, yeterli mali desteği olmadığından ve sorumlu öğretim üyesinin akademik çalışmalarının yoğunluğu nedeniyle yeterince zamanı ayıramamasından dolayı istenilen düzeyinde bir gelişim gösterememektedir.

Dış paydaşlarla yaşanan güçlükler; ilgili toplantılara yeterli düzeyde katılım gösterememeleri, eczacı odalarının çalışma yoğunluğu sebebiyle fakültelerle ortak faaliyetler yürütme konusunda gerekli desteği sağlayamaması ve serbest eczacıların stajyer öğrencilerle staj döneminde kurdukları yakın ilişkilerden dolayı öğrencileri değerlendirirken anketleri tarafsız bir şekilde yanıtlamaması örnek olarak verilebilir.

Serbest eczanelerin, hastanelerin ve ilaç endüstrisinde faaliyet gösteren firmaların çeşitli sebeplerle stajyer kabul etmek istememelerinden dolayı öğrencilerin staj çeşitliliği olumsuz etkilenmektedir.

Gelişmekte olan fakültelerin anabilim dallarında bulunan öğretim üyesi dağılımı dengeli olmamakla birlikte birçoğunda yeterli sayıda araştırma görevlisi bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, yukarıda sıralamış olduğumuz tüm faktörler özellikle gelişmekte olan eczacılık fakültelerinin ortak problemleri olup çözülmesi uzun zamana yayılarak gerçekleştirilebilmektedir. Problemlerin çözümünün zaman alması ve akreditasyon değerlendirme sürecinin başvuru öncesindeki beş yıllık dönemi kapsamı nedeniyle bu iki periyot belli oranlarda birbiri ile örtüşmektedir. Deneyimlerimiz, beş yıllık değerlendirme sürecinde bahse konu güçlüklerin değerlendirme sürecinin erken dönemlerinde daha yoğun iken başvuru tarihine yaklaştıkça giderek azaldığını göstermektedir.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ BİRLİĞİ: IUPSAİNT

B. Yağmur*, B. Uzun, İ.G. Şahin, S. Tüfekçi, İ. Nalça, E. Cevher

Istanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Beyazıt-İstanbul

*batuhanyagmur@ogr.iu.edu.tr

Istanbul University Pharmaceutical Students' Association International (IUPSAint); İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi merkezli, bağımsız, kâr amacı gütmeyen, politik olmayan, 20 yıllık geçmişe sahip bir öğrenci organizasyonudur. IUPSAint, Türkiye'deki eczacılık öğrencilerinin ilgi ve düşüncelerinin gelişmesine yardımcı olmak, eczacılığın uluslararası yönünü keşfetmek, dünyanın dört bir yanından eczacılık öğrencileri ile iletişim ve iş birliğini desteklemek amacıyla kurulmuştur.

Uluslararası Eczacılık Öğrencileri Federasyonu (International Pharmaceutical Students' Federation, IPSF) 1949 yılında 8 üye ülke tarafından Londra'da kurulmuş bir öğrenci organizasyonudur. "Bugünün Öğrencileri, Yarının Eczacıları" sloganıyla hareket eden bu organizasyon, yüzden fazla ülke ve bölgede beş yüz binden fazla eczacılık öğrencisini temsil etmektedir. Bu sayede Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından resmi olarak tanınan iki öğrenci federasyonundan birisidir.

IPSF'in bir projesi olan Öğrenci Değişim Programı (Student Exchange Program, SEP), eczacılık fakültesi öğrencilerinin dünya çapında staj imkanları bulabilmesini amaçlayan bir programdır. SEP projesine katılan üye birlikler; dünyanın her yerinden kendi ülkelerindeki staj imkanlarına ilgi duyan öğrencilere ev sahipliği yaparken kendi ülkelerindeki öğrencilerin de farklı ülkelerdeki staj imkanlarından yararlanmalarına olanak sağlarlar. Bu sayede öğrenciler yeni insanlar ve kültürlerle tanışmış olurlar. Türkiye içerisinde fakülte bazında bağımsız olarak kendini temsil edebilme hakkına sahip olan iki öğrenci birliğinden en köklü geçmişe sahip olan biz IUPSAint, IPSF ile olan köklü geçmişimiz ve iletişim ağımız sayesinde SEP için yurt dışına 50 öğrenci gönderebilme kontenjanı ile Türkiye içerisindeki en yüksek öğrenci kontenjanına sahip öğrenci organizasyonuyuz. Her yıl düzenlenen ve IPSF Avrupa Ofisinin en büyük etkinliği olan IPSF Bölgesel Sempozyumuna 12-15 Temmuz 2022 Tarihleri arasında IUPSA International olarak ev sahipliği yapacak olmanın heyecanı içerisindeyiz. 150 yurt dışı, 100 yurt içi misafir katılımı ve yaklaşık 50 kişilik organizasyon ekibi ile yaklaşık 300 öğrencinin eczacılık mesleğinin geleceği ile ilgili bir araya gelecek olan etkinlik yurt dışı faaliyetlerimizin güzel bir örneği olacaktır. Yurtdışı ve yurtiçi benzeri organizasyonlara yoğun ve aktif katılarak edindiğimiz tecrübeleri ev sahipliği yaptığımız organizasyonlarda da göstermeye devam edeceğiz.

Avrupa Eczacı Öğrenciler Birliği (European Pharmaceutical Students' Association, EPSA), 100.000'den fazla eczacılık öğrencisini ve 36 ülkeden yeni mezunları ve Avrupa çapında 45 üye birliği temsil eden, kar amacı gütmeyen, politik olmayan bir dernektir. EPSA, Avrupalı eczacılık öğrencilerinin çıkarlarını ve görüşlerini temsil etmek ve aralarındaki teması ve iş birliğini teşvik etmek için vardır. IUPSAint, EPSA'da Türkiye'de eczacılık okuyan yaklaşık 10.000 eczacılık öğrencisini temsil eder. EPSA'nın en yüksek yetki ve karar organı olan Genel Kurul toplantılarında görevlendirilen delegeler ile temsiliyet gösterir ve oy kullanma hakkına sahiptir. Temsil edilen öğrenciler çeşitli EPSA projelerinde ve etkinliklerinde yer alma hakkına sahiptir. Bu projelerden her yıl özellikle gerçekleştirmek için çaba gösterdiğimiz *Twinnet* projesi kapsamında farklı iki kültürün karşılıklı olarak tanıtılması ve kaynaştırılması en büyük hedeftir. Bu bağlamda karşılıklı olarak anlaşılacak ülkeden gelen eczacılık öğrencilerinin İstanbul'da ağırlanması IUPSAint tarafından gerçekleştirilir, anlaşılacak ülke ve IUPSA International takımının karşılıklı olarak uygun

olduğu ileri bir tarihte IUPSA International'ın başvuru ile seçtiği üyelere gezi düzenlemeleri planlanır. Etkinlik Programı iki ana başlık altında toplanabilir; İstanbul'a ait bilimsel ve sosyal program ve anlaşılan ülkeye ait programlar. Hazırlanan programa göre bir haftalık süreçte misafirlere hem bilimsel anlamda çeşitli eğitimler verilir, hem de sosyal ve kültürel anlamda ülkemiz tanıtılmaya çalışılır. Aynı şekilde üyeler de gittikleri ülkede eğitim ve sosyal programlar ile karşılanır. Bu zamana kadar Sırbistan Novi Sad ve Slovenya Ljubljana öğrenci birlikleri ile yüz yüze, Sırbistan Nis öğrenci birliği ile online olarak gerçekleştirilmiştir. Twinnet Projesi kapsamında farklı iki kültürün karşılıklı olarak tanıtılması, eczacılık öğrencilerinin farklı ülkelerdeki eğitimlerin bilincinde olmaları ve uluslararası düzeyde bir iletişim ağı oluşturmak hedeflenmiştir. Bunun dışında üyelerimiz, Türkiye delegasyonu olarak EPSA'nın her yıl düzenlemiş olduğu, 45 farklı ülkeden gelen yaklaşık 250 öğrencinin katıldığı 3 etkinliğe (Yıllık Kongre, Bahar Kongresi, Yaz Üniversitesi) aktif olarak katılım gösterip o yıl etkinliğin düzenlendiği ülkelere gitmekte ve eğitim, kültür, eczacılık hakkında sempozyumlara, workshoplara ve EPSA'nın bir başka projesi olan Training'lere katılmaktadırlar. IUPSA International, 2012 yılında İstanbul'da Yıllık Kongre ve 2018 yılında İzmir'de Yaz Üniversitesi etkinliklerine ev sahipliği yapmıştır. Gelecekte birçok Twinnet projesi, etkinlik ev sahipliği yapmak ve üyelerimizi EPSA'da aktifleştirmek hedefimizdir.

IUPSAint Fakültemiz Staj Komisyonu faaliyetlerinde de görev almaktadır. 360 Derece kapsamında özellikle mentörler ile danışmanlık desteği alan arkadaşlarımız arasındaki iletişimde, endüstri paydaşlarımız ile iletişim ağının güçlenmesinde de aktif rol almaktadır.

IUPSAint, gerçekleştirdiği geniş çaplı projeler dışında çok sayıda halk sağlığı projesinde de yer almaktadır. WHO/IPSF/EPSA/FIP gibi uluslararası organizasyonların gündeminde olan halk sağlığı sorunlarını yakından takip ederek Türk eczacılık öğrencilerine bu sorunlar ile ilgili farkındalık kazandırmayı amaçlayan birçok aktivite gerçekleştirilmiştir. Mental sağlık, Diyabet, Tüberküloz, AIDS, Hepatit, Kanser, Antibiyotik direnci gibi halk sağlığını doğrudan tehdit eden birçok hastalığın yanı sıra Hava ve su kirliliği, İklim krizi, Sürdürülebilirlik gibi halk sağlığını olumsuz etkileyen pek çok çevresel etken ile ilgili de farkındalık çalışmaları yürütmektedir. Halk sağlığı etkinlikleriyle de sınırlı kalmayacak şekilde öğrenciler arasında popüler olan ve ilgi gören konular hakkında da etkinlikler düzenleyerek eczacılık öğrencilerinin her daim aktif ve aktüel kalabilmesi IUPSAint olarak ana misyonumuzdur

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN VE MEZUNLARININ İHTİYAÇLARININ ANALİZİ

B. D. Gökberk^{1*}, A. Selçuk², A. Bozkır^{1,2}

¹ Ankara Üniversite, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Teknoloji Anabilim Dalı, 06560, Ankara

² Ankara Üniversite, Eczacılık Fakültesi, Klinik Eczacılık Anabilim Dalı, 06560, Ankara

*bdevrim@pharmacy.ankara.edu.tr

Giriş: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi 60.Yıl Etkinlikleri kapsamında, 16-18 Aralık 2020 tarihleri arasında öğrenci ve mezun çalıştayları düzenlemiştir. Öğrenci çalıştayının amacı, Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin sorunlarını belirleyerek bunlara çözüm önerileri geliştirmektir. Mezun çalıştayında ise mezunların ihtiyaç duyduğu bilgi ve beceriler ile bu bilgi ve becerileri kazanmak için çözüm önerileri tartışılmıştır.

Yöntem: Çalıştaylar çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Öğrenci çalıştayına sınıf temsilcileri katılmıştır. Mezun çalıştayına katılan katılımcılar mesleğin farklı sektörlerinde (serbest eczane, hastane, kamu, ilaç ve kozmetik sanayii ve akademi) ve hizmet yıllarında görev alan, 4 yıllık ve 5 yıllık Eczacılık eğitimi almış eczacılardan seçilmiştir. Elde edilen veriler SWOT analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Mezun çalıştay için yapılan SWOT analizi sonucunda öne çıkan noktalar sırasıyla; serbest eczaneler için güncel bilgilerin ve eczacılık danışmanlık rolünün eczanelere entegrasyonunun sağlanması, hastane eczacılarının kanun ve yönetmelik düzenlemeleri ile hizmetlerinin görünür kılınması ve bu hizmetlerin geliştirilmesi için eğitimlerin sağlanması, kamu eczacılarının eğitimlere katılabilmeleri için yeterli zamanın sağlanması ve eğitimlerin kamu eczacılarının ihtiyaç duyduğu konuları içermesi, ilaç ve kozmetik sanayii eczacılarının yönetim ve liderlik konularında eğitim ve fırsatların sağlanması, akademi görev alan eczacılar için ise öğrenci-danışman iletişiminin artırılması ve yurtiçi/yurtdışı proje ve değişim faaliyetlerinin sağlanmasıdır.

Öğrenci çalıştay sonucunda elde edilen verilerin SWOT analizi sonucunda öğrencilerin sosyal ve akademik faaliyetlere katılımının dengelenmesi, gereken fiziki koşulların iyileştirilmesi ve öğrencinin danışmanı ile olan iletişiminin ve işbirliğinin artırılmasıdır.

Sonuç: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi olarak mesleğimizin ilerlemesi için üzerimize düşen görevleri yapmaktayız ve yapacağız. Bu anlamda özellikle mesleğin farklı sektörlerinde görev alan eczacılar ve öğrenciler için ihtiyaca dayalı eğitim faaliyetlerinin artırılması ve var olan eğitimin tekrar gözden geçirilmesi sağlanacaktır.

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ ETKİNLİKLERİ

E. Demirhan*, M.D. Arpa, G.Z. Omurtag

İstanbul Medipol Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, 34815, İstanbul

*medupsa@gmail.com

İstanbul Medipol Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nin vizyonu, eczacılık ve ilaçla ilgili olarak tüm sağlık sektörünün ihtiyacı olan akademik bilgiyi uluslararası düzeyde üretilip hizmete sunarak yaşam kalitesini arttırmaya yönelik bir araştırma, öğretim, eğitim ve danışma merkezi olmaktır. Bu doğrultuda geleceğin eczacılarını; etik değerlerine saygılı, kişisel ve mesleki gelişimini sürekli kılan, sorgulamayı, araştırmayı yaşam biçimi haline getiren, toplum ve toplum sağlığını gözetken, toplumsal sorumluluk bilinciyle; bilime, sanata ve kültüre ulusal ve evrensel düzeyde katkı sağlayan bireyler olarak halka kazandırmayı amaçlamıştır.

Fakülte bünyesinde 2013 yılında kurulan İstanbul Medipol Üniversitesi Eczacılık Öğrencileri Birliği (MEDUPSA); başta eczacılık öğrencileri olmak üzere tüm öğrencilerin mesleki ve sosyal gelişimini desteklemeyi hedefleyen bir birliktir. İstanbul Medipol Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nin tüm öğrencileri birliğimizin üyesidir. Her yıl olduğu gibi bu yıl da yönetim kurulu seçimleri gerçekleştirilmiş olup dokuzuncu dönem MEDUPSA ekibi belirlenmiştir.

MEDUPSA; geçmişten günümüze gelişmekte olan eczacılık meslek öğretilerini kavratmak, öğrencilerin lisans eğitimlerini daha bilinçli değerlendirmelerinde rol almak, mesleğimizin farklı alanlarında uzmanlaşmış eczacıların tecrübelerinden yararlanarak mezuniyet sonrası kariyer planlamalarında yardımcı olmak, sağlık profesyonelleri tarafından güncel bilimsel araştırmaların içeriği ve takibine yönelik bilgilendirilmelerini sağlamak, sosyal farkındalıklarını arttırmak amacıyla çeşitli mesleki konferanslar, söyleşiler ve atölye çalışmaları gerçekleştirmiştir.

Bu çalışmada MEDUPSA'nın 2020-2021 Eğitim-Öğretim Dönemi'nde öğrencilere mesleki nitelik ve davranışlar açısından yol göstermek amacıyla gerçekleştirdiği; bilimsel, sosyal, kültürel faaliyetler ve içerikleri yer almaktadır.

ARAŞTIRMA PROJESİ DERSİNİN İZLEMİNDE BELGE YÖNETİMİ

G. Öztürk^{1*}, H.E. Sellitepe², İ.S. Doğan²

¹ Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Analitik Kimya Anabilim Dalı, 61080, Trabzon

² Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Kimya Anabilim Dalı, 61080, Trabzon

*gokceozturk@ktu.edu.tr

Araştırma Projesi Dersi 9. ve 10. yarıyıllarda olmak üzere aynı eğitim-öğretim yılında açılan ve fakülte öğretim üyeleri tarafından yürütülen zorunlu derslerdir. Her bir öğretim üyesi, seçilen konu ile ilgili olarak, Araştırma Projesi Dersi-I ve Araştırma Projesi Dersi-II'yi yürütmekle yükümlüdür. Öğrenciler her yıl 8. yarıyıl içerisinde komisyon tarafından belirlenen tarihler arasında, "Danışman Seçim Formunu (AP-1)" doldurup komisyona teslim eder. Danışmanlar, öğrencilerin not ortalamaları dikkate alınarak komisyon tarafından belirlenir. 8. yarıyıl içinde yapılan bir toplantı ile öğrencilere Araştırma Projesi Komisyonu tarafından Araştırma Projesi Dersi-I ve Araştırma Projesi Dersi-II derslerinin işleyişi ile ilgili genel bilgiler verilir. 8. yarıyılın Mayıs ayının son haftasında "Araştırma Projesi Konu Bildirme Formu (AP-2)" doldurulur ve komisyona teslim edilir. 9. yarıyılın başlangıcı ile, literatür tarama, proje yazım kuralları, bilimsel etik kurallar ve sunum teknikleri gibi konularda öğrencilere danışmanları tarafından eğitim verilir. "Araştırma Projesi Jüri Belirleme Formu (AP-3)" Aralık ayının ikinci haftasında komisyona teslim edilir. Araştırma Projesi-I dersinin Ara Sınav niteliğindeki 1. Gelişme Raporu ve Yarıyıl Sonu Sınavı niteliğindeki 2. Gelişme Raporu, öğrencinin danışmanın takdirine bağlı olarak araştırma alanı ile ilgili ödev, sunum veya makale çevirisi şeklinde hazırlanır ve danışman tarafından değerlendirilir. Danışmanlar tarafından not verilmiş olan yazılı sınavın kopyası veya sözlü sınavlar için not yazılı olan sınav tutanağı, ilgili sınav haftasında komisyon üyeleri tarafından toplanır ve sınav evrakı, komisyon tarafından saklanarak arşivlenir. Araştırma Projesi-II dersinin Ara Sınav niteliğindeki 3. Gelişme Raporu da danışmanın takdiri doğrultusunda hazırlanır. Danışman tarafından değerlendirilen rapor, komisyon üyeleri tarafından toplanarak arşivlenir. "Araştırma Projesi Tez Özeti (AP-4)" Mayıs ayı ikinci haftasında doldurulur ve imzalı çıktı ve Word formatında e-posta yoluyla komisyona teslim edilir. Proje Sonuç Raporu, komisyonunun belirlediği içerik şekli esas alınarak öğrenciler tarafından hazırlanır ve yarıyıl sonu sınavı haftasında komisyon tarafından belirlenen yerlerde sunulur. Hazırlanan proje sonuç raporu ve sunumlar jüri tarafından değerlendirilir ve Araştırma Projesi Dersi-II yarıyıl sonu sınav notu olarak kabul edilir. "Sözlü Sınav Tutanağı (AP-5)" her öğrenci için bir tane olmak üzere danışman tarafından, tezin Onay sayfası 4 tane olmak üzere öğrenci/öğrenciler tarafından sınava getirilir. Birden fazla öğrencinin birlikte yürüttüğü çalışmalarda tek bir basılı tez talep edilir. Posterler 70x90 ölçülerinde, ilk sınav gününün sabahında dekanlık tarafından belirlenen yerde asılmış olmalıdır. Sınav haftası boyunca asılı kalan posterler, komisyon tarafından belirlenen bir günde tüm öğretim elemanları tarafından ziyaret edilir ve dönem sonu toplu fotoğrafı çekilir. Tezler karton kapaklı basılmadan, son hali danışmana ve komisyon üyelerine e-posta yoluyla ve/veya basılı şekilde pdf olarak yollanır ve tez yazım kurallarına uygunluğu açısından değerlendirilir. Onaylanan tezler karton kapaklı 4 kopya olarak komisyon üyelerine teslim edilir. Tez sınavında başarılı öğrencilerin listesini bildiren dilekçe komisyon tarafından Dekanlığa bildirilir, Fakülte Yönetim Kurulu'nca görüşülüp onaylanır ve tezin ilgili formu Dekan tarafından imzalanır.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ BİRLİĞİ: İÜSEK

H. Altıntaş*, B. Solmaz, B. Akın, D. Arıcı, E. Cevher

Istanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Beyazıt-İstanbul

[*harika.altintas@ogr.iu.edu.tr](mailto:harika.altintas@ogr.iu.edu.tr)

İstanbul Üniversitesi Spor Eczacılığı Kulübü (İÜSEK): spor eczacılığını tanıtmayı ve yaygınlaştırmayı, doğru ve sağlıklı spor uygulamalarını toplumun her kesimine ulaştırmayı, yanlış takviye kullanımının önüne geçmeyi ve dopinge mücadele etmeyi hedeflemektedir. Spor eczacılığını tanıtmak ve aktarmak için makale çevirileri ve derlemeler yapmak ve bu bilgilerin kitaplaştırılmasını sağlamak, sürekli ve temiz sporun anlatıldığı ve uygulandığı spor aktivitelerini düzenlemek, spora erişimi arttırmak amaçlı sosyal sorumluluk projeleri yürütmek, gıda takviyeleri ve doping kullanımı üzerine çeşitli seminerler, eğitimler ve kongreler düzenlemek hedeflerimiz doğrultusunda yapmış olduğumuz çalışmalarımızdır.

Pandemi döneminde kurulmuş olan kulübümüz faaliyetleri özetle; spor eczacılığına dair bilgilendirici içerikler paylaşmak, çeşitli spor aktiviteleri, sporcularımızla spor ve sporcu sağlığına dair röportajlar, sporcu sağlığı üzerinde uzmanlaşmış sağlık profesyonelleri ile spor eczacılığına dair seminerlerdir.

Kuruluş aşamasında iletişimin her an her yerde sağlanabilmesi bizler için hem avantaj hem de dezavantaj haline gelmişti. Fiziki olarak üniversitede olmadığımız için etkinlik planlama ve koordinasyon sürecinde interaktif paylaşım sağlanması bazı dönemlerde olanaksızlaşırken bazı dönemlerde ilerleyişimizi hızlandırmıştı. Harekete dayalı bir yaşamı teşvik etmeyi misyon edinmiş bir kulüp olarak faaliyetlerimizin online süreçte yürütülmesi olanaklar dahilinde faal olma konusunda tecrübe edinmemizi sağlamıştır.

Pandemi kısıtlı ve alıştığımız yaşam tarzımızdan farklı bir sosyal yaşam sunsa da aktif bilgi paylaşımını ve iletişimi farklı boyutlara taşımıştır. Spor eczacılığı gibi yeni konulara yaratıcı bakış açıları ile odaklanmamızı sağlamıştır.

Spor eczacılığının ve yürütülen faaliyetlerin bizlere kazanımı eczacılıkta farklı konularda uzmanlaşmanın gerekliliği ve bu alanlarda çalışmalar yapmanın önemini kavramak, ekip çalışması yapabilmek, pandemi gibi olağandışı durumlarda iletişim sağlayabilmek, sporun ve eczacılığın ortak paydalarını yakalayabilmek ve sporun ruhen ve bedenen sağlık için önemini kavramaktır.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK ÖĞRENCİLERİ BİRLİĞİ (IUPSA) AKTİVİTELERİ

H. Güven*, R. Çotuker, A.O.Sağırılı

Istanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Beyazıt-İstanbul

[*halitguven@ogr.iu.edu.tr](mailto:halitguven@ogr.iu.edu.tr)

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Öğrencileri Birliği (IUPSA), 1998 yılında kurulmuş olup Türkiye'nin ilk Eczacılık Öğrenci Birliğidir. IUPSA yönetim kurulu, başkan ve başkan yardımcısı, idare birimleri olarak proje faaliyet birimi, yayın ve araştırma birimi, tasarım birimi, sosyal medya biriminden oluşmaktadır. Kendi alt gruplarımız arasında, gelenekselleşen tahlilleriyle ufkumuzu açan kitap okuma grubu, araştırmaya teşvik eden makale grubu bulunmaktadır.

IUPSA, mesleğimizi her anlamda tanıtmak ve iş hayatına atılmadan önce gerekli donanımı sağlamak için öğrenci arkadaşlarımız ile birlikte aktif ve verimli faaliyetler gerçekleştirmek ana misyonumuzdur. Güncel gelişmeleri takip edip mesleğimizle ilgili alanları (homeopati, aromaterapi, apiterapi, fitoterapi, klinik eczacılık gibi) alanında uzman eczacılarımızın desteği ile keşfediyoruz. Akademik bilgi ve tecrübe seviyemizi artırmak üzere seminer, sempozyum, kongre ve çalıştaylar düzenliyor, işin mutfağı olan majistrallerle ilgili interaktif atölyeler yapıyor ve pandemiyle birlikte yaygınlaşan sosyal medya platformlarıyla daha geniş kitleye ulaşmak ve mekan fark etmeksizin akademisyen, meslektaş ve öğrenci arkadaşlarımızı bir araya getirmek üzere online programlar düzenliyoruz. Pandemi ile birlikte normalleşmenin getirdiği kurallarla birlikte kontenjanımız sınırlı da olsa endüstriyel ve kültürel geziler düzenlemeye devam ediyoruz. Saha etkinliklerimizle halkımıza birinci derece sağlık danışmanı adayı olarak hizmet verme ana sorumluluğumuzu güçlendirmek üzere faaliyetler düzenliyor, gönüllülük faaliyetlerimizle sosyal sorumluluk bilincimizi zenginleştiriyoruz. IUPSA, mesleğimizde bizi güçlendirecek, etkin ve yetkin kılacak birçok alanla ilgilenerek çok yönlü bir eczacı olma yolunda emin adımlarla ilerliyor, geleceğin eczacıları olarak dopdolu bir üniversite hayatı için her imkanı değerlendiriyoruz. Son 3 yılda 50'den fazla seminer, 5 saha faaliyeti, 10 söyleşi, 10 gezi ve 1 kongre düzenledik. Geçmiş ve gelecek kuşakları bir araya getiren ve mesleğine yön vermek isteyen eczacılardan oluşan IUPSA ailesine tüm eczacılık öğrencisi arkadaşlarımızı görmekten mutluluk duyacağız.

LOKMAN HEKİM ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ “ECZACILIĞA GİRİŞ ve TERMİNOLOJİ” DERSİNİN ÖĞRENCİLERİN MESLEKİ FARKINDALIK DÜZEYLERİNE KATKISI

M.S. Özden*, F. Onur, Y. Çapan, B. Gümüşel, S. Yıldız, B. Konuklugil, D. Yiğit,
A. Erikçi, E. Eroğlu, A. Dinçel, F. Yerlikaya, B. Koçer-Gümüşel,

Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 06510, Ankara

[*seckin.ozden@lokmanhekim.edu.tr](mailto:seckin.ozden@lokmanhekim.edu.tr)

Eczacılığa Giriş ve Terminoloji dersi Lokman Hekim Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi'nin eğitim-öğretim faaliyetlerine başladığı Eylül 2018 tarihinden itibaren birinci sınıf ders müfredatında yer alan mesleki bilimler dersi niteliğindeki zorunlu bir derstir. Dersin amacı; eczacılığın temel kavram ve tanımlamaları, mezuniyet sonrası eczacılık çalışma alanları ve eczacılık fakültelerindeki ana bilim dalı yapılanmaları hakkında öğrencilere bilgi aktarmaktır. Ders kapsamında, fakülte öğretim üyeleri tarafından gerçekleştirilen anlatımlarla Üniversite ve Fakülte genel tanıtımı yapılmakta, eczacılık mesleğine ait temel kavramlar tanımlanmakta, dozaj formları ve uygulama yolları ile reçete bilgisi gibi önemli konular hakkında bilgiler verilmektedir. Bunun yanı sıra, eczacılık mesleğinin farklı çalışma alanlarında faaliyet gösteren yetkin eczacılardan oluşan bir eğitici kadrosu serbest eczane, hastane eczanesi, ilaç ve tıbbi cihaz sektörü, kozmetik sektörü, kamu eczacılığı (Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu ve Sosyal Güvenlik Kurumu), eczacılıkta uzmanlık eğitimi ve uygulamaları ile tıbbi ve aromatik bitkisel ürünler hakkındaki bilgileri öğrenciler ile paylaşmaktadır. Gerçekleştirilen bu öğretim faaliyetleri sayesinde Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin hem eczacılığın farklı uygulama alanlarına yönelik güncel ve pratik bilgilere sahip olmaları hem de eczacılık mesleğine dair mesleki algı ve farkındalık düzeylerinin artırılması hedeflenmektedir. Lokman Hekim Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi birinci sınıf ders müfredatında yer alan Eczacılığa Giriş ve Terminoloji dersine ait öğrenci tutumları 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Yarıyılı itibarıyla her yıl düzenli olarak takip edilmektedir. Her güz yarıyılı sonunda, Eczacılık Fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin Eczacılığa Giriş ve Terminoloji dersine yönelik memnuniyet düzeyleri, görüş ve önerileri bir anket çalışması aracılığı ile belirlenmektedir. 2018-2020 yılları arasında Eczacılığa Giriş ve Terminoloji dersine katılım sağlayan toplam 232 öğrenci ile yapılan memnuniyet anketi sonucunda, öğrencilerin %74'ü söz konusu dersten sonra eczacılık mesleğine bakış açılarının belirgin bir şekilde değiştiğini ifade etmiştir. Benzer şekilde, memnuniyet anketine katılan öğrencilerin %71'i ise farklı eczacılık çalışma alanlarından en az birisinden bu ders kapsamında haberdar olduğunu belirtmiştir. Diğer taraftan, öğrencilerin %99 gibi büyük bir çoğunluğu, Eczacılığa Giriş ve Terminoloji dersi kapsamında yapılan paylaşımların mezuniyet sonrası kariyer planları üzerinde önemli bir rol oynayacağına vurgu yapmıştır. Yapılan bu çalışma Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi ders müfredatında yer alan Eczacılığa Giriş ve Terminoloji dersinin Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin mesleki algı ve farkındalık düzeylerine önemli bir katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, bu çalışma öğrencilerin söz konusu derse yönelik tutumlarının belirlenmesi kadar ders içeriği ile ilgili görüş ve önerilerin değerlendirilmesi fırsatını da sunmaktadır. Öğrencilerden alınan geri bildirimlerin, Eczacılığa Giriş ve Terminoloji dersinin kapsam ve içeriğinin sürekli güncel tutulmasını sağlayacağı ve bu sayede ilgili dersin öğrenim çıktılarından maksimum fayda sağlanmasına olanak tanıyacağı değerlendirilmektedir.

TİP 2 DİYABET HASTALARININ İLAÇ BİLGİ DÜZEYLERİNİN VE İLAÇ TEDAVİSİNE UYUMLARININ BELİRLENMESİ

T. Dağ¹, S. Tezcan^{1*}, N.D. Çalışkan², Ş. Apikoğlu-Rabuş¹

¹Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Klinik Eczacılık Anabilim Dalı,
34854, İstanbul

²Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 34854, İstanbul

*songulbutur@hotmail.com

Amaç: Diyabet tedavisinde kan şekeri takibinin, tedaviye uyumun ve hastaların ilaç bilgi düzeyinin önemli yeri vardır. Çalışmamızda tip 2 diyabetli hastalarla yüz yüze görüşülüp, hastalarda optimum tedaviye engel olabilecek ilaç tedavisine uyumsuzluk ve düşük ilaç bilgi düzeyi durumlarının varlığının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Metot: Çalışmamıza Ocak-Şubat 2020 tarihlerinde İstanbul'da iki serbest eczaneye ilaçlarını almak üzere gelmiş olan tip 2 diyabet tanılı 50 hasta dahil edilmiştir. Çalışma kapsamında eczacılık öğrencisi hasta ile 1 kez görüşmüştür. Bu görüşmede Hasta Kayıt Formu doldurulmuş ve hastaya İlaç Bilgi Testi ve Morisky İlaç Tedavisine Uyum Testi uygulanmıştır. Analizler için SPSS 15.0 istatistik programı kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmamıza katılan hastaların %62 si (n=31) kadın olup, %30'unun (n=15) 65 yaş üstü olduğu tespit edilmiştir. Hastaların %40'ının diyabet süresinin 5 yıldan kısa olduğu gözlenmiştir. Çalışmaya katılan hastaların %20'sinin rastgele ölçülen kan glukoz düzeyinin >200 mg/dL olduğu belirlenmiştir. Hastaların ortalama ilaç bilgi düzeyi puanı 8 üzerinden 4,7 olarak bulunmuş olup, %62'sinin (n=31) ise tedaviye orta derecede uyum gösterdiği belirlenmiştir. Rasgele ölçülen kan glukoz düzeyi >200 mg/dL olan hastaların %60'ının ilaç bilgi düzeyi puanı <5 puan olarak bulunurken, %70'inin tedaviye orta derecede uyum gösterdiği tespit edilmiştir.

Sonuç: Çalışmaya katılan hastaların yarısından fazlası orta derecede tedaviye uyum göstermekle birlikte, hastaların ilaç bilgi düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Kontrolsüz kan glukoz düzeyine sahip hastaların çoğunda ilaç bilgi durumu ve ilaç tedavisine uyum durumunun düşük olarak belirlenmesi bu iki faktörün tip 2 diyabet tedavisinin önündeki engellerden olduğunu göstermekte ve dolayısıyla tedavi başarısını artırmada en yakın sağlık danışmanı olan eczacıların potansiyel olumlu etkilerini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tip 2 diyabet, uyum, bilgi düzeyi, ilaç tedavisi

TÜRKİYE'DE 'KLİNİK ECZACILIK' VE 'FARMASÖTİK BAKIM' KONULARINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

A. Memur¹, S. Tezcan^{1*}, F.U. Yürük², Ş. Apikoğlu-Rabuş¹

¹Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Klinik Eczacılık Anabilim Dalı,
34854, İstanbul

²Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 34854, İstanbul

*songulbutur@hotmail.com

Amaç: Çalışmamızda Türkiye'de 'klinik eczacılık' ve 'farmasötik bakım' konularında yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın tez merkezi (YÖKTEZ) internet sitesi üzerinden (1) anahtar kelime olarak 'klinik eczacılık' ve 'farmasötik bakım' sözcükleri kullanılarak, ve (2) danışman adı olarak Türkiye'deki klinik eczacılık öğretim üyelerinin isimleri kullanılarak, 1993-2020 tarihleri arasındaki dönemi kapsayacak şekilde yapılan tarama sonucu görüntülenen tüm yüksek lisans ve doktora tezleri değerlendirmeye alınıp, bunların arasından hasta üzerinde yürütülmüş çalışmalar seçilerek sistematik bir literatür taraması yapılmıştır. İki araştırmacı her bir tezi bağımsız olarak gözden geçirmiştir.

Bulgular: Çalışmamıza 1993-2020 tarihleri arasında tamamlanmış olan ve klinik eczacı müdahalelerini değerlendiren 84 adet lisansüstü tez dahil edilmiştir. Bu tezlerin 49'unun (%58) prospektif çalışmalar olduğu tespit edilmiş olup, %55'inin Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde tamamlandığı belirlenmiştir. Çalışmaların psikiyatri, pediatri, dahiliye, onkoloji, hematoloji, nefroloji, kardiyoloji, yoğun bakım, anesteziyoloji ve reanimasyon, fizik tedavi ve rehabilitasyon, göğüs hastalıkları, diyabet, gastroenteroloji, nöroloji, kadın doğum, enfeksiyon hastalıkları ve geriatri kliniklerinde yapıldığı tespit edilmiştir.

Sonuç: Çalışmaların sonuçları incelendiğinde, bu alanlarda klinik eczacılık ve farmasötik bakım hizmetlerinin, hastanın tedaviye uyumunu artırma, polifarmasi yönetimi, ilaçla-İlgili sorunların tespiti, önlenmesi ve çözümlenmesi, hastaların ilaç ve hastalık hakkında bilgilerinin artırılması, sağlık ekonomisine katkı sağlanması, doktor ve diğer sağlık çalışanlarına ilaç ve ilaç uygulaması hakkında danışmanlık sağlanması gibi konularda olumlu katkıları gözlenmiştir. Bu çalışmaların sonuçları klinik eczacılık uygulamalarının çok çeşitli alanlarda klinik, ekonomik ve insani sağlık çıktıları üzerine çok önemli rolü olduğunu göstermektedir.

FARMASÖTİK MİKROBİYOLOJİ DERS İÇERİKLERİNİN ECZACILIK LİSANS ENTEGRE EĞİTİM MODELİMİZDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

S. Döşler*, Ç. Bozkurt-Güzel, F. N. Yılmaz

İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İstanbul

[*sibel.dosler@istanbul.edu.tr](mailto:sibel.dosler@istanbul.edu.tr)

Fakültemizde, 2013 yılından itibaren süregelen yoğun ön hazırlık çalışmalarının ardından 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı itibariyle Lisans (Türkçe) programımızda Entegre modeli uygulanmaya başlanmıştır. “Endüstri Eczacılığı Koridoru”, “Eczane Eczacılığı Koridoru” ve “Sosyal Eczacılık Koridoru” olmak üzere 3 koridordan oluşmakta olan ve yatay ve dikey entegrasyon içinde yapılandırılan ders kurullarından oluşan bu modelin, program sonunda ulaşılmak istenen ölçülebilir davranışların belirlenmesine olanak sağlayan en uygun eğitim modeli olduğuna karar verilmiştir.

Farmasötik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı olarak Fakültemizde yıllardır uygulanan disiplin temelli eğitim sistemi içerisinde “Farmasötik Mikrobiyoloji”, “İmmünoloji” ve “Halk sağlığı” ana dersleri ile “Enfeksiyon hastalıkları ve etkenleri”, “Antimikrobik maddelerin akılcı kullanımı” ve “Aşılar” gibi seçmeli dersleri anlatmaktaydık. Program çıktılarına ulaşmak için basamakların sarmal şekilde yürütüldüğü entegre eğitim modeline geçilmesi ile birlikte bu derslerde anlattığımız bilgilerin bir kısmını her üç koridoru da destekleyen temel kurullar içerisinde anlatırken bir kısmını ise EczÇep 2019’da bildirilen yetkinliklere ulaşmayı sağlayan ilgili koridorlarda anlatmaya başladık. Bu şekilde Farmasötik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı’na ait ders konularımız ile Entegre eğitim modelinde, mesleki kazanımları hedef alan tüm koridorlarda yer alabildiğimiz ve öğrencilere çeşitli mesleki kazanımların edindirilmesinde direk yada dolaylı olarak önemli bir rol aldığımız ortaya çıkmıştır.

Farmasötik Mikrobiyoloji ders içeriklerimizin direk olarak desteklediği EczÇep 2019 yetkinliklerinden bazıları “40.İlaç/tıbbi cihaz/kozmetik/bitkisel tıbbi ürünlerde mikrobiyal kontaminasyon kontrolü yapar”, “47.Dekontaminasyon, dezenfeksiyon, sterilizasyon, antisepsi koşullarını sağlar”, “59. İmmün sistem hastalıklarında ilaç ve sağlık danışmanlığı yapar”, “65.Enfeksiyon hastalıklarında ilaç ve sağlık danışmanlığı yapar” şeklinde özetlenebilmekte olup Eczane eczacılığı ve Endüstri Eczacılığı koridorlarında yer almaktadır. Bunun yanı sıra anlattığımız halk sağlığı konuları ile Sosyal eczacılık koridorunda da yer alarak “108. Halk sağlığı ile ilgili durumlarda danışmanlık yapar” yetkinliğine katkı sağlamaktayız.

Katkıda bulunduğumuz her üç koridordaki kurulların içerisinde yer alan ders içeriklerimizin desteklediği yetkinlikler ve bunların kazandırılması için diğer ders içerikleri ile olan entegrasyonumuzun en güzel ifadeleri, her modülde yer alan olgu saatlerinde gösterilmektedir. Bu olgu sunumlarında hazırlanan senaryolar yoluyla öğrencilerimiz sahip oldukları bilgileri birarada kullanma, yorumlama, konular arasında bağlantılar kurma ve bu bilgilerin gerçek hayattaki karşılıklarına dair somut kazanımlar elde edebilmektedir.

LOKMAN HEKİM ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ TOPLULUĞU: PHARMACOPOLIUM

C. Onder*, B. Sekman, C. Yelekin, D. Guzelgoz, G. Doran, İ. Y. Sarac, M. M. Jarad, N. S. Cakan, P. Benice, S. Cetin, B. Koçer-Gümüşel

Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 06510, Ankara

*181210045@lhu.edu.tr

Eczacılık gibi multidisipliner bir alanda eğitim alan öğrencilerin teorik ve pratik eğitimlerinin yanı sıra sosyal-kültürel faaliyetlerde de varlık göstererek gelişimlerini desteklemeleri gerekmektedir. Bu misyonu desteklemek ve öğrencilerin mesleki vizyonlarına katkı sağlamak amacıyla Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi bünyesinde “Pharmacopolium” adıyla kurulan öğrenci topluluğu, üniversitemizin ilk kurulduğu yıldan itibaren Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı’na bağlanarak sağlık alanındaki tüm öğrencilere yönelik düzenlediği faaliyetlerini devam ettirmektedir. Pharmacopolium Topluluğu, iki yılda bir yapılan Genel Kurul’daki seçim ile belirlenen; Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu’ndan ve 250 aktif üyeden oluşmakta oluşmakta olup temel amacı Lokman Hekim Üniversitesi bünyesinde bilimsel, akademik, sosyal ve kültürel etkinlikler gerçekleştirmek ve Fakültemiz öğrencileri içerisinde birlik ve beraberliği sağlayacak, entelektüel bilgi birikimlerini destekleyecek, sosyalleşmelerini ve yardımlaşmalarını teşvik edecek faaliyetlerde bulunabilmektir. Bilimsel faaliyetler kapsamında, 2020-2021 eğitim-öğretim yılından itibaren “İlaç Gibi Sohbetler” adı altında düzenlenen konferans dizisinde sağlık temalı konularda alanında uzman konuşmacılar ağırlanmaktadır. Bu konferanslar ile mesleğimizin önde gelen isimleriyle öğrencileri buluşturan ve iletişimlerini güçlendiren bir alan yaratmak hedeflenmektedir. Ülkemiz sağlık okur yazarlığını geliştirmek ve desteklemek amacı ile oluşturulan projelerden biri olan Türk Kızılayı Ankara Şubesi desteği ile 2019 yılında düzenlenen “Gebelerde Güvenli İlaç Kullanımı” semineri Ankara’da yaşayan Özbek Kadınlar için gerçekleştirilmiş ve ülkemizdeki azınlık kısımların farkındalık ve sağlık alanındaki bilgi düzeylerinin artırılmasına katkı sağlamıştır. Pharmacopolium Topluluğu, Türkiye ve Avrupa’daki eczacılık ve sağlık ile ilgili kongre ve sempozyumların öğrencilere duyurulması ve katılım sağlanması için çalışmalar yürütmektedir. Bu yüzden her sene AEOGK,TEBGK, EPSA gibi öğrenci komisyonları ve Kızılay, Yeşilay gibi dernek temsilcilerini fakülte öğrencileriyle bir araya getirmektedir. Sosyal sorumluluk ve eczacılık mesleğini ilk okul öğrencilerine tanıtma amacıyla üretilen projede ecza dolabı olmayan bir ilk okula ecza dolabı götürerek, öğrencilerin ilaç ve sağlık konularında bilinç kazanmalarına katkı sağlanmıştır. Eczacılık ve ilaç kullanımı konusundaki doğru bilgilerin sosyal medya hesaplarından paylaşımı ile de bu alanda bilgi düzeyinin gelişimine katkı sağlanmaya çalışılmaktadır. 2019 yılından itibaren yeni yıl ve eczacılık günü gibi özel günleri değerlendirerek, sosyal sorumluluk ve interaktif olarak kişilerin sağlık alanında katılabileceği atölyeler düzenlenmektedir. Bu kapsamda Pharmacopolium Topluluğu fakülte öğrencileri arasında iletişimi güçlendirmeyi ve dayanışmanın artırılmasını hedeflemektedir. Öğrencilerin teorik derslerde öğrendiği bilgileri farklı alanlarda ve platformlarda farklı bir bakış açısıyla değerlendirebilmesi adına “Bitkisel Çay Tadım Etkinliği” gerçekleştirilmiştir. Pharmacopolium Topluluğu, Eczacılık lisans eğitiminin sağlık alanında tüm alanlarla birlikte multidisipliner olarak değerlendirilmesi gerektiği ve eğitimin sadece akademik olarak sınırlanmayacağını vurgusunu yaparak, L.H.Ü. Eczacılık Fakültesi’ndeki faaliyetlerine bu misyonda devam etmektedir.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ISPE TÜRKİYE ÖĞRENCİ BİRLİĞİ

S. Görgülü*, E. Yıldız, G. Güvercin, Ç. Çelıklarlan, E. Güler, M. Ünal, G. Özseçen, M.S. Ekmen,
Y.Ö. Erginer

İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, 34116, İstanbul

[*sinem.gorgulu@ogr.iu.edu.tr](mailto:sinem.gorgulu@ogr.iu.edu.tr)

ISPE (International Society for Pharmaceutical Engineering) 1980 yılında ilaç endüstrisinin, teknik uzmanlar için bilim ve teknolojinin pratik uygulamalarıyla ilgilenen bir organizasyona ihtiyacı olduğuna inanan bir grup bilim insanı tarafından kurulmuştur. ISPE Türkiye Öğrenci Birliği ise; ISPE Türkiye Şubesi'ne bağlı olarak 2007 yılında İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde kurulmuştur. Birlik, Eczacılık lisans eğitimi süresince ilaç sektörünü en iyi şekilde tanımak ve alanındaki mesleki kariyeri geliştirmek için bizler ile sektör arasında köprü görevi görme misyonunu edinmiştir. Düzenledikleri faaliyetlerle eczacılık öğrencilerinin sektöre karşı heyecanlarını canlı tutmak ve bir eczacı olarak yapabileceklerini görmeleri için iyi bir zemin oluşturmayı amaçlamaktadırlar. Bu amaçla ISPE Öğrenci Birliği; kongre, sempozyum, panel ve röportajlar düzenlemektedir.

İlaç Endüstrisinde Yeni Ufuklar: Sektörde Online serisi ile eczacılık öğrencilerinin endüstride yer alabilecekleri departmanları tanımalarına ve endüstri çalışanlarının bakış açısından sektörü görmelerine olanak sağlamıştır. Bu etkinliklerini pandemi öncesinde de yüz yüze olarak “İlaç Endüstrisinde Yeni Ufuklar” kongresi olarak gerçekleştirmiştir.

Sınırları Aşan Bir İlaç Endüstrisi Yolculuğu serisi ile pandemi dönemini bir fırsat olarak görmüşler bu sayede yurt dışı ilaç sektöründe kendini iyi yerlere taşımış eczacı meslektaşlarını online bir platformda ağırlayarak tecrübelerinden faydalanmışlardır.

Amfiden Zirveye kongresinde ilaç firmalarında bulunan CEO, Genel Müdür ve Direktörlük pozisyonundaki değerli isimleri ağırlayarak kendileri için idol olarak gördükleri bu isimlerin kariyer yolculuklarını öğrenmiş ve sektörel bakış açısı kazanmışlardır.

BIOPHARMTECH sempozyumunda alanında uzman konuşmacılar ile günümüzün alanımızdaki en güncel konulardan biri olan biyoteknolojik ilacı ve geleceğini tartıştıktan sonra “Biyoteknolojik İlacın Dünü, Bugünü ve Yarını” adlı panel oturumuyla biyoteknolojik ilacın geleceğini ve sektörün nasıl ilerleyeceği konusunu ele almışlardır.

Kariyerin İçin Takviye (KİT) serisi ile kişisel gelişim eğitimleri almış ve Bir Başka Sektör serisi ile de mesleklerini farklı sektörlerde de uygulayabileceğimiz farkındalığını edinmişlerdir.

Sektörün Parlak Oyuncularıyla Tanışın (SPOT) serisi ile sektöre yeni giren meslek arkadaşlarının deneyimlerinden yararlanabilmek üzere ilham verici hikayeler odaklı röportajlarını sürdürmektedirler. Bir yandan da internet siteleri üzerinden mesleğindeki yenilikleri ve gelişmeleri takip ederek, ilgi çekici konuları haftalık makaleler halinde yayımlıyorlardır.

Bunlarla birlikte firma gezileri düzenleyerek, ilaç sanayisini daha yakından tanımış, üretim alanları başta olmak üzere endüstrideki çalışma ortamlarını görebilecekleri çok sayıda etkinlik gerçekleştirmişlerdir. Aynı zamanda endüstrideki uzmanlar ile vaka çalışmaları gerçekleştirerek sektörde çalışırken oluşabilecek problemlere karşı strateji geliştirecek bir bakış açısı kazandıracak sektörel simülasyon

ortamı oluşturmuşlardır. Farkındalıklarını arttırmak, sektörde mesleki kazanımlarını güçlendirmek ve daha bilinçli hale gelmek üzere sizlerle birlikte projelerini zenginleştirmek ve daha da güçlendirmeyi istemektedirler. Sizleri de aralarında görmekten mutluluk duyacaklardır.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ BİRLİĞİ: SSB

B. Ceylan, M. Aydın, M. Pekmezci, A.O. Sağırlı*

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Beyazıt-İstanbul

[*osagirli@istanbul.edu.tr](mailto:osagirli@istanbul.edu.tr)

İstanbul Üniversitesi Sosyal Sorumluluk Birimi Kulübü (SSB): Sosyal Sorumluluk Birimi (SSB), insanlarda sosyal bilinç uyandırmak, toplumsal fayda için aracılık etmek, hem mesleki hem de vicdanı yönden “tam bir eczacı” olabilmek adına kurulmuş bir öğrenci kulübüdür. Amacımız yaşamın sürekliliği ve toplumsal yaşamın iyileştirilmesi için ortak evrensel değerlere sahip, yaşadığımız topluma ve paylaştığımız dünyaya olan sorumluluklarının bilincinde, kişisel gayretleri ile grup çalışması içerisinde çalışarak ve bu şekilde kendilerini geliştirmiş, bilinçli ve diğer bireylerin ve toplumun ihtiyaçlarının farkında olan bireyler yetiştirmek. Etkinliklerimizi pandemiden önce hem geziler, ziyaretler şeklinde yaparken hem de konferans şeklinde düzenlemekteydi. Pandemi döneminde ise okulların kapanması ve halk sağlığını tehlikeye atmak istemediğimiz için “Online Konferans” tipi etkinlikler düzenlenmekteydi. Şu anda ise halk sağlığını tehlikeye atmadan tedbirli bir şekilde hem online hem de gezi, ziyaret şeklinde etkinlikler yapılmakta ve planlanmaktadır. SSB olarak nasıl etkinlikler yapıyoruz; Mesleğimiz ile ilgili ufkumuzu genişleten seminerler düzenliyoruz. (Spor eczacılığı, majistralin önemi, eczacı markaları, vb.), Huzur evi ziyaretleri düzenliyoruz, Okul bahçemizde LÖSEV standı açarak elde edilen gelir LÖSEV’e bağışlanıyor, Okul bahçemizde Kermes kurup elde edilen gelir güvenilir kuruluşlar ile ihtiyaç yerlerine gönderiliyor, Farkındalık oluşturmak için Down Cafe’yi ziyaret ediyoruz, Karanlıkta Diyalog etkinliğine gidiyoruz, Kızılay’ın tekerlekli sandalye bağışına kurabiyelerimizle destek oluyoruz, İhtiyaç sahibi köy okullarına kitap, malzeme, oyuncak yardımında bulunuyoruz, İhtiyaç sahibi insanlara kıyafet yardımında bulunuyoruz, Hayvan barınaklarına mama yardımında bulunuyoruz, Kan bağışına destek veriyoruz.

ECZACILIK EĞİTİMİNDE YENİ BİR YETKİNLİK: ADLİ ECZACILIK

A. Koçyiğit*, S. İpek, A. Üstündağ, B. C. Eke

Ankara Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, F. Toksikoloji Anabilim Dalı, 06560, Ankara

*akocyyigit@ankara.edu.tr

Adli eczacılık, eczacılık mesleğinin tüm beşeri tıbbi ürünlerin kaynaklarından başlayarak kullanımına kadar geçen süreçte karşılaşılan adli olay üzerinde çalışması üzerine kurulu bir bilim dalıdır. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Ulusal Zehir Araştırma Merkezi, Emniyet ve Jandarma Kriminal laboratuvarlarında görev yapan eczacılar, adli kurumlarda çalışan eczacılar ile adli bilirkişilik yapan eczacılar “Adli Eczacı” kapsamında değerlendirilmelidir. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de bu programın kurumsallaştırılması, bu alana ilginin artmasına ve yeni istihdam alanlarının açılmasına olanak sağlamaktadır. Adli eczacılar; hekim ve hukukçulara ilaç ve eczacılıkla ilgili adli sorunlarda danışmanlık ve ölüm öncesi ve/veya ölüm sonrası biyolojik doku ve sıvılarda ilaç analizlerini yaparak, sonucun herhangi bir hastalıkla ya da ölüm ile ilişkisi olup olmadığını yorumlayabilen bilirkişilerdir. Eczacılık mesleği ile ilgili hatalar, mesleki yasal düzenlemeler, sahte ilaç ve reçete, ilaç ve reçeteleme hataları da dahil tüm zehirlenmeler, şüpheli ölümler ve benzeri adli sorunlarda analiz yapabilen, danışman veya bilirkişi konumunda olan adli eczacılar ayrıca doping analizlerinde teknik ve idari görev içerisinde yer alabilmektedir. Adli eczacılık ve adli eczacılar açısından bir diğer önemli konu ise ilaç veya kimyasal maddelerle meydana gelen zehirlenmelerdir. Bu zehirlenmelerde ölüme kadar gidebilen olaylar meydana gelmektedir. Bu olayların aydınlatılmasında Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu, Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Daire Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı Kriminal Daire Başkanlığı ve Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Ulusal Zehir Araştırma Merkezi hizmet veren resmi kuruluşlardır. İlaç ve kimyasal maddelerin neden olduğu adli olayların ortaya çıkarılmasında bu kurumlarda eczacılar yer almaktadır. ‘Disiplinlerarası Adli Eczacılık’ yüksek lisans programında verilen eğitimin bu kurumlarda istihdam edilecek eczacıların bilgi düzeylerinin ve farkındalıklarının artmasına katkı sağlamaktadır. Beş yıllık lisans eğitiminin ardından Eczacılık Fakültesi’nden mezun olan eczacılar adli eczacılık konuları hakkında temel bilgi düzeyine sahip olmaktadır. Ancak eczacıların adli olaylar ile ilgili sorunlar karşısında mesleki ve etik açıdan daha donanımlı hale gelmelerini amaçlayan ‘Disiplinlerarası Adli Eczacılık’ programında hem teorik hem de pratik anlamda yetkin bireylerin yetiştirilmesini, bilirkişi veya danışmanlık hizmeti verebilecek kişilerin eğitiminde bilim insanlarının/akademisyenlerin rol alacak düzeyde yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Sonuç olarak ‘Disiplinlerarası Adli Eczacılık’ programı ile Eczacılık Fakültelerinden mezun eczacıların, eczacılıkla ilgili sıklıkla karşılaşılan adli olaylarda farkındalığı artırılarak alanında donanımlı ve yetkin bireylerin yetiştirilmesi bu alandaki önemli bir ihtiyacı giderecektir. Ayrıca adli eczacılık ile ilgili konularda direkt mesleki bilgisini kullanabilecek eczacılar ile yeni istihdam alanlarının açılması sağlanacak ve eczacılıkta karşılaşılan adli olayların en bilimsel, teknik ve akılcı olarak çözümlenebilmesinde Ceza ve Hukuk mahkemelerine önemli bir katkı sağlanmış olacaktır.

HASTANE ECZACILARININ AKILCI İLAÇ KULLANIMI İLE İLGİLİ MESLEKİ EĞİTİMLERE YAKLAŞIMLARI

E. Mataracı-Kara*, N. Tiken, B. Özbek-Çelik

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmasötik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, 34116, Beyazıt, İstanbul

***emataraci@istanbul.edu.tr**

Modern tıbbın gelişmesiyle birlikte ilaç kullanımında görülen artış ilaç kaynaklı sorunlarda artışa sebep olmuştur. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2002 yılında yayınladığı rapora göre ilaçların %50'sinden fazlası uygun olmayan şekilde reçetelenmekte, hazırlanıp verilmekte veya satılmakta ve tüm hastaların yarısı da ilaçlarını doğru dozda/doz aralığında kullanmamaktadır. Akılcı ilaç kullanımı (AİK), teşhisin doğru konması ile başlayan ve hastanın doğru ilacı, doğru doz ve sürede almasını amaçlayan bir sistemdir. AİK, ilaç tedavisinin daha etkili, daha güvenli ve ekonomik bir şekilde uygulanabilmesini sağlamaktadır. Akılcı olmayan ilaç kullanım sadece ülkemizde değil tüm dünyada halk sağlığını etkileyen bir sorundur. İlaçların akılcı kullanılmaması durumuna bağlı olarak istenmeyen yan etkiler, ilaç-ilaç ve ilaç-besin etkileşimleri, tedavinin başarısız olması, tedavi maliyetlerinde artış, ilaca karşı direnç gelişimi ortaya çıkmaktadır. AİK'nın sağlanması konusunda farkındalığın oluşturulması ve toplum bilincinin artırılmasında hekim, eczacı, hemşire, diğer sağlık personeli, hasta/ hasta yakını, sektör, düzenleyici otorite, meslek örgütleri ve diğer (Medya, Akademi vb.) gruplar sorumluluk sahibi taraflar olarak sayılabilir.

Çalışmamızda, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK) Akılcı İlaç Kullanım Dairesi'nin izni ile Hastane Eczacısı anketi kullanılarak AİK'nda önemli bir yeri olan hastane eczacılarının AİK ile ilgili görüşleri ile meslek içi eğitimlere katılım yaklaşımları değerlendirilmiş, bu kapsamda Aralık 2019-Mart 2020 yılında İstanbul ilinde toplam 50 Kamu (Eğitim Araştırma, Üniversite Hastanesi ve Devlet Hastanesi) ve Özel hastanede aktif olarak çalışan, yaşları 22-65 arasında değişen, 98 hastane eczacısı ile birebir mülakatla anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

Çalışmamızdan elde ettiğimiz bulgulara göre, %56'sının 22-30 yaş aralığında olduğu tespit edilen katılımcılar arasında doktora eğitimine sahip olanların oranı sadece %3,1 olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların meslek içi eğitimlere karşı olan tutum ve tavırlarına yönelik verdiği cevaplar incelendiğinde %62,2'sinin meslek içi eğitimlere katılım eğilimi gösterdiği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte katılımcıların %20,4'lük kısmı meslek içi eğitim için zaman bulamadığını belirtirken, katılımcıların %9,2'lik bir bölümü ise bulunduğu bölgede hiç meslek içi eğitim düzenlenmediğini söylemektedir. Katılımcıların %4,1'i var olan eğitimlerin ilgisini çekmediğini beyan ederken, diğer bir %4,1 ise meslek içi eğitime ihtiyacı olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların, ilaç ile ilgili bilgi almak için başvurdukları bilgi kaynaklarının neler olduğuna yönelik verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde ankete katılan eczacıların %90 oranında Rx MediaPharma uygulamasını tercih ettiği, bunu sırası ile internet (%75) ve meslektaş'ın (%55) takip ettiği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların mesleki bilgileri değerlendirildiğinde kendilerini en az yeterli gördükleri konu ilaç-ilaç ve ilaç-besin etkileşimleri olmuştur.

Eczacılık sürekli güncellenen, bilimin ışığında eski bilgilerin yenileri ile değiştiği aktif bir meslektir. Dolayısıyla eczacıların kullandığı çeşitli güncel bilgi kaynakları ve mesleki eğitimler mutlaka ihtiyaç vardır. Günümüzde AİK konusunda dünyada ve ona paralel olarak Türkiye'de belli bir yol alınsa da ilaçların kullanım sorunları devam etmektedir. AİK bilincinin aşılması için örgün ve yaygın eğitim olanakları kullanılmaya ve geliştirilmeye devam edilmelidir. Eğitim sürekli ve gerçek hayata uygun

olmalıdır. Eğitimin yanı sıra, doğru tutum ve davranışların korunması ve sŸrdŸrŸlebilmesi için gerekli idari dŸzenlemeler yapılmalı, ilaç politikaları bu Şekilde yŸnlendirilmelidir. Yaptığımız alışma tek bir ili kapsadığı için sınırlayıcı olsa da elde ettiğimiz sonuçların mesleki gelişim için faydalı ve yol gŸsterici olacağı dŸřŸncesindeyiz.

ECZANE HİZMETLERİ PROGRAMI AKREDİTASYONU

E. Mahanoğlu*, G. Özçelikay

Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Eczacılık İşletmeciliği Anabilim Dalı, Ankara

*erdemeyr@yahoo.com

Bu çalışmada, Eczacılık eğitimi akreditasyonu kadar önemli olan eczane teknikerliği eğitimi veren Eczane Hizmetleri programının akreditasyonunun önemi ve akreditasyonda hangi standartlara yer verildiğini örnekler vererek açıklanmaya çalışılmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, Eczane teknikerliği programı akreditasyonu, Amerikan Sağlık Sistemi Eczacıları Derneği (ASHP) ve Eczacılık Eğitimi Akreditasyon Konseyi (ACPE) altında kurulan Eczane Teknikeri Akreditasyon Komisyonu (PTAC) tarafından yapılmaktadır.

Eczane Teknikeri Akreditasyon Komisyonu (PTAC), Amerika Birleşik Devletleri'ndeki eczane teknikeri eğitim programlarını akredite eden, ulusal olarak tanınan, hükümetten bağımsız, kar amacı gütmeyen tek eczane birliğidir.

Eczane teknikerliği programı yöneticilerinin, Akreditasyon süreçleri aşağıda belirtildiği gibi olmaktadır.

1. Eczane teknikeri eğitim ve öğretim programı akreditasyonuna hazır olma durumuyla ilgili bir dizi sorunun olduğu bir öz değerlendirme raporu hazırlanması,
2. Eczane teknikerliği eğitim ve öğretim program müfredatının hazırlanması,
3. Eczane teknikerliği eğitim ve öğretim programları için akreditasyon standartları rehber dokümanların yardımı ile hazırlanır.
4. Standartlar, yerinde gözden geçirme süreci ile değerlendirilir.

Eczane teknikerliği programı akreditasyonu neden giderek daha önemli hale geliyor?

Akredite edilmiş programlar, bir program seçmeyi düşünen kişiler için önemli bir değere sahiptir. Akreditasyon, geleceğin teknikerlerinin olağanüstü kalitede bir eğitim deneyiminin parçası olmalarını sağlamaktadır. Amerika da, birçok eyalet eczanesi kurulu, kendi eyaletlerinde eczane teknikeri olarak çalışmak için ASHP/ACPE onaylı eczane teknikeri eğitim ve öğretim programının tamamlanması zorunluluğu getirmiştir. Böylelikle akredite bir programdan mezun olmak eczane teknikerlerinin işe alınmalarını sağlamaktadır. Onları başarılı ve ödüllendirici bir kariyere hazırlamaktadır.

Eczane teknikerlerinin rolleri gelişmekte, duruma ve ortama göre değişmektedir. Eczane teknikerleri, eczacılara hastalara sağlık bakımı ve ilaç sağlamada yardımcı olan önemli destek personelleridir. Eczane teknikerleri, geniş bir eczane uygulaması bilgisine sahip olmalı; örneğin, ilaçları sipariş etmek, stoklamak, paketlemek için gerekli tekniklerde yetenekli olmalıdır. Bu becerilere sahip tekniklere sahip olmak için belirlenen standartlar aşağıda bulunmaktadır.

Eczane Teknikerliği Eğitim ve Öğretim Programları Akreditasyon Standartları;

BÖLÜM I: YETKİNLİK BEKLENTİLERİ; Standart 1: Kişisel/Kişilerarası Bilgi ve Beceriler, Standart 2: Temel Mesleki Bilgi ve Beceriler, Standart 3: İlaç ve ilaç dışı ürünlerin prosedürleri, Standart 4: Hasta

Bakımı, Kalite ve Güvenlik Bilgi ve Becerileri, Standart 5: Mevzuat ve Uyum Bilgi ve Becerileri,

BÖLÜM II: YETKİNLİK BEKLENTİLERİNİN ELDE EDİLMESİ İÇİN YAPI VE SÜREÇ; Standart 6: Program Direktörüne Verilen Yetki ve Sorumluluk, Standart7: Stratejik Plan, Standart 8: Danışma Kurulu, Standart 9: Eğitim Süresi, Standart 10: Müfredat, Standart 11: Öğrenci Kabul, Kayıt ve Temsiliyet, Standart 12: Eğiticiler, Standart 13: Kanıt belgeler.

BÖLÜM III: STANDARTLARIN VE ANA ELEMANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ; Standart 14: Yetkinlik Beklentilerinin Değerlendirilmesi, Standart 15: Yapı ve Süreç Değerlendirmeleri

Bu çalışmada, eczane hizmetleri bölümümün akreditasyonu için belirlenen standartlar, aynı zamanda beklenen bilgi ve beceriler ayrıntılı olarak verilecektir.

Sonuç olarak, eczane teknikeri eğitim programlarının kalitesini sağlamak için ASHP, ACPE PTAC nin kabul ettiği standartlar ile bugün Amerika da 231 akredite program görünmektedir. Eğitim programının kalitesi, eczane destek personelinin yerine getirdiği hizmetin kalitesini gösterecektir. Dolayısı ile Türkiye de de eczacılık hizmet kalitesinin arttırılmasına büyük katkı verecek Eczane teknikerlerinin mezun olduğu, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okullarına bağlı Eczane Hizmetleri programının akreditasyonu Türkiye de de en kısa sürede gündeme gelmelidir.

ETİK DEĞERLER BAĞLAMINDA İLETİŞİM BECERİLERİNİN SİMÜLASYON UYGULAMASI İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

E. Ulutaş Deniz^{1*}, N. Orman²

^{1*} Atatürk Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Eczacılık İşletmeciliği Anabilim Dalı, 25240, Erzurum

² İnci Aktan Eczanesi, 03030, Afyon

[*eczelifulutas@gmail.com](mailto:eczelifulutas@gmail.com)

Eczacılık mesleğinin giderek ilaç odaklı olmaktan çıkıp hasta odaklı olması, eğitimde sosyal ve davranış bilimlerine olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Günümüzde eczacılık eğitimi temel bilimler eğitimi sosyal ve davranış bilimleri ile desteklenmektedir. Eczacılık eğitiminde bu alandaki eksiklik mesleki anlamda gelişmeleri engelleyebilmektedir. Bu yüzden günümüzde etik değerlerin ve meslek etiğinin yeri önem arz etmektedir. Sağlık alanında eczacıların başarılı olmaları ve hastaya kaliteli hizmet sunabilmeleri için etkili iletişim becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda, 2018-2019 Bahar Dönemi'nde Atatürk Üniversitesi Eczacılık Fakültesi 2. sınıf öğrencileri ile "Eczacı-Hasta İletişimi" seçmeli dersi kapsamında öğrencilerin hem iletişim hem de etik davranma becerilerini değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla simülasyon uygulaması yapılmıştır. Uygulamada araştırmacı, hasta rolündedir. Veri toplama yöntemi olarak eğitmen tarafından hazırlanan "Simülasyon Kaydı Değerlendirme Formu" kullanılmıştır. Simülasyon uygulaması öncesi eczacı-hasta iletişimi üzerine eğitmenden eğitim alındı. Eğitmen tarafından hazırlanan "eczacılıkta etik" konusu ile ilgili 2 farklı senaryoya çalışıldı. Henüz mesleki dersleri almamış olan öğrencilere senaryodaki ilaçlar hakkında eğitmen tarafından bilgi verildi. Hazırlanan gönüllü katılım formlarını imzalayan 19 öğrenci uygulamaya katılım sağladı. Çalışmaya katılan öğrencilere 1. sınıfın 2. döneminde "Eczacılık Tarihi ve Deontolojisi" dersi kapsamında etik konusunda eğitim verilmiştir. Simülasyon sonrasında öğrencilerden uygulama hakkındaki görüşleri alınmıştır. Son olarak eğitmen tarafından öğrencilere çözümlene oturumu yapılmıştır. Bu oturumda öğrencinin kendisini öz değerlendirmesi ayrıca akran ve uzman değerlendirmesi gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu göz teması, saygı, beden dili, fiziksel mesafe konularında yeterli bulunmuştur. Öğrencilerin yarısından fazlası ses tonu konusunda yeterli bulunmuştur. Genelden özele soru sormada öğrencilerin büyük bölümü geliştirilmeli olarak değerlendirilmiştir. Görüşmenin sonlandırılması ve hasta öyküsünün alınmasında da yeterli performans çoğunlukla sergilenememiştir. Öğrencilerin çok büyük çoğunluğu hastaya sözlü bilgilendirme yaparak yeterli bulunmuş ancak yazılı bilgilendirme konusunda büyük kısmı geliştirilmeli olarak değerlendirilmiştir. Geliştirilmeli olan kısımda çoğunluğu hastanın anlayıp anlamadığını kontrol etmiş fakat üslupları konusunda yeterli bulunmamıştır. Etik değerlere duyarlılık noktasında öğrencilerin bir kısmı geliştirilmeli olarak saptanmıştır. Sonuç olarak; Eczacılık eğitiminde yapılan stajlara ek olarak yapılan simülasyon uygulaması ve çözümlene oturumu sayesinde öğrencilerin heyecanlarını yenmelerine katkıda bulunmuş, öz değerlendirme yapmaları sağlanarak eksiklerini görme fırsatı verilmiştir. Öğrencilerin tamamı uygulamadan memnun olduklarını ve tekrar etmek istediklerini belirtmiştir. Tüm öğrencilerin bu deneyimi yaşaması gerektiği katılımcılar tarafından belirtildiği için "Eczacı-Hasta İletişimi" dersinin seçmeli ders kapsamından çıkarılıp zorunlu hale getirilmesinin fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Öğrencilere etik konusu, 1. sınıf "Eczacılık Tarihi ve Deontolojisi" dersi kapsamında anlatılmıştır. Etik konusunun önemini daha iyi kavranması için başka bir ders kapsamında anlatılmak yerine sadece etik konusunun anlatıldığı zorunlu bir ders konulmasının öğrencilerin mesleğe hazırlanmaları açısından katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Türkiye'de eczacılık fakültelerinde

simüle eczane sayısının az olduğu bilinmekle birlikte yapılan bu çalışma, diğer eczacılık fakültelerinde de simüle eczane sayısının artırılması gerektiğini, bu konuda yapılacak daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğunu ve bu çalışmaların mesleğe olumlu katkılar sağlayacağını dűřündürmektedir.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ YENİLİKÇİ EĞİTİM PROGRAMI: 360 DERECE

G. Özhan^{1,*}, E. Öztaş¹, B. Mesut², E. Civelek³, **B. Yağmur**⁴, E. Cevher²

¹ İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Toksikoloji Anabilim Dalı, 34126, İstanbul

² İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Teknoloji Anabilim Dalı, 34126, İstanbul

³ İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakoloji Anabilim Dalı, 34126, İstanbul

⁴ İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, 34126, İstanbul

[*gulozhan@istanbul.edu.tr](mailto:gulozhan@istanbul.edu.tr)

Ülkemizin eğitim ve araştırma gereksinimlerini takip ederek üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmeyi misyon edinen Fakültemiz, 2017 yılından itibaren “360 Derece” eğitim programını aralıksız sürdürmekte ve her geçen yıl programın yaygın etkisini artırmaktadır. “İlaç Sektöründe 360 Derece” seçmeli dersi ile ilaç endüstrisinin beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanması ve mezunlarımızın ve stajyer öğrencilerimizin endüstrideki rolünün artırılması hedeflenmiştir. İlaç endüstrisinin tüm yetkinliklerini barındıran güçlü çözümlerin katılımcılara sunulması, eczacının mevcut yetkinlerinin ilaç endüstrisinin ihtiyacını karşılayacak şekilde güçlendirilmesi ve ilaç endüstrisinde eczacının rekabetçi gücünün artırılması ile hedefimiz daha da zenginleşmiştir. 2020 yılında benzer amaçla başlattığımız ve hastane/eczane eczacılarının desteği ile yürütülmekte olan diğer bir program parçamız “360 Derece Eczane Uygulamaları” seçmeli dersi ile de öğrencilerimizin eczane uygulamalarında artmış yetkinlikleri ve mesleki becerileri ile alanında etkin olması, halka verdiğimiz birinci derece sağlık hizmetinin kalitesinin artırılması ve eczacının özellikle hastanelerdeki danışmanlık rolünün daha da artırılması hedeflenmiştir. “360 Derece” eğitim programlarımız paydaşlarımızdan ve öğrencilerimizden gelen talep ve önerilere göre sürekli yenilenen ve zenginleşen dinamik bir yapıya sahiptir.

“360 Derece” eğitim programımız 3., 4. ve 5. sınıf öğrencilerimizi bir bütün olarak kapsamakta olup birbirini izleyen ve güçlendiren aşamalar ile yürütülmektedir. İlk aşamada 3. sınıf öğrencilerimize yönelik “Kariyer Gelişimi” seçmeli dersi, ikinci aşamada 4. sınıf öğrencilerimize yönelik “360 Derece” seçmeli dersleri ve son aşamada ise 5. sınıf öğrencilerimize yönelik “Mentörlük” programı ve “Uzun Dönem Stajı” yer almaktadır.

“Kariyer Gelişimi” seçmeli dersimiz, 3. sınıf öğrencilerimize yönelik olarak güz ve bahar yarıyılarında yürütülmektedir. Yazılı ve sözlü değerlendirme sonucu programa dahil olacak öğrencilerimiz belirlenmekte ve dersi alan öğrencilerimize kişisel gelişimlerini desteklemek üzere endüstri paydaşımız Abdi İbrahim İlaç ile liderlik, takım çalışması, kendini ifade etme becerileri gibi yalnız ilaç endüstrisinde değil hayat boyunca vizyon kazanmalarını sağlayacak içerikler sunulmaktadır. “360 Derece” seçmeli derslerimiz ise 4. sınıf öğrencilerimize yönelik olarak güz ve bahar yarıyılarında yürütülmektedir. “İlaç Sektöründe 360 Derece” seçmeli dersi yerli ve yabancı ilaç endüstrisi paydaşlarımızın desteği ile yürütülmekte olup öğrencilerimiz farklı departmanlarından çok sayıda uzman ile bir araya gelmektedir. AR-GE, Üretim, Medikal, Biyoteknoloji, Ruhsatlandırma, Farmakovijilans dahil olmak üzere oldukça geniş bir kapsama sahip olan ders ile öğrencilerimiz, farklı departmanlarda görev alan paydaşlarımız tarafından bilgilendirilerek, ileride en fazla verim alabilecekleri ve ilgi alanlarına girecek departmanı keşfetme şansını yakalamaktadır. Benzer şekilde; eczane eczacılığı ile ilgili farklı alanlarda (ör: dermokozmetik, fitoterapi vs.) uzmanlık ve tecrübe sahibi eczacılarımızın desteği ile yürütülen “360 Derece Eczane Uygulamaları” seçmeli dersimiz ile de öğrencilerimiz eczane eczacılığı bağlamında farmakoterapi ve

farmasötik bakım uygulamaları konularında farklı ve derin bir bakış açısı kazanmaktadır. “360 Derece” seçmeli derslerinden birini başarı ile tamamlayan öğrencimiz 5. sınıfta ilaç endüstrisi veya hastane eczanesi/serbest eczanede uzun dönem stajlarını yapmaktadır.

Kişisel ve akademik gelişim dersleri ile başlayan ve staj sürecinde de devam eden “360 Derece” programına dahil olan öğrencimiz 4. sınıf bahar yarıyılından itibaren mezun olana kadar “Mentörlük” programı ile desteklenmektedir. İlaç endüstrisinin farklı departmanlarında görev alan paydaşlarımız ve hastane/eczane eczacısı paydaşlarımızın desteği ile yürüttüğümüz bu programda öğrencilerimiz, mentörlerimizin mesleki tecrübe ve kazanımlarından birebir şekilde faydalanarak eksik yönlerinde farkındalığa varmakta ve kendi gelişimlerini tamamlama fırsatı yakalamaktadırlar.

Fakültemizin Yenilikçi Eğitim Programları 12 adet ilaç firması, 2 adet meslek derneği ve 1 adet özel hastane ile yapılan Eğitim İşbirliği Sözleşmeleri çerçevesinde yürütülmektedir. Fakültemiz Staj Komisyonu ve öğrenci birliğimiz IUPSA-International ise programlarımıza çeşitli aşamalarda destek vermektedir. İç ve dış paydaşlarımızın işbirliği ve desteği ile yürütülen “360 Derece” programı ile öğrencilerimiz mesleki yeterliliklerini kazanmaya başladıkları andan itibaren ilaç endüstrisi ve hastane/eczane eczacılığı alanlarında yetkin, verimli ve aktif birer sağlık profesyoneli olana dek desteklenmektedir. Öğrencilerimizin meslek hayatında hangi alana yönelirlerse yönelsinler Yenilikçi Eğitim Programlarımızdan edindikleri bilgi ve tecrübe ile vazgeçilmez birer eczacı olacağına ve rekabetçi alanlarda bir adım önde olacaklarına inanmaktayız.

ECZACILIK LİSANS EĞİTİMİNDE ENTEGRE EĞİTİM MODELİ

G. Özhan^{1*}, B. Gürdal², S. Gürel³, E. Akalın², E. Cevher⁴

¹ İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Toksikoloji Anabilim Dalı, 34116, İstanbul

² İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Botanik Anabilim Dalı, 34116, İstanbul

³ Başkent Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, 06490, Ankara

⁴ İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Teknoloji Anabilim Dalı, 34116, İstanbul

*gulozhan@istanbul.edu.tr

Yükseköğretim Kurulu'nun çekirdek eğitim programı tavsiye kararı ile Eczacılık Dekanlar Konseyi tarafından 2015 yılında Ulusal Eczacılık Çekirdek Eğitim Programı (EczÇEP) hazırlanmış ve 2019 yılında da EczÇEP güncellenmiştir. İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, EczÇEP'e uyumluluk çalışmaları kapsamında yeterliliklerinin kazandırılmasının değerlendirilmesine olanak sağlayan en uygun eğitim sisteminin yatay ve dikey entegrasyon içinde yapılandırılan ders kurullarından oluşan eğitim modeli olduğuna karar vermiş ve 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı itibari ile tam entegrasyona sahip (yatay/dikey) kurul sistemini kullanarak Lisans (Türkçe) eğitimini yürütmektedir.

Mesleki kazanımları hedef alan, önceden tasarlanmış ve farklı disiplinlerin entegrasyonunu sağlamaya yönelik entegre eğitim modeli, öğrencileri mezuniyet öncesi mesleğe hazır hale getirmek için kurgulanmış basamaklara dayalı eğitimlerden oluşmaktadır. Program çıktılarına ulaşmak için basamakların sarmal şekilde yürütüldüğü entegre eğitim müfredatımız; eczacılık mesleğinin gerekliliklerine uygun olarak belirlenmiş, "Endüstri Eczacılığı Koridoru", "Eczane Eczacılığı Koridoru" ve "Sosyal Eczacılık Koridoru" olmak üzere 3 koridordan oluşmaktadır. Her koridorda belli bir amaç ve hedefler doğrultusunda işlenen ders kurulları bulunmaktadır. Koridorlarımız, program yeterliliklerine ulaşma hususundaki ilişkilendirmelerde dikey entegrasyonumuzun kemik yapısını oluşturmaktadır. Üç koridoru destekleyen 6 temel ders kurulu, 3 koridor içinde bulunan 20 ders kurulu ve 5. sınıfta eczacılık çekirdek eğitim programı yeterliliklerinin değerlendirildiği 4 yeterlilik değerlendirme ders kurulu olmak üzere 30 adet ders kurulu bulunmaktadır. Her kurul kendi içinde, birbirini takip eden (bağlantılı-öncül) modüllerden oluşmaktadır. Modüller birbiriyle ilişkili konuları içermekte ve her modül bir sonraki modülde öğrenilecek konular için temel oluşturmaktadır. Modül ve kurullar, temelden üst seviyelere doğru bir bütünü oluşturacak şekilde sıralanmıştır. Öğrencilerin, eğitimin her aşamasında, önce gördüğü ve sonra göreceği konular arasındaki bağlantıyı tam olarak kavramaları sağlanmakta ve belli ölçme-değerlendirme kriterleri ile kontrol edilmektedir.

Modelde öğrencinin teorik ve pratik bilgileri arasında bağlantı kurmasını, bilgi düzeyini analiz ve sentez aşamasına getirmesini ve böylece mesleki yaşamda karşılaşacağı herhangi bir durumda tüm bilgi ve becerisini kullanabilmesini sağlayan bir anlayış ve eğilim içerisinde olması amaçlanmıştır. Temelden mesleki kazanımlara doğru ilerlerken farklı disiplinlerin dersleri, EczÇEP ile uyumu ve gerekliliği değerlendirilerek, yatay ve dikey entegrasyonlar ile tam bir bütünlük içinde yürütülmektedir. Konular arası yatay entegrasyon sağlanırken koridoru oluşturan kurullar program yeterliliklerinin ilişkilendirildiği dikey entegrasyondur. Entegrasyon olgular, problem temelli uygulamalar, beceri laboratuvarları ve simüle eczane eğitimleri ile desteklenmektedir. Ölçme değerlendirmenin öğrenmeyi desteklemesi amacıyla formatif değerlendirme, programın değerlendirilmesi sürecinde de CIPP (bağlam, girdi, süreç ve ürün) modeli tasarlanmaktadır. Modelimizde 5. sınıf öğrencimizin bir eczacıda bulunması gereken

yeterliliklere sahip olup olmadığının kontrol edildiği ve mezuniyet öncesi mesleğe hazır hale getirmek için kurgulanmış basamaklara dayalı eğitim ve değerlendirmeleri içeren yeterlilik değerlendirme ders kurullarımız bulunmaktadır.

Oldukça dinamik bir süreci gerektiren entegre eğitim modeli, Müfredat Geliştirme Komisyonu, Program Değerlendirme Komisyonu, Ölçme ve Değerlendirme Komisyonu, Genel Koordinatör, Kurul Koordinasyon ekipleri olmak üzere oldukça geniş bir ekip ile yürütülmektedir. 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında başlatılan yeni entegre eğitim modelini takiben, mevcut disiplin temelli eğitim de belli bir sistematik içinde zamanla terk edilmektedir. Entegre eğitim modeli ile yürütülen lisans (Türkçe) programı ilk mezunlarını 2022-2023 Eğitim-Öğretim yılında verecektir.

Yeni eğitim modeli ile birlikte seçmeli ve yönlendirme alan derslerimizde revizyona gidilmiş ve özellikle 5. Sınıf yeterlilik değerlendirme kurullarımızın şekillendirilmesi ile birlikte 2018 yılından beri Eczacılık Fakültesi Dekanlar Konseyi tarafından yürütülen Staj-ÇEP'e uyumluluk çalışmalarımız da yürütülmektedir.

ENTEĞRE MÜFREDATTA FARMASÖTİK BOTANİK

B. Gürdal, **M. Koçyiğit***, Emine Akalın

İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Botanik Anabilim Dalı,
34116, İstanbul
*minekocyyigit@hotmail.com

Ülkemizde 14 Mayıs 1839 tarihinde Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane bünyesinde açılan “Eczacı Sınıfı” ile eczacılık öğretiminin başladığı günden beri botanik bilimi eczacılık müfredatı kapsamında yer alan temel bilim dallarından biridir. Osmanlı döneminde modern botanik eğitimi de bu kurumda başlamıştır. Mektebin kurucusu ve müdürü olan Dr. C.A. Bernard başta olmak üzere botanik eğitimi veren öğretim üyelerinin hepsi hekimdir.

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesinde Farmasötik Botanik Kürsüsü 1964 yılında kurulmuştur. Günümüzde Bitki Morfolojisi ve Farmasötik Botanik zorunlu dersleri bu anabilim dalı tarafından verilmektedir. Gündelik hayatın her aşamasında karşımıza çıkan bitkisel kullanımlara karşı eczacılık fakültesi öğrencilerinde farkındalık yaratmak, ilgi ve merak uyandırmak, bitkiler konusunda donanımlı bir danışman olarak mezun olabilmeleri adına Farmasötik Botanik konularını pekiştirici seçmeli dersler de bu anabilim dalında yürütülmektedir.

YÖK’ün çekirdek eğitim programı (ÇEP) tavsiye kararı ile Eczacılık Fakülteleri Dekanlar Konseyi ilk kez 2015 yılında Ulusal Eczacılık Çekirdek Eğitim Programını (EczÇEP) hazırlamıştır ve 169 yetkinlik belirlenmiştir. 2019 yılında EczÇEP güncellenmiş ve 108 yetkinlikten oluşmuştur. Farmasötik Botanik 7 yetkinlikle doğrudan, 5 yetkinlikle ise kısmen, 1, 2 ve 3 düzeylerinde ilişkilidir.

EczÇEP 2015 ile birlikte fakültemiz Müfredat Komisyonu entegre eğitim için yoğun bir çalışma başlatmıştır. Üç yıl süren yoğun hazırlık aşamasından sonra 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı itibari ile entegre eğitim modeline geçilmiştir. Bu kapsamda bütün derslerin EczÇEP uyumu ve gerekliliğiyle yatay ve dikey entegrasyonu sağlanmıştır. Farmasötik Botanik, 30 kuruldan oluşan müfredatımızın 4 kurulunda yer almaktadır. Bu çalışmada Farmasötik Botanik ve Bitki Morfolojisi derslerinin disiplin temelli ve entegre eğitim modellerindeki yeri karşılaştırılarak sunulmuştur.

FARMASÖTİK BOTANİK EĞİTİMİNDE DİJİTAL METOTLAR

M. Koçyiğit*, O. Tuncay, E. Akalın

**İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Botanik Anabilim Dalı,
34116, İstanbul**

***minekocuyigit@hotmail.com**

Tüm dünyayı saran pandemi nedeniyle son iki yıldır uzaktan eğitim sürecine entegre olmaya çalışmaktayız. Eczacılık gibi sağlık alanındaki bilim dallarında bu entegrasyon çok daha zor gerçekleşmiştir. Ülkemizde 14 Mayıs 1839 tarihinde Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane bünyesinde açılan “Eczacı Sınıfı” ile eczacılık öğretiminin başladığı günden beri uygulamalı olarak verilen farmasötik botanik eğitiminin bu pandemi sürecinde uzaktan eğitim şekline dönüştürülmesi hiç kolay olmamıştır.

Organoleptik yöntemlere dayalı olan gerek bitki tanısı gerekse parça drog analizleri konularında farmasötik botanik gibi kapsamlı bir dersin amacına ulaşması için çeşitli dijital metotlar araştırılmıştır. Bu kapsamda çeşitli youtube gibi video erişimleri sağlayan veya sanal arazi gezileri sunan dijital platformlara ulaşılmıştır. Ayrıca Dijital Linne Herbariumu gibi herbarium örneği üzerinde ölçüm yapma imkanı veren dijital herbariumlar, Brilliant Botany veya Flora Grubu gibi yurttaş bilginler tarafından oluşturulmuş görsel içeriği güvenilir veriler de bu süreçte kullanılan materyallerdir.

Uzaktan eğitim sürecinde laboratuvar pratiklerinde öğrencilerin aktif bir şekilde uygulamalara katılımlarını sağlamak için laboratuvar sunumları yeniden düzenlenmiş ve öğrencilerin online olarak katılabildikleri quiz programları kullanılmıştır. Bu bağlamda kullanılan Kahoot!® uygulaması öğrencilerin katılımını artırmış ve yarışma ortamı oluşturarak çalışmaya teşvik etmiştir. Bunun yanı sıra laboratuvar pratiklerinde uzaktan eğitime rağmen katılımı artırmış ve uygulamaları keyifli hale getirmiştir. Öğrencilerin ilgi ve başarı oranını arttırmıştır.

Sonuç olarak pandemi süreci bittikten sonra da bu dijital dünyanın sunmuş olduğu eğlenceli eğitim müfredatımızın bir parçası olacaktır, ancak öğrencilerimizin tıbbi bitkiler konusunda donanımlı eczacılar olarak mezun olması sürecinde yapraktaki tüyü, çiçekteki kokuyu hissetmesini sağlamak birincil hedefimizdir.

LOKMAN HEKİM ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ SPOR ECZACILIĞI ALANI ÇALIŞMALARI

S. Helvacı^{1*}, D. Yiğit¹, O. Gültekin², B.Koçer-Gümüşel¹

¹Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 06510, Ankara, Türkiye

²Yakındoğu Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Lefkoşa, KKTC

*somer.helvaci@lokmanhekim.edu.tr

Spor eczacılığı, sporcular için koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerinde, eczacılık biliminin, teorik ve pratik uygulamaları ile yer alarak sporcu sağlığı sistemine katkı sağlama yöntemleri bütünüdür. Eczacılık disiplini içinde yeni bir uzmanlık alanı olarak değerlendirilebilecek bu alanda uzmanlaşan eczacıların öncelikli olarak sporcu odaklı, akılcı ilaç kullanım ilkelerine uygun bir danışmanlık hizmeti sunması beklenmektedir. Sporcuların dopinge mücadele sürecinde rehberlik etmek ve bilinçsizce ya da farkında olmadan yapılabilen doping uygulamaları konusunda sporculara bir eğitici rolü üstlenmek bu alanın önemli görevlerinden biridir. Spor eczacısı, sporcunun ve çevresinin doğru ve güvenli ilaç kullanımı konusunda farkındalığını artırır ve aşağıda sıralanan pek çok alanda donanımı ile sporcu sağlığına katkıda bulunur: a. Güvenli ve kanıta dayalı gıda takviyesi/besin destek ürünleri kullanımı konusunda güncel bilgileri takip ederek fark yaratır. b. Sporda, ilaç kullanımı ve ergojenik yardım tercihlerinde güvenilir danışmanlık hizmetlerini sağlar. c. Spora bağlı sakatlanmalarda tercih edilebilecek soft ortopedik medikal ürünlerin kullanımı konusunda sporcuları bilgilendirir. d. Sporcuya özel formüle edilmiş majistral reçetelerin hazırlanmasını sağlayarak, sporcular için etkisi yüksek, istenmeyen etkileri düşük tedavi seçeneklerini sunar. Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, eczacılık mesleği için yeni bir uzmanlaşma alanı olarak değerlendirilebilecek 'Spor Eczacılığı' alanının gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla Lokman Hekim Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi bünyesinde eczacılara yönelik 5 modül ve yaklaşık 50 saat dersten oluşan, alanında uzman 30 eğitmenin yer aldığı 'Spor Eczacılığı Eğitim Programı'nı başlatmış ve eğitim iki ayrı zaman diliminde toplam 40 eczacının katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi müfredatında Fakülte Seçmeli Dersi statüsünde 'Spor Eczacılığı' seçmeli dersi 2020-2021 Eğitim-öğretim yılından itibaren açılmış olup, bugüne kadar 100 öğrenci tarafından ders alınmıştır. Ülkemizdeki eczacılık fakülteleri bünyesinde spor eczacılığı kavramının aktarıldığı derslerin eğitimde yaygınlaşması ve bir uzmanlık alanı olarak gelişim göstermesi ile dünya genelinde de yeni olan bu konuda söz sahibi, sporcu sağlığı danışmanlık hizmetleri sunan ve sporcular ile ortak bir dil kullanabilen eczacıların yetişmesi mümkün olabilecektir.

VETERİNER ECZACILIĞI EĞİTİM PROGRAMI

**S. Helvacı¹, B. Yurdakök-Dikmen², O. Gültekin³, I. Akçin³, E. Yarsan²,
B.Koçer-Gümüşel^{1*}**

¹Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Ankara, Türkiye

²Ankara Hekim Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Ankara, Türkiye

³Yakındoğu Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Lefkoşa, KKTC

³Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Lefkoşa, KKTC

[*belma.gumusel@lokmanhekim.edu.tr](mailto:belma.gumusel@lokmanhekim.edu.tr)

Eczacılık fakülteleri müfredatında beşeri ürünlere yönelik eğitim kapsamlı bir şekilde tamamlanırken, veteriner tıbbi ürünlere yönelik bilgiler sınırlı kalmaktadır. Ülkemizdeki eczacılık fakültelerinin müfredatları incelendiğinde bu konuya ilişkin zorunlu tek başına bir ders bulunmadığı; ilgili ilaçların zorunlu dersler içinde genellikle bir konu şeklinde yüzeysel olarak işlendiği görülmüştür. Müfredat içerisinde fakülteler nezdinde değişebilen isimler ile seçmeli dersler yer almaktadır. Tür düzeyinde farklılıkların farmakolojik ve toksik etki yönüyle değerlendirildiği, kalıntı ve direnç konularının Dünya Sağlık Örgütü'nün "Tek Sağlık" konseptiyle aktarıldığı bir eğitim ise bulunmamaktadır. Ayrıca, farmakovijilans yönüyle bu ürünlere ait advers etkilere ilişkin eczanelerimize gelen geri bildirimlerin ilgili kurumlara doğru aktarılması noktasında ise sıkıntılar yaşanabilmektedir. Bununla birlikte, Tarım ve Orman Bakanlığı'na kayıtlı yaklaşık 25.000 eczacı bulunmaktadır ve bu eczacıların ilaç kayıt sistemlerini etkin olarak kullanabilmeleri büyük önem taşımaktadır. Diğer taraftan, hayvanlarda kullanılabilecek majistral ürünlerin bileşimleri ve doğru hazırlanmaları konusunda eczacılarımızın bilgilerini arttırmaları önemlidir.

Bu bilgiler doğrultusunda eczacılarımızın satış yetkisine sahip oldukları veteriner tıbbi ürünler alanında bilgilerini arttırmak ve güncellemek gereği olduğu anlaşılmış ve Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi tarafından Sürekli Eğitim Merkezi bünyesinde 'Veteriner Eczacılığı' başlığı ile meslek içi bir eğitim programı düzenlenmiştir. Eğitim programı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi başta olmak üzere Veteriner Fakülteleri ve Majistral Eczacıları Derneği dahil ilgili paydaşlar ile birlikte şekillendirilmiş, 10 modülden oluşturulmuş ve yaklaşık 25 eğitmenin katkıları ile gerçekleştirilmiştir. Eğitim programına ülkemizin farklı noktalarından 32 eczacı katılmış ve eğitim sonunda yapılan sınavda başarı olan meslektaşlarımıza katılım belgeleri sunulmuştur. Alınan geri bildirimlere göre, "Eczacılara yönelik Veteriner Tıbbi Ürünler Eğitimi" sayısının artırılması ile sunulan hizmet kalitesinin daha da iyileşeceği düşünülmektedir.

LOKMAN HEKİM ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ SPOR ECZACILIĞI ALANI ÇALIŞMALARI

S. Helvacı^{1*}, D. Yiğit¹, O. Gültekin², B.Koçer-Gümüşel¹

¹Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 06510, Ankara, Türkiye

²Yakındoğu Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Lefkoşa, KKTC

[*somer.helvaci@lokmanhekim.edu.tr](mailto:somer.helvaci@lokmanhekim.edu.tr)

Spor eczacılığı, sporcular için koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerinde, eczacılık biliminin, teorik ve pratik uygulamaları ile yer alarak sporcu sağlığı sistemine katkı sağlama yöntemleri bütünüdür. Eczacılık disiplini içinde yeni bir uzmanlık alanı olarak değerlendirilebilecek bu alanda uzmanlaşan eczacıların öncelikli olarak sporcu odaklı, akılcı ilaç kullanım ilkelerine uygun bir danışmanlık hizmeti sunması beklenmektedir. Sporcuların dopinge mücadele sürecinde rehberlik etmek ve bilinçsizce ya da farkında olmadan yapılabilen doping uygulamaları konusunda sporculara bir eğitici rolü üstlenmek bu alanın önemli görevlerinden biridir. Spor eczacısı, sporcunun ve çevresinin doğru ve güvenli ilaç kullanımı konusunda farkındalığını artırır ve aşağıda sıralanan pek çok alanda donanımı ile sporcu sağlığına katkıda bulunur: a. Güvenli ve kanıta dayalı gıda takviyesi/besin destek ürünleri kullanımı konusunda güncel bilgileri takip ederek fark yaratır. b. Sporda, ilaç kullanımı ve ergojenik yardım tercihlerinde güvenilir danışmanlık hizmetlerini sağlar. c. Spora bağlı sakatlanmalarda tercih edilebilecek soft ortopedik medikal ürünlerin kullanımı konusunda sporcuları bilgilendirir. d. Sporcuya özel formüle edilmiş majistral reçetelerin hazırlanmasını sağlayarak, sporcular için etkisi yüksek, istenmeyen etkileri düşük tedavi seçeneklerini planlar. Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, eczacılık mesleği için yeni bir uzmanlaşma alanı olarak değerlendirilebilecek 'Spor Eczacılığı' alanının gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla Lokman Hekim Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi bünyesinde eczacılara yönelik 5 modül ve yaklaşık 50 saat dersten oluşan, alanında uzman 30 eğitmenin yer aldığı 'Spor Eczacılığı Eğitim Programı'nı başlatmış ve eğitim iki ayrı zaman diliminde toplam 40 eczacının katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Lokman Hekim Üniversitesi Eczacılık Fakültesi müfredatında Fakülte Seçmeli Dersi statüsünde 'Spor Eczacılığı' seçmeli dersi 2020-2021 Eğitim-öğretim yılından itibaren açılmış olup, bugüne kadar 100 öğrenci tarafından ders alınmıştır. Ülkemizdeki eczacılık fakülteleri bünyesinde spor eczacılığı kavramının aktarıldığı derslerin eğitimde yaygınlaşması ve bir uzmanlık alanı olarak gelişim göstermesi ile dünya genelinde de yeni olan bu konuda söz sahibi, sporcu sağlığı danışmanlık hizmetleri sunan ve sporcular ile ortak bir dil kullanabilen eczacıların yetişmesi mümkün olabilecektir.

ECZACILIK LİSANS ENTEGRE EĞİTİM MODELİMİZDE ANALİTİK KİMYA DERS İÇERİKLERİNİN DAĞILIMI

S. Toker*, G. Ergin Kızılcay, P. Köseoğlu Yılmaz

Istanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Analitik Kimya Anabilim Dalı,
34116, İstanbul

*serturk@istanbul.edu.tr

Istanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesinde yürütülen disiplin temelli eğitimde analitik kimya dersleri 5 yıllık eğitim sürecinin ilk 2 yılı içerisinde 1. yılda Analitik kimya I ve 2. yılda Analitik kimya II dersleri olarak verilmekteydi. Aynı zamanda, Kromatografik analizler, Spektroskopik analizler ve Farmakope analizler gibi seçilmiş derslerle de müfredatımız desteklenmekteydi. 2018-2019 Eğitim-Öğretim Dönemi itibari ile uygulamaya başladığımız entegre eğitim modelinde ise analitik kimya konularının yaklaşık 1/3'ü 1. sınıf kurulları olan Temel Eczacılık Kurulu I ve Temel Eczacılık Kurulu IV içerisinde olmak üzere ölçü ve tartı aletleri ve bunların kalibrasyonları, konsantrasyon hesaplamaları, pH, aktivite, tamponlar, kimyasal analizler ve titrimetri konuları ile yer almaktadır. Diğer 1/3'lük kısmı ise 2. sınıf kurullarından Endüstri Eczacılığı Kurulu I içerisinde; klasik analitik ayırmalar, gravimetri, elektrometri, elektromanyetik ışımaya ve özellikleri, UV-görünür alan spektroskopisi, luminesans yöntemleri, atomik spektroskopisi, polarimetri, refraktometri gibi konulardan oluşmaktadır. Kromatografik yöntemler, yöntem validasyonu gibi konular ise bitmiş ürün analizlerini de kapsadığından farmasötik dozaj şekillerinin anlatılmaya başlandığı 3. sınıf kurullarına dahil edilerek Endüstri Eczacılığı Kurulu IV içerisinde yer almıştır. Benzer şekilde; yapı aydınlatılmasında kullanılan ve yine analitik kimya alan konularından infrared spektroskopisi, nükleer manyetik rezonans spektroskopisi, kütle spektroskopisi, termal analizler ve yüzey analiz yöntemleri gibi konular 3. sınıf kurullarından olan ve etken/yardımcı madde kalite kontrolünü içeren Endüstri Eczacılığı Kurulu V içerisinde yer almaktadır. Müfredatımızda yer alan radyofarmasötikler, biyoteknolojik ilaçlar ve farmakope ile ilgili olarak analizler yine destek verdiğimiz diğer kurul dersleridir. Analitik kimya alanına ait konuların müfredat kapsamındaki geniş dağılımı ile hedefimiz daha önce art arda yoğun şekilde verilen ve pek çok yöntemi içeren analitik kimya konularının eczacılık mesleğinde kullanılacağı alanlara uygun olarak ilgili kurullarda diğer disiplinlerin de katkılarıyla bütüncül bir yaklaşım içerisinde ve de olgularla desteklenerek anlatılmasını sağlamak olmuştur. Sonuç olarak, bu dağılımla öğrencilerimizin pek çok disiplini içeren eczacılık mesleğini öğrenirken edindikleri teorik bilgileri kullanacakları yerlere uygun olarak almalarının akıllarda daha kalıcı olacağı ve bu sayede daha bilgili ve donanımlı eczacılar yetiştirilebileceği kanaatini taşımaktayız.

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ TANITIMI

M.S. Ertuğrul^{1*}, İ.S. Uras², M. Güney³

¹ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakoloji Anabilim Dalı, 04100, Ağrı

² Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakognozi Anabilim Dalı, 04100, Ağrı

³ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, 04100, Ağrı

*ertugrulsait@gmail.com

Fakültemiz Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olarak 28/03/1983 tarihli ve 2808 sayılı kanunun ek 30. Maddesine göre 17/01/2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile kurulmuş ve ilk öğrencilerini 2013-2014 öğretim yılında almıştır.

Fakültemizde yetkin eczacı yetiştirmek amacıyla eğitim verilmektedir. Eczacılık eğitimi, bilgi çağının gereklerini yerine getirecek eğitim araçlarını sağlamak zorunda olduğundan Eczacılık alanındaki laboratuvar uygulamaları ile desteklenmiş ve güncel bilimsel-teknolojik gelişmelere paralel en iyi bilgiler ile donatılmış güçlü bir mesleki eğitim sağlamak zorundadır. Bu kapsamda eğitim programımız, eczacılık mesleğinin yeni klinik yönünün yanında, ilaç teknolojisindeki temel eğitimleri de kapsayacak şekilde; zorunlu-seçmeli teorik dersler, laboratuvar ve staj uygulamaları olarak planlanmıştır. Ayrıca, öğrencilerimize klinik eczacılık konusunda da teorik ve pratik bilgiler verilmektedir. Eczacılık eğitimi teorik eğitim yanında çok geniş bir uygulamaya yönelik olup, öğrencilerimiz eczane, hastane ve ilaç firmalarında meslekleri ile ilgili staj yapmaktadırlar. İnsanla çok yakın ilişkide olan eczacıların eğitim programında, İngilizce, ileri seviye bilgisayar derslerinin yanı sıra değişik kültürel dersler de yer almaktadır.

6270 m2 lik alana sahip olan fakültemizde 10 adet derslik, 2 adet amfi, 3 adet öğrenci laboratuvarı, 3 adet araştırma laboratuvarı, 1 adet mikroskop laboratuvarı, 1 adet bilgisayar laboratuvarı, 1 adet konferans salonu ve 1 adet toplantı salonu bulunmaktadır.

Fakültemizde Temel Eczacılık Bilimleri Bölümü'nde Analitik Kimya, Farmasötik Mikrobiyoloji, Biyokimya ve Eczacılık Temel Bilimleri anabilim dalları bulunmaktadır. Eczacılık Meslek Bilimleri Bölümünde Farmasötik Kimya, Klinik Eczacılık, Farmasötik Toksikoloji, Farmasötik Botanik, Farmakoloji, Farmakognozi, Eczacılık İşletmeciliği anabilim dalları ve Eczacılık Teknolojisi Bölümü'nde Farmasötik Teknoloji anabilim dalı yer almaktadır.

Fakültemizde halihazırda 12 adet öğretim üyesi, 1 adet öğretim görevlisi, 6 adet araştırma görevlisi ve farklı üniversitelerden (Hacettepe, Ankara-YÖK Anadolu, Atatürk, Van, Konya) gelen 6 adet misafir öğretim üyesi ile eğitim öğretim faaliyetleri devam ettirilmektedir. İdari personel olarak fakülte sekreteri, 3 memur ve 3 çalışan fakültenin idari işlerini sürdürmektedir.

İçinde bulunduğumuz COVID-19 pandemisi sürecinde öğrencilerimizin fakülte ile bağlarının sıkı şekilde korunması ve öğretim faaliyetlerinin kaliteli bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmış ve çeşitli aktiviteler gerçekleştirilmiştir.

2020-2021 eğitim öğretim dönemi sonunda sınırlı katılımı dönem mezunlarına mezuniyet töreni düzenlenmiştir. Dönem sonrası akreditasyon çalışmaları amacıyla Atatürk Üniversitesi Kalite Koordinatörlüğü Koordinatörü Prof. Dr. Bilal Yılmaz Tarafından akreditasyon çalışmaları hakkında

sunum yapmıştır. Fakülte bünyesinde Akreditasyon Komisyonu kurulmuştur. 2021-2022 eğitim öğretim döneminde kayıt olan öğrencilerimize fakültemiz akademik personelleri ve Erasmus koordinatörlüğü tarafından oryantasyon programı yapılmıştır. YÖK Anadolu projesi kapsamında Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Arzu ONAY BEŞİKÇİ tarafından Akılcı İlaç Kullanımı İçin Akıllı Eczacı konulu konferans gerçekleştirilmiştir. Fakültemizden mezun öğrencimiz Mehmet Seyrek ile Hastane eczacılığı hakkında ve Lokman Hekim Üniv. Eczacılık Fak. Dekanı Prof. Dr. Belma Koçer Gümüşel ile Endokrin bozucular hakkında kariyer günleri etkinlikleri düzenlenmiştir.

ÇOCUKLARDA BİTKİSEL ÜRÜNLERİN KULLANIMI

D. Egeli^{1*}, M.T. Karadoğan², F. Ustabaş Kahraman²

¹Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakognozi Anabilim Dalı, 34093, İstanbul

²Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, 34093, İstanbul

* degeli@bezmialem.edu.tr

GİRİŞ: Bitkisel ürünler çocuklarda hastalıklardan korunmak, hastalıkları tedavi etmek ya da tedaviyi desteklemek gibi çeşitli amaçlarla yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada çocuklarda bitkisel ürün kullanım gerekçesi, sıklığı ve ebeveynlerin bitkisel ürünler hakkındaki bilinç düzeyini tespit etmek amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM: Araştırma verilerinin toplanmasında konu ile ilgili literatür taranarak araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu kullanılmıştır. Türkiye'nin farklı illerindeki ebeveynlere anketin linki gönderilerek çalışmaya katılımları sağlanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizi için IBM SPSS Statistics 20 programı kullanılmıştır.

BULGULAR: Araştırmaya 18 yaş ve üzeri toplamda 620 ebeveyn katılmıştır. Ebeveynlerin %80,3'ü çocuğuna bitkisel ürün kullanırken, %19,7'si herhangi bir bitkisel ürün kullanılmamıştır. Ebeveynlerin bitkisel ürünleri en çok grip ve soğuk algınlığı, öksürük durumlarında ve bağışıklığı güçlendirici olarak kullandığı tespit edilmiştir. En çok kullanılan 5 bitkisel ürünün ıhlamur, nane-limon, zencefil, cadı fındığı, zerdeçal olduğu görülmüştür.

SONUÇ: Aileler tarafından hastalıklardan korunmak yada hastalıkları tedavi etmek gibi çeşitli amaçlarla ve farklı sıklıklarla bitkisel ürünler kullanılmaktadır. Çocuklar yan etki ve toksik etkiler açısından riskli bir gruptur. Bu nedenle çocuklukta kullanılan bitkisel ürünlerin kullanımı konusunda yeterli verilerin sağlanması gerekmektedir. Bu kapsamda ailelerin ve sağlık personelinin bu konudaki duyarlılığının artması büyük önem taşımaktadır.

ORTA ZİNCİRLİ YAĞ ASİTİ (MCT) VE WHEY PROTEİNİNDEN OLUŞAN NANOEMÜLSİYONLAR İLE CURCUMİN'İN BİYİYARARLANIMININ ARTTIRILMASI

H. N. Bulut, B.N. Erdem, F. Bahadori*

Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Biyoteknoloji Anabilim Dalı,
Adnan Menderes Blv. Vatan Cd. 34093, Fatih- İstanbul

*fbahadori@bezmialem.edu.tr

Zerdeçal ekstresinden elde edilen Curcumin antioksidan, anti-enflamatuar ve anti-kanser özellikli düşük molekül ağırlıklı bir polifenoldür ve prelinik çalışmalar ile kanser tedavisinde kemoterapinin etkinliğini arttırdığı gösterilmiştir. Curcumin'in ayrıca kemoterapi kaynaklı diyare, kilo kaybı, mukozal atrofi vb. olumsuz durumları iyileştirdiği ve kemoterapiyle birlikte gelişen ilaç direncini önlediği gösterilmiştir. Anti kanser etkinliği bilinen ancak suda çözünürlüğü ve dolayısıyla biyoyararlanımı düşük olan Curcumin'in nano formülasyonu serbest haline göre belirgin bir in vivo terapötik etkinlik artışı gösterir. Nano-enkapsülasyon ayrıca pasif hedeflendirme ile ilacın tümör bölgesinde birikimini sağlamak ve yeterli doza ulaşırsa tümör boyutunu küçültmek açısından da etkilidir. Nano-formülasyonlar oral yoldan uygulandıklarında ince barsakta "Peyer Plaklarının" "M" hücrelerinden lenfatik sisteme geçiş yapıp, taşıdıkları ilaç ile birlikte lenf dğümlerinden kana geçerek ilaç molekülünün biyoyararlanımının artmasına sebep olurlar. Curcuminin oral nano formülasyonlarının kanser tedavisinde kemoterapiden önce ve sonra alındığında (kemoterapi ile birlikte alınan curcuminin tedaviyi olumsuz etkilediği gösterilmiştir) kemoterapiye karşı gelişen direnci serbest curcumine nazaran daha başarılı bir şekilde baskıladığı yapılan çalışmalarla gösterilmiştir.

Diyet-kanser ikilisinin araştırmalarında en sıcak konulardan biri, ketojenik diyet (KD). Halihazırda KD terimi, beslenme ketozunu kolaylaştıran yüksek yağlı, yeterli proteinli, düşük karbonhidratlı bir diyetle atıfta bulunmaktadır. Diyetteki karbonhidrat içeriği yeterince az olduğunda hepatik mitokondrideki yağ asitlerinin beta oksidasyonunu artmakta ve üretilen ketonların diğer dokularda (beyin, kas veya kalp) kullanımı mümkün olmaktadır. Bir diyetin ketojenik olarak sınıflandırılması için tek şart karbonhidrat kısıtlamasıdır. KD'nin pleiotropik doğası gen ekspresyonunun epigenetik modülasyonunu, enflamasyonun baskılanmasını ve endojen antioksidan savunma sistemlerinin güçlendirilmesini içermektedir. Tüm bu değişiklikler kanser yönetiminde büyük etkilere sahiptir.

Bu çalışmada KD'nin ana öğelerinden olan Orta Zincirli Yağ Asitleri (Middle Chain Triglycerides (MCT)) ve Whey Proteini (WP) kullanarak, kanser tedavisi ve tedavi sonrasındaki nekahat dönemine uygun bir nano-emülsiyon (NE) hazırlanmış ve curcumin bu NE'na encapsüle edilmiştir. Tween 80 (T80) ise yüzey aktif yardımcı madde olarak kullanılmıştır. NE' oluşumu MCT, WP ve T80'in çeşitli oranlarında incelenmiş ve elde edilen Curcumin NE'larının fizikokimyasal karakterizasyonu yapılmıştır. Buna göre 200ml su içinde 4 mg MCT, 4 mg WP ve %0.5 T80'den oluşan NE'nun 80 mg curcumin'i başarılı bir şekilde 4 hafta stabil şekilde taşıdığı tespit edilmiştir. NE partikül boyutu "Dynamic Light Scattering" (DLS) yöntemi ile 46 nm olarak tespit edilmiş ve oral biyoyararlanım artışı için uygun bulunmuştur.

BAZI SALVIA TÜRLERİ ÜZERİNDE YAPILAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR

G. Ö. Alim Toraman^{1*}, T. Kuşman Saygı², N. Tan³, G. Topçu¹

¹Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakognozi Anabilim Dalı, 34093, İstanbul

²Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakognozi Anabilim Dalı,
65080, Van

³İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakognozi Anabilim Dalı,
34116, İstanbul

*galim@bezmialem.edu.tr

Lamiaceae familyasının önemli bir üyesi olan Salvia cinsi, ülkemiz için önemli bir gen merkezidir ve Türkiye’de 110’u aşkın, dünya genelinde ise 1000’e yakın türüyle temsil edilmektedir. Eski çağlardan günümüze dek, Salvia türleri soğuk algınlığı, diş ve boğaz ağrılarında ve menstrüal problemlerde kullanılmaktadır. Alzheimer ve diabete karşı ve nöroprotektif etkileri bakımından Salvia türleri üzerinde pek çok farmakolojik araştırma yapılmış, özellikle Çin ve Japonya gibi Doğu Asya ülkelerinde anjina pectoris ve miyokard enfarktüsüne karşı bitkisel ürün ve ilaçları şeklinde reçete edilmektedir. İçeriğindeki bulunan sekonder bileşik grupları özellikle terpenik bileşikleri nedeniyle birçok farmakolojik aktivite gösterdikleri yapılan in vitro ve in vivo çalışmalarla kanıtlanmış, son yıllarda çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanılmak üzere yoğun olarak araştırılmaktadır [1, 2].

Dünyada tıbbi adaçayı olarak kabul edilmiş olan Salvia officinalis türü klinik araştırmalar bakımından en çok izlenen türler arasındadır. Akhondzadeh ve ark. [3] yaptığı bir çalışmada orta ya da hafif seyreden Alzheimer hastalığında S. officinalis’in kuru yapraklarından hazırlanan Alkol:Su (1:1) ekstresi 16 haftalık tedaviler şeklinde uygulanmış ve hastalarda hatırlama yeteneğinde anlamlı artış görülmüştür. Farklı bir grup tarafından antidiyabetik etkileri değerlendirildiğinde 40 hiperlipidemik tip II hasta üzerinde S. officinalis’in sulu etanol ekstresi hazırlanmış ve ekstre placebo grubu ile karşılaştırıldığında açlık kan şekerinin %25.8 oranında azaldığı gözlenmiştir. Kianbakht ve ark. [4] yaptığı, yaşları ortalama 56,4 ± 30.3 olan 67 hiperlipidemik hastayla yapılan randomize, çift kör, plasebo kontrollü klinik çalışmada ise, S. officinalis yaprağı ekstresi (her 8 saatte bir 500 mg kapsül) 2 ay boyunca uygulanmıştır. Uygulanan ekstretenin, toplam kolesterolün kan seviyelerini düşürdüğü (p < 0,001) ve hiperlipidemi tedavisinde güvenli olduğu görülmüştür. Ahangari ve ark. [5] yaptığı diğer bir klinik araştırmada S. officinalis vajinal tabletinin tek başına ve Clotrimazole ile kombinasyon halinde vulvovajinal kandidiyazisin iyileşmesi üzerindeki etkileri incelenerek, günde bir kez 7 gün boyunca tedavi uygulanmış ve sonuç olarak S. officinalis’in vulvovajinal kandidiyazi tedavi edici nitelik taşıdığı bildirilmiştir. Yapılan klinik çalışmalarda, konvansiyonel ilaçlar ile birlikte doğal S. miltiorrhiza preparatlarının anjina pectoris, miyokard enfarktüsü, hipertansiyon, hiperlipidemi ve pulmoner kalp hastalıkları gibi çeşitli kardiyovasküler hastalıkların tedavisinde daha etkili olduğu bildirilmiştir [6].

Salvia türleri üzerinde yapılan klinik araştırmaların daha çok S. officinalis ve S. miltiorrhiza türleri üzerinde yoğunlaştığı, hatta son yıllarda bazı türlerinin uçucu yağlarının nöroprotektif ve anti-Alzheimer etkilerinin de önem kazandığı gözlemlenmiştir. Son yıllarda, grubumuzda dahil olmak üzere bazı Salvia türleri üzerinde (S. officinalis, S. lavandulifolia, S. fruticosa gibi) in vitro ve in vivo ve klinik nöroprotektif ve anti-Alzheimer etkileri araştırılmaktadır [7, 8].

1. Topcu, G. and T. Kusman, Lamiaceae Family Plants as a Potential Anticholinesterase Source in the Treatment of Alzheimer's Disease. *Bezmialem Science*, 2014. 2(1): p. 1-25.
2. Topcu, G., R. Yücer, and H. Senol, Bioactive Constituents of Anatolian Salvia Species, in *Salvia Biotechnology*, G. V. and Pavlov A., Editors. 2018, Springer International Publishing Ag, Part Of Springer Nature 2017. p. 31-132.
3. Akhondzadeh, S., et al., Salvia officinalis extract in the treatment of patients with mild to moderate Alzheimer's disease: a double blind, randomized and placebo-controlled trial. *Journal of Clinical Pharmacy and Therapeutics*, 2003. 28(1): p. 53-59.
4. Kianbakht, S., et al., Antihyperlipidemic Effects of Salvia officinalis L. Leaf Extract in Patients with Hyperlipidemia: A Randomized Double-Blind Placebo-Controlled Clinical Trial. *Phytotherapy Research*, 2011. 25(12): p. 1849-1853.
5. Ahangari, F., et al., Comparing the effectiveness of Salvia officinalis, clotrimazole and their combination on vulvovaginal candidiasis: A randomized, controlled clinical trial. *Journal of Obstetrics and Gynaecology Research*, 2019. 45(4): p. 897-907.
6. Ren, J., et al., Salvia miltiorrhiza in Treating Cardiovascular Diseases: A Review on Its Pharmacological and Clinical Applications. *Frontiers in Pharmacology*, 2019. 10.
7. Boiangiu, R.S., et al., Cognitive Facilitation and Antioxidant Effects of an Essential Oil Mix on Scopolamine-Induced Amnesia in Rats: Molecular Modeling of In Vitro and In Vivo Approaches. *Molecules*, 2020. 25(7).
8. Topcu, G., et al., Anticholinesterase and Antioxidant Activities of Natural Abietane Diterpenoids with Molecular Docking Studies. *Current Alzheimer Research*, 2020. 17(3): p. 269-284.

ÇOCUKLARDA DİKKAT EKSİKLİĞİ HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞUNDA KULLANILAN İLAÇLAR, GIDA TAKVİYELERİ VE FİTOFARMASÖTİKLERİN İNCELENMESİ

G. Tırıs, E. Özbek, Ş.E. Tekkeli*

Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Analitik Kimya Anabilim Dalı, 34093, İstanbul

[*setekkeli@bezmialem.edu.tr](mailto:setekkeli@bezmialem.edu.tr)

Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu(DEHB), dikkatsizlik, hiperaktivite gibi semptomlarla kendini gösteren, doğrudan veya dolaylı olarak kişinin hayat boyu seyrini etkileyen çocukluk yaşlarında kendini gösteren, eğer tanı ve tedavi düzgün yapılmazsa komorbiditesi yüksek, nöro gelişimsel bir bozukluktur. Bu çalışmada, klinik başvurularda son yıllarda artan bir prevalansa sahip olan DEHB’de çocuklarda kullanılan ilaçlar, gıda takviyeleri ve fitofarmasötikler incelenmiştir.

Araştırma kapsamında, gerek ilacın gerekse tedavinin uygulanabilirliği, ülkemizdeki yaygınlığını ve toplum tarafından bilinirliğini anlayabilmek adına alanında uzman psikiyatrist doktor, psikolog, okul öncesi öğretmen gibi DEHB’li çocuklara ve ailelerine yakın temasta bulunan bu meslek gruplarından görüşleri alınmıştır.

Tedavi olarak klinikte ilaçlı ve davranışsal terapilerle karşımıza çıkan DEHB, ülkemizde en yaygın olarak metilfenidat ve atomoksetin türevleri, nadiren $\alpha 2$ -agonistleri ile, dünyada ise bunlara ek olarak amfetamin türevleri ile tedavi edilmektedir.

Geleneksel olarak kullanılan bitkisel preparatların günümüzde de bilindiği ve kullanıma daha yatkın olduğu görülmüştür. Karşımıza çıkan bütün preparatların da ilaç firmaları tarafından kullanıma sunulduğu ve eczanelerde raflarda yerini aldığı görülmektedir. Ancak DEHB’li çocuklarda belli başlı ilaç ve terapi tedavisi dışında bitkisel preparatların bu grup çocuklarda klinik deneylerin yapılmasının zorluğundan dolayı çok fazla çalışmaya sahip olmadığı, ancak bu alana ilginin olduğu, hatta yapılan kısıtlı sayıda klinik çalışmalarda ilaç dışı ürünlerin de terapötik etkileri kaydedilmiş, yan etkileri de ilaçlara kıyasla daha az olduğu görülmüştür. Bu çalışmalar ışığında, önümüzdeki yıllarda daha fazla çalışma ile beraber klinik anlamda bizlere alternatiflerin de kullanıma sunulacağını söyleyebiliriz.

